

Poština plačana v gotovini.

PRIJATELJ

ŠTEV. 6 * JUNIJ 1939 * LETO XIII.

Mirko Šubic: Osutek
za fresko: «Dobe člo-
veškega življenja»

Ljubljanski velesejem 3. DO 12. JUNIJA 1939

Polovična voznina na železnici. 600 razstavljalcev iz 12 držav.

KRASNA DARILA ZA OBISKOVALCE VELESEJMA IZ TUZEMSTVA

(izvzete so legitimacije za Ljubljano, razstavljalске in uslužbenske.)

V VREDNOSTI CA 100.000 - DIN

Odtrgaj kupon od vstopnice, napiši nanj svoje ime in vrzi v zapečateno žaro ob glavnem vhodu. Dan obiska je poljuben. Vstopnico shrani. — Komisionalno žrebanje bo 12. junija 1939.

DARILA:

Orehova spalnica (Rok Berlič, Št. Vid), motorno kolo Phaenomen, šivalni stroj Pfaff, kolo Panax (Vok, Ljubljana), motorno kolo Bismarck (Rebolj, Ljubljana), 5 cevni radio Siera (Klemenčič, Ljubljana), kuhinjska oprema (Erman & Arhar, Št. Vid), klavirska harmonika (Meinel & Herold, Maribor), pralni stroj Viktorija (G. Puc, Ljubljana), 1 šotor zložljiv za 4 osebe (Interpromet, Ljubljana), 1 kolo Axo (Suttner, Ljubljana), 1 kolo Diktator (Splošna trgovska družba, Ljubljana), 1 kolo Tribuna (Batjel, Ljubljana), 1 peč Lutz (Rupena-Lutz, Ljubljana VII), 2 preprogi (Moderni dekor, Zagreb), 1 vrtna garnitura (Remec & Co, Duplica), 1 vrtna garnitura (Učakar, D. M. v Polju), 50 steklenic Unionskega piva, 12 buteljk vina (Moser, Zemun), manicura (Vovk, Ljubljana), 1 zaboj Kneipove žitne kave, 2 zaboja Rogaške slatine, 1 pletena zibelka (Stražisar, Notra-

nje Gorice), 1 kasetna kosmetičnih predmetov (Cotič, Ljubljana), 20 ročk po 1 kg maslinovega olja (Prvo dalmatinsko trgovačko društvo, Dubrovnik), 2 brezplačni vožnji s parnikom I. razreda Sušak-Kotor in nazaj (Dubrovačka plovdba in Jadranska plovdba), 21 dnevne počitnice v Niški Banji, 21 dnevne počitnice v Brestovački Banji, 10 dnevne počitnice v Slatini Radencih, 10 dnevne počitnice v Dobrni, 10 dnevne počitnice v Čateških toplicah, 8 dnevne počitnice na Omišlju — Hotel Učka, 7 dnevne počitnice v Novem Vinodolu — Palace Hotel, 7 dnevne počitnice v Krapinskih toplicah, 7 dnevne počitnice v Mediji-Izlake, 5 dnevne počitnice v Rog. Slatini, 5 dnevne počitnice v kopaljšču Palić, 2 dnevne počitnice na Bledu — Hotel Union.

Oglejte si darila na velesejmu, paviljon «K».

Uspehe Vam prinašajo različne
tiskovine, ki Vam jih odlično napravi
Delniška tiskarna d. d.
Ljubljana, Dalmatinova ulica 8
Telefonska štev. 21-32

SMEH

Čaka na to...

Gospod Novak potrka; odpre mu mali Tonček.

Gospod Novak: «Je tvoja sestra doma, Tonček? Moram z njo govoriti v važni zadevi.»

Tonček: Da, zgoraj je v svoji sobi, stoji pred ogledalom in venomer govori: Ah, gospod Novak, vaše vprašanje je tako nepričakovano...

Iz stare Avstrije.

V stari Avstriji so hodili učitelji k vojakom vedno v počitnicah. Nekoč se je sešla takšna učiteljska četa v Ljubljani, sami Slovenci, tudi učitelj Lang, ki je edini imel nemško ime, je bil trd Slovenec. Podčastnik, ki jih je vezbal, je komandiral seveda nemški. Ko so nekega dne vadili paradni marš, so nehote začeli prehitro korakati. Podčastnik je torej komandiral, naj grede bolj počasi: «Laaang—saaam!» Nato so se vsi ustavili in naprej je korakal učitelj Lang sam.

Razmišljanje.

Mlada gospa je premišljevala:

«Ko bi moj mož bil moj prijatelj in moj prijatelj moj mož, potem bi prav za prav lahko čisto brez skrbi varala svojega moža s svojim prijateljem.»

Skotska.

Škot je prišel k brivcu:

«Koliko stane pri vas striženje las?»

«Sedem dinarjev.»

«In britje?»

«Tri dinarje.»

«Pa mi obrijte glavo!»

Roman.

Neki znan pisatelj je prišel na novo stanovanje. Gospodinja se je že prvi dan zelo čudila:

«Ampak, gospod, zakaj toliko pišete?»

«Jaz sem pisatelj — pišem roman.»

«Le zakaj se toliko ubijate!» pravi gospodinja. «Dandanes dobite lep roman za nekaj dinarjev v vsaki knjigotržnici!»

Pred izpitom.

Dijak Luznar pravi:

«Če me bo profesor pri izpitu vrgel, ga bom tožil!»

«Daj no mir. To vendar ni mogoče.»

«Da boš vedel — je. Neki paragraf pravi: Kdor izrabi nevednost drugega, da bi škodoval, se kaznuje z zaporom.»

Iz gospodinjstva.

«Dvajset let ste že poročeni? No, potem se pa pri vas ne dogaja več, da bi mož zabavljaj nad kosilom.»

«Ne, tega se je že odvadil! Zdaj kvečjemu zabavlja, kadar si ga mora sam kuhati.»

Skrivna kaseta.

«Moj mož si je za god želel kaseto za shrambo tajnih papirjev.»

«In ste mu jo kupili? To je lepo. Kaj je pa v temle malem zavitku?»

«To je drugi ključ za mene.»

Žena, da je kaj.

Gospa Slabičeva je vrla žena. Gospod Slabič je sam ponosen nanjo.

«Dopoldne dela moja žena v pisarni, popoldne je blagajničarka v kinu in ponoči igra v baru klavir.»

«Kdaj pa potem spi?»

«V opoldanskem odmoru v izložbenem oknu kot reklama za nočne srajce in za pižame.»

Večni molk.

«Da, torej mladi Gajšek je tudi že odšel v večni molk.»

«Ali res? Kdaj pa je umrl?»

«Umr! Ni umrl, oženil se je.»

BODOČNOST ZASTRTA

Žena, ki se nič ne briga za svojo nego, se sama oropa mnogih prijetnosti v življenju. Kako bridka je potem zavest: prepozno, po lastni krivdi!

Navadite se torej pravočasno na redno in pravilno uporabo Elida kreme Ideal. Ta krema poživi polt, odstrani gube in neokusno rdečilo kože. Zaradi vsebine hamamelisa ima še prav poseben kosmetičen učinek.

 ELIDA CITRON COLD CREAM
čisti, pomladi in poživi kožo, jo ohrani
gladko in jo varuje gub.

ELIDA KREMA

★ IDEAL ★

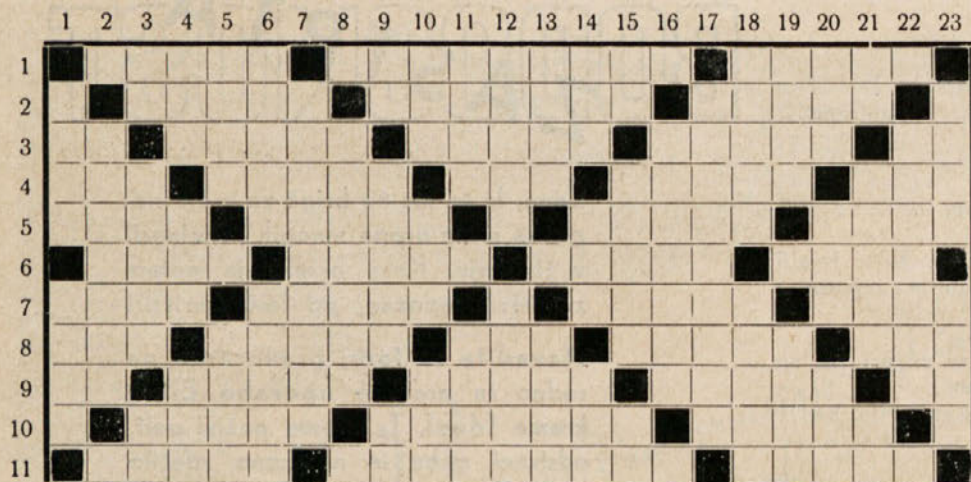
Rešitev ugank štev. 5

Rešitev križanke.

Vodoravno: 1. Šumadija; Peter; rodovina. — 2. omika; občan, potop; Kator. — 3. levov; vlak; š; vek; olive. — 4. ta; rogoža; Ema; darila; en. — 5. rep; Hur; notarka; ali; tla. — 6. n. Pisa; jutrnji; lica; a. — 7. o, Panama; Ana; jecači; u. — 8. slon; rabin; i; kolca; kava. — 9. lapor; on; Aca; da; Avala. — 10. i, egoist; omelo; ravnin, n. — 11. č; rakita; ne; t. j.; Kanada; ač — *Navpično:* 1. šolar; oslič. — 2. umeten; la. — 3. Vim; p; poper. — 4. roka; panoga. — 5. Davorin; rok. — 6. i; gusar; ii. — 7. Jokohama; st. — 8. žaba; abota. — 9. člani; in. — 10. prav; oj; n; on. — 11. en; Etna; Ema. — 12. t; šmarnice. — 13. ep; (k)arta; alt. — 14. rov; uk; k; oj. — 15. tedaj; od. — 16. roka; kralj. — 17. opiralec; aa. — 18. d; Ilica; vn. — 19. okolica; Ana. — 20. vola; Divača. — 21. iti; t; Ivana. — 22. novela; al. — 23. arena; ukana.

Uganke štev. 6

Križanka (12 točk).

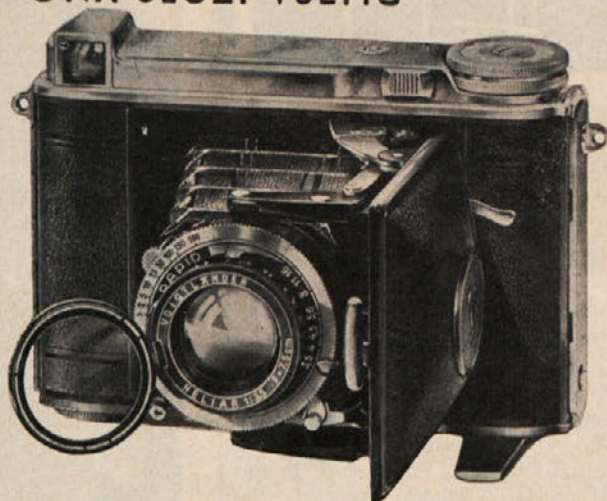

Vodoravno: 1. ponašanje; tam se kopljemo; poljski delavec. — 2. predlog; gora na Notranjskem; podložnik; sužnik. — 3. kratica za «sportni klub»; tisti, ki mika lan; ptič, ki druge vabi (obratno); izmišljeno božanstvo; predlog. — 4. boleost (obratno); del konjske oprave; kovaško delo (obratno); kdor; predlog. — 5. strjeni sok še zelenega maka; zvit; soglasnik; riba; pijača. — 6. trščica; kdor jamči za kaj; cvetni prah; domače ptice. — 7. suha zemlja, obdana od vode; navodilo; soglasnik; povodec (pri konju; obratno); zimsko vozilo. — 8. klica; vrhunec; zelenjava; dan v tednu (obratno); vodna žival. — 9. poljska mera; ime dečka; plačilo za

slabo dejanje (obratno); podedovalec; egiptski bog — 10. soglasnik; moško ime (tudi neka ptica); jugosl. mesto; kar se naseje; soglasnik. — 11. nedoločni zaimek; poletno bivališče; krsta.

Navpično: 1, mesto na Norveškem; ki ima velike oči. — 2. soglasnik; slovenski učenjak †; soglasnik. — 3. os. zaimek; neke vrste govedo; os. zaimek. — 4. os. zaimek; zvok, dražljaj (nagon). — 5. biograf (obratno); soglasnik; bajeslovno bitje; — 6. ptič; zanihanje. — 7. sebičen. — 8. predlog; jugoslov. mesto; soglasnik. — 9. predlog (obratno); igra v karte; os. zaimek. — 10. razpoka; napeljava; ščavje. — 11. žen. ime (obratno); predlog; pisalno

ONA SLUŽI VSEMU

mala elegantna
kamera z velikim
formatom posnetka
in svetovnoznano
Voigtländer-jevo
optiko
Nosi se lahko
tudi v žepu

prekrasna **Voigtländer** »MALA BESSA«
s formatom 4,5x6 cm ali 6x6 cm.

Premikalnica: Lopata, motika.

Stevilnica: Kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti.

Izpopolnilnica: Osel ne gre dvakrat na led.

Posetnica: Davčni izterjevalec.

Zlogovnica: kotomer, ananas, kuka-vica, Otoče, rojstvo, tlačan, izza, motvoz, eter, nebesa, Izidor. — Kakor ti meni, tako jaz tebi!

Magičen kvadrat: Poraz, omara, Rak, arena, zakaj.

orodje. — 12. ptič; povabilo. — 13. drugačen; soglasnik; jugosl. cigarete (obratno) — 14. se napravi s šivanjem; letanje; oprtnik — 15. češka valuta (obratno); vrednostna znamka; reč brez e. — 16. samoglasnik; ki je meso; samoglasnik. — 17. ki rad daje. — 18. velikan(ski kip); nosilec vode. — 19. gora na Koroškem; soglasnik; drevo (tudi reka). — 20. tekočina (tudi močnik); ptica; denarna nakaznica. — 21. os. zaimek (obratno); obrtnik; os. zaimek. — 22. soglasnik; žurnalst; predlog. — 23. upanje; prvi letalec (obratno pa vodne živali).

ZLOGOVNICA.

(8 točk.)

Iz zlogov: a, a, a, ba, ca, e, gent, gips, go, i, ist, kost, le, li, na, na, na, ni, ni, no, pe, ra, sa, si, te, tr, va, va, ve, vec, za

sestavi besede naslednjega pomena:

1. zastor; 2. slaba lastnost; 3. trgovski zastopnik; 4. posrednik med proizvajalcem in potrošnikom; 5. nobena razlika; 6. mavec (tujka); 7. brezbožnik; 8. priroda; 9. mejno italijansko gorovje; 10. zver; 11. žensko ime.

Prve in tretje črke od zgoraj navzdol povedo, česa se naši reševalci ugank veselijo.

STOPNICE.

(6 točk.)

S E — — — orodje.
— S E — — — nekoliko suh.
— — S E — — — cvetlica.
— — — S E — majhen del žitne rastline.
— — — — S E star konj.

VERIGA.

(9 točk.)

Pri besedah s pomenom: 1. ena izmed prvih postaj na progi Borovo—Sr. Rača—Sava; 2. jugosl. reka in vrsta cigaret; 3. morska ožina pri Carigradu; 4. grmičasta rastlina; 5. mesto ob Skadrskem jezeru; 6. postaja za Bos. Brodom; 7. češkoslovaško pogorje; 8. hip; 9. kosanje v čem; 10. mesto v dravski banovini — je zadnji zlog vsake besede hkrati tudi prvi zlog naslednje.

ENACBA.

(5 točk.)

$$(a-b) + (c-\check{c}) + (d-e) = x.$$

a = divjati; b = vzeti s česa; c = plevel, bodljika; \check{c} = celice za med; d = staviti, zidati; e = hoditi; x = ?

POSETNIKA

(8 točk.)

Z. SPURIN

Kikinda

Kaj je ta mož po poklicu?

SKRIVALNICA.

(8 točk.)

kosilo, lakota, srakoper, plavač, polovica, mamica,

Vzemi iz vsake besede dve zaporedni črki in sestavi pregovor.

ZAMENILNICA.

(4 točke.)

Čisto kratka sva,
vsak drugačno glavo ima,
toda grizeva oba.

Anekdote

Znani estetik F. T. Vischer je bil nekoč povabljen pri svojem prijatelju na obed. Kot star znanec je bil določen, da bo govoril napitnico. Menda je bil razmišljen ali kaj, da jo je tako polomil, ko je govoril:

«Spoštovane dame, cenjeni gospodje! Vsi vemo, da gre ljubezen skozi želodec. Zato ni treba, da je žena lepa — tudi modra ji ni treba biti. Toda eno je brezpogojno potrebno! Znati mora do-

bro kuhati! Najboljši zgled za to je danes naša visoko spoštovana gostiteljica. In zato vas prosim, da v tem smislu dvignete čaše...»

Kristijan Bach, brat velikega mojstra Sebastijana Bacha, je bil tudi glasbenik. Komponiral je hitro in lahko, seveda njegove skladbe niso bile bog ve kaj. Denar je zapravljaval prav tako lahko, kakor si ga je pridobil.

Nekoč mu je nekdo očital njegovo lahkomišelnost ter mu dajal za zgled njegovega brata. Kristijan je na to rekel: «Med menoj in mojim bratom je velika razlika, jaz komponiram, da bi mogel živeti, on pa živi, da bi mogel komponirati.»

Na pohodu po Westmoreland City v Virginiji so zagledali Washingtonovi častniki par krasnih konj, ki so bili vpreženi v plug in jih je poganjal star črnc. Častniki so ga pozvali, da jim

mora dati konje, ker jih potrebujejo. Črnc se zanje ni menil in je naprej oral. Ker pa so venomer silili vanj, je zagodrnjal, češ naj rečejo zanje njegovi gospodinji. Častniki so torej šli k farmi; na pragu jih je sprejela starejša ljubezniva žena. Poslušala je njihovo prošnjo, nato pa vprašala: «Na čigavo povelje hočete te konje?» «Na ukaz svojega poveljnika.» «Kdo je to?» «General Jurij Washington, poveljnik revolucijske armade.» «Povejte torej Juriju, da ga njegova mati lepo pozdravlja, ampak konj mu ne da», je rekla odločno stara gospa.

Markiz d'Urfé, ki je bil bizantskega carskega rodu Laskaris, je izpodbujal svojega sina, naj bo ponosen na svoje prednike, zlasti ker so bili tudi predniki njegove matere podkralji v Neaplju. Toda sin se ni menil za to: «Ponosen? Na kaj neki? To so bili lepi predniki, ki mi niso zapustili niti enega prestola!»

Dober svet gospodinjam, ki ne perejo same...

Perilo kupujete vendar samezato naj bi kupovale tudi milo same! Ne samo vonj perila, --temveč tudi njegova trajnost je odvisna od mila. S Schichtovim terpentinovim milom prati se pravi: perilo tako negovati, kakor si želi vsaka dobra gospodinja.

TERPENTINOVO MILO

Pozor!

Darmol, sredstvo za odvajanje se često potvarja. Radi tega pazite pri nakupu, da nosi vsaka tableta besedo Darmol in zarezo v obliki črke T. Zahtevajte samo originalni Darmol.

DARMOL

Opel. reg. S. Br. 7006/38

Važno sporočilo:

tako hitro nastala poletna vročina! Različno anglško platno v lepih vzorcih, ki se ne mečka, je že pripravljeno, ker je najprijetnejše za tople dneve. Za prav hudo vročino pa si izberite naše lahke svile v krasnih barvah in desinih. —

S pozdravom in priporočilom
Sarvan

FAB. SOUVAN
MANUFATURA
LJUBLJANA

Svila — platno za poletje:

MANUFATURA F. Ks.

Sarvan
LJUBLJANA, MESTNI TRG 24.

Tone Čufar:

Žena v stiski

(Nadaljevanje.)

Otrok se je pri stricu zmeraj dolgočasil. Pri Grilovih mu je bolj prijalo. Imel je družčino, kajti razen Grilovega fantka je bilo v hiši še vse polno otroškega drobiža. Po toplem dnevu, ko se je naredil lep večer, je morala spet tjakaj ponj. Že na stopnicah je zaslišala živahno pomenkovanje. Na vrhu je prisluhnila in ujela znan glas. Vso je prevzelo. Srce ji je udarjalo hitreje, dvigale so se ji prsi. Ugibala je, ali naj vstopi ali ne. Zanimalo jo je, kakšen je, a si ni upala tako nepripravljena noter. Pavla bi pasla na njej oči. A domislila se je otroka. Sodila je, da se Joža igra z njim, in ji je bilo zelo všeč.

Od nekod je prištorkljaj star možak. Ni marala, da jo zaloti pri prisluškovanju. Vrnila se je na cesto in gledala v razsvetljena okna Grilovega stanovanja. Hodila je sem in tja. Že se je hotela vrniti, ko so zaškripala vežna vrata. Po postavi je spoznala Jožo, v obraz ga ni videla. Krenil je v smer, od koder je ona prej prišla. Imelo jo je, da bi ga poklicala na ves glas, da bi planila za njim, a je molče obstala na mestu. Izgubljal se je v temi.

Bilo ji je, kakor da je pretekla od njegovega odhoda ena sama dolga noč. Tedaj je računala, da se bo kmalu vrnil ali pa pojde za njim. Poslednji večer ji je spet živo stopil pred oči. Hodila sta okoli znancev, da je vzel slovo, kako uro sta se pomudila tudi v gostilni med drugimi izseljenci in tovariši. Joža je pil več kakor drugekrati, hotel je biti vesel ali vsaj ravnodušen. Potem sta šla ven, blodila sta po travnikih kakor tolikokrat poprej. Minka je visela na njem, zadnjikrat se mu je vsa predajala, drhte, v solzah. Ni ga mogla izpustiti iz rok. Pred zoro sta se ločila, oba sta še legla za nekaj ur. Zbita je prišla na delo, si izprosila nekaj ur dopusta in pohitela spet k Joži. Pa že ni bil več samo njen, oteli so ji ga sorodniki in prijatelji. Na postaji sta govorila malo, največ z očmi. Iz njenih so silile solze, a se je krotila. Kmalu je potegnul vlak in izginil v dalji. Minka še dolgo potem ni rada slišala brlizganja lokomotive in drdranja koles.

Zdaj je bil Joža spet tu. Izginil je v temi, a že jutri ga lahko vidi. Ni ji bilo žal, da se mu je umaknila. Morda ima dekleta, morebiti celo ženo. Lahko bi si mislil, da se meče za njim že prvo uro. Odšla je v hišo. Pred Grilovimi je skušala biti kakor vsak drug dan. A nocoj je celo Tomaž zvedavo obračal oči.

«Kako da si sama?» je vprašala Pavla in poškilila v vežo.

Minka je zmignila z rameni, skušala se je delati nevedno in je vzela v naročje svoje dekletce, da se je z nečim zamotila. Kar prav ji je bilo, da je še Grilov fante silil v njo.

«Čudno, čudno, da sta se zgrešila, saj ni tako široka cesta», je brundala Pavla.

«Temno je», je menil Tomaž.

Minka je pograbila sla, da bi jo izprašala vse do zadnje podrobnosti. A se ni marala izdati. Ko sta ji rekla, da je bil Joža, je vprašala, ali je zdrav, kaj več se pa ni zanimala zanj. Pavla pa ni verjela, da še nista bila skupaj.

«Naproti ti je šel. Spodaj nekje čaka.»

Minka je odkimala.

«Škoda. Nalašč se je dalje zasedel, ko je izvedel, da prideš. Zelo je bil lačen novic o tebi.»

«Prepozno.»

«Jutri ali pojutrišnjem spet pride», je dejal Tomaž. «Veš, morebiti ne bo dolgo tu. Radoveden je pa le, kako je kaj s tabo. Ne bo te pojedel, če se vidita. Staro je pozabljeno, recimo zakopano, kot sodrugi pa še zmeraj spadamo skupaj.»

«Kam pojde? Saj je komaj prišel!» se je zavzela Minka.

«Za delom bo pogledal. Živeti je treba. Zate sem tudi že govoril.»

Pomenkovala sta se o razmerah v železarni.

«Kaj pa stric?» se je zanimala Pavla.

«Nič mi ne pove. Da bi pa zaradi mene katero drugo odpustil, tega ne maram. Se bom že nekako prebijala.»

«Službo pa stric redno opravlja, kaj ne?» je vprašala Pavla.

Spogledala se je z možem. Minka ji je pritrdila, a ni vedela, zakaj sprašuje, zakaj se ji nekako skrivnostno smehlja. Morala je domov. Že po poti jo je pa vendarle začelo gristi kesanje, da se je izognila srečanju, jezila se je nase, kajti nakopala si je veliko negotovost. Tolažilo jo je pa zanimanje, ki ga je bil Joža pokazal zanj, upala je, da se kmalu vidita, četudi pojde potem po svetu.

Dom je našla teman, zaklenjen. Ključ je visel v kotu ob vratih, kjer ga je puščala poslej. Nekaj najbolj vrednih reči je imela pri stricu in pri Grilovih. Bala se je, da ji mož česa ne razproda. Videla ga je malokdaj in se ni menila za njegova pota. Govorila sploh nista, četudi je kdaj prišel. Dvakrat se je pribal okajen in se potem prespal. To noč ji je kar zaigralo srce, da ga ni bilo. Motil bi jo, tako se je pa predala svojim mislim. Spala je slabo. Prepočasi je tekkel čas, če bi pa ležal poleg nje še on, ki ji je bil tako tuj kakor še nikoli, bi se sploh ne premaknil.

Odkar je opekarna prišla na kant, je dostikrat izostal. Včasih je šel za delom, včasih se je zasedel pri karтах. Vselej jo je vsaj malo skrbelo, zdaj se je čutila srečno, ker je kolovratil drugod.

Zjutraj je zgodaj odnesla dekletce h Grilovim in odšla k stricu. Čakalo jo je umivanje tal in dosti drugega dela. Brž se je lotila dela, v njem je hotela ugnati svoj nemir. Sredi dopoldneva je pa nekdo nekako plašno potrkal. Komaj je slišala. Ko je drugič poropotal, se je dvignila, si otresla roke v škaf in si popravila obleko. S pridržano sapo je stopila do vrat in jih odprla.

Zunaj je stal Joža.

«Le naprej!» je rekla, ker ni marala, da bi pogledal kdo iz sosednjih stanovanj. «Vse imam narobe, ampak nič ne de.»

Vstopil je, še zmeraj je bil kakor nekoč, za pol glave večji od nje, dosti prožen in živih oči. Še zmeraj je zdrava porednost škilila iz njih, le na čelu se mu je zarezalo nekaj brazd in lase je imel za spoznanje redkejše. Oblečen je bil čedno, v rokah je držal pomladni plašč.

«Sinoči sem te čakal pri Tomažu», je dejal in ji ponudil roko.

Dala mu je desnico in jo spet takoj odtegnila. Nemo sta se gledala.

«Pavla te je poslala sem, kaj ne?» je naposled spregovorila Minka, ki se ji je takoj, ko se je prikazal, zablislilo, zakaj je Grilova sinoči spraševala po stricu in se sumljivo spogledovala z možem. «Lepo za njo, pa tudi za tebe, da si se dal videti. Le za pet minut si prežgoden.»

Pokazala je na neurejeno kuhinjo, pogledala je nase in se kar malo sramovala. Tako napravljena ni hotela priti predenj. Sinoči ni bila v umazanih capah. Maščevalo se je, ko ni že včeraj tvegala svidenja. A kakor je spoznala, se Joža ni oziral na to.

«Saj počakam, če smem», je dejal in gledal, kam naj se umakne.

Pognila mu je pred otomano, da je lahko sedel nanjo. Zelo je pazil, da ni umazal, kar je že imela umitega, in to je bila skoraj vsa kuhinja razen manjšega kosa za vrati.

«Kdaj si prišel?»

«Pred nekaj dnevi.»

«Ali pojdeš res kar naprej?»

«Še ne vem. Kak teden bom pri sestri. Potem pa, kakor bo. — Kaj pa ti?»

Minka je zmignila z rameni, vprašanje je bilo preveč težko, da bi mogla na kratko odgovoriti nanj. Prosila ga je, naj potrpi, da umije še tisti kos za vrati. Naglo se je zasukala, a bolj ko ji je zmanjkovalo suhih tal pod rokami, bolj jo je zajemal nemir. Vse doslej sta govorila kakor dobra znanca, z vsakomer bi bila lahko govorila, če bi jo bil obiskal, a Joža vendar ni bil samo nekdo izmed mnogih. Ko je opravila svoje delo in je izlila umazano vodo, si je takoj spet poiskala delo v kuhinji.

«Ali imaš mar na akord?» jo je šaljivo vprašal Joža.

Vedela je, kam cika. Drugekrati bi bila zavrgla vse in se mu zleknila v naročje. Zdaj se je bala prisesti. Ne samo dolga leta ločitve, tudi vse drugo, kar se je medtem zgodilo, je stopilo med njiju. Prav za prav se je čudila, da lahko tako neprisiljeno kramljata o vsakdanjostih. Seveda je vedela, da bosta govorila tudi o drugih rečeh. Toda srečanje ji ni prineslo tiste

radosti, o kateri je sanjala ponoči. Joža je na lepem vstal in pokazal resen obraz.

«Pa pojdem, če te motim. Videla sva se; prisesti nočeš, da bi se kaj več pogovorila: nočeš mi povedati, kako je s tabo. Kaj bi še tu?»

«Ali naj razobešam umazano perilo?»

«Tega ni treba! Saj je še kaj drugega na svetu.»

Stopil je k njej in ji pogledal v oči z isto navihnostjo kakor nekoč, ko se mu je bolj nalašč upirala in jo je le iz veselja pregovarjal, naj mu bo kakor prava ženka, kajti tudi brez pregovarjanja se mu je vselej rada predala. Prijel jo je za roko, hotel jo je priviti k sebi, pa je stopila v stran.

«Nikar! Vsa sem zamazana!»

«Ne zameri! Ne smel bi biti tako predrzen. Pa že zmoti človeka vrag. Zmeraj kaj skuham, česar bi ne smel.»

«Lepo, da priznavaš.»

«Kaj hočem drugega? Mislím pa, da ne bova modrovala. Videl sem te, in to je tudi nekaj. Kako se imaš, mi pa nočeš povedati.»

«Nočem, nočem, kaj se to pravi?» mu je nejevoljna in vznemirjena segla v besedo. Saj vse veš. Če bi me rad samo dražil, te ni bilo treba blizu. Imam že drugih pokor dovolj nad sabo. Kaj bi še pravila!»

Gledala je mimo njega skozi okno, mehka zaspanost in trpka otožnost je legla v njene oči. Globoko je dihala. On jo je nemo gledal, a se je tudi njega polotil nemir; nekajkrat je šel po kuhinji.

«Ni bilo prav, da sem prišel. To bi bil lahko vedel. Ali si huda?»

Komaj vidno je odkimala in si zakrila obraz z dlanmi. Borila se je s solzami, hotela se je pokazati trdno. On se je odpravljal na odhod, njo je pa imelo, da bi ga zaklenila in pridržala zase, a tudi nagnala bi ga bila rada in mu pokazala, da ni pozabila, kar ji je prizadejal.

«Hvala za karto», je rekla kar tako, da je nekaj izpregovorila.

«Ali ti je bilo sploh prav, da sem pisal?»

«Meni že, ampak njemu ni bilo. Poprej bi drugače ravnal, poprej. Ali je treba vsega tega?»

Njene oči so ga obtoževale. Pogleda ni vzdržal. Skušal pa se je rešiti s šalo. Govoril je, da ljudje marsikaj zavozijo, včasih kar cela premoženja in celo države.

«Naj, če je drugim tako prav», mu je oporekala. «Zato še ni bilo treba, da si ti tako storil. Svojo besedo si snedel. Prej si pravil, da bom prišla za teboj ali pa se boš kmalu vrnil. Storil si pa prav narobe.»

Morala mu je povedati, kar jo je žgalo zadnja leta. Dokler ga ni videla, ni mislila na očitke, a zdajci se ji je zazdelo, da bi uganjala preveliko hinavščino, ko bi zamolčala stvari, ki jih ni mogla pozabiti. Spočetka, ko je odrinil na tuje, ji je pisal skoraj vsak teden. Tudi v pismih je še obljubljal, da bo skušal kaj najti zanjo. Mnoge so šle za svojimi fanti in se tam omožile. Joža je pa kmalu ni več vabil k sebi, ni se potrudil, da bi ji preskrbel službo, in tudi nazaj ga ni mikalo. Pisal je zmerom redkeje, ona je pa hotela jasnosti. Sporočil ji je, naj ravna, kakor ve in zna. Lahko je tudi brez njega srečna, kakor bo on morebiti brez nje. Čez nekaj mesecev se je premislil, a ona takrat ni več marala slišati, da preklicuje prenačljene besede. Izmenjala sta še nekaj pisem in se v njih pričkala.

(Dalje prihodnjič.)

RAZDEJANA ULICA

Kakor je napovedala slavna mestna oblastnija, tako se je zgodilo: tisto ponedeljsko jutro so prišli že na vse zgodaj delavci s krampi in lopatami in so načeli obrabljene tlak. Rahljali so kamenite kocke in jih metali na kupe. Drugi so poprijeli zarjavele tračnice cestne železnice, po dolgem so jih zlagali na kup, potem so jih odnašali v stransko ulico in jih nalagali na tovorni avto, da jih je odpeljal bog ve kam med staro železje.

Že takoj prvi dan je bila vsa ulica gola in razdejana, in že so se krampi zasekavali v prhko zemljo, za njimi so segale lopate, nastajali so pravcati strelski jarki. Kakor drobovina bolnika na operacijski mizi so se razgalili podzemski tokovi, zarjavele plinske in vodovodne cevi in umazani kanali. Promet je prekinjen, so rekli, a ga je bilo več kakor prej, ko je tekel tramvaj in so sleherno jutro brzeli mesarski vozički s peketom rejnih konjičev in ropotom kolesja. Ljudje so se zdaj gnetli po ozkih pločnikih, tako ozkih in podkopanih, da je neznan fant moral pogosto objeti nepoznano dekle, sicer bi bila pri srečanju zdrknila v jamo.

V ozki ulici so vsakovrstne trgovine. Moj Bog, že nekaj let ni bilo kaj prida kupčije v tem starinskem delu mesta, ker se je gospoda odselila iz starih, pomanjkljivih stanovanj v nove, visoke in gosposke palače sredi mesta. Zdaj, ko je bila ulica tako surovo razdejana, je pa sploh le redkokdo stopil v trgovino izbirat srajco za nedeljo ali blago za lahno letno obleko. Samo v špeceriji in pri peku je bilo kakor vsa leta prej in kakor bo menda pač vedno ostalo.

Gospodje trgovci so zdaj stali pred vrati in so opazovali delavce, ki so z razkopavanjem spravljali ulico v nov red. Gledali so jih izprva malomarno, nejevoljno, potem se je tu in tam sprožila beseda o težkem delu, o dolgih urah kopanja, o tistih dinarjih dnevnega zaslužka, o družinah, hrani, barakah in takih vsakdanjih rečeh. Najpodjetnejšemu trgovcu na vogalu, h kateremu je bil še mogoč pristop iz stranske ulice in je kljub razdejanju pred svojo trgovino imel še zmeraj največ obiska, se je pri opazovanju delavca, ki je venomer rinil naloženo samokolnico, zbudil spomin na mlada leta, ko je moral sam dovažati gnoj na zelnik. Pa je brž priskočil, vzela cigaro iz ust in podtaknil kamen pred kolo samokolnice, da je delavec laže porinil svoj tovor na cesto. Cestišče je postajalo podobno strugi hudournika. Zdaj pa zdaj je kdo izmed delavcev stopil po hišah, da je opozoril gospodinje: «Vodo bomo zaprli. Za tri ure.» Ali pa je sporočil dolgo pričakovano novico: «Preklopili bomo električni tok. Ne prižigajte danes luči in radijskih aparatov!» Vse je tako potekalo v precejšnjem tempu. Kadar se je ulil dež, je delo zastalo. Ali čim se je majniško nebo spet zjasnilo in so se po jarkih sredi ulice izgubile rumene luže, so iznova zapeli krampi in lopate; trgovci so znova stali pred trgovinami, parčki so šli stisnjeni drug ob drugem po zmemrom ožjih, izpodrezanih pločnikih in visoko nekje je ob oknu mansardnega stanovanja žvižgal udomačen kos, zaljubljen v pomlad in brez skrbi za dogajanje v tej ulici in daleč zunaj v burnem svetu.

Noči so bile tihe kakor nikoli prej. Ljudje so lahko spali pri odprtih oknih, da so v globokem snu vsrkovali sveži pomladni zrak, ki se je kradel v spalnice z Gradu ali od nekod daleč iz mestnih gajev. Tako tiho je bilo, da se je v najvišja nadstropja čula beseda, izgovorjena sredi noči na ulici. Samo v noči od sobote na nedeljo je bilo nekaj hruma in smeha, — ah, bili smo pač šele po prvem in se

je nekaterim veselim mladim ljudem z drugih koncev mesta zahotelo nekoliko zapeti in zavriskati onkraj «strelskih jarkov».

In ko je v tišini in rahlem dežju minila tudi nedelja, in so se izletniki premraženi vračali na večer v svoja stanovanja, se je ta in oni proti jutru prebudil: «Ponedeljek ... spei bodo zapeli krampi in lopate ... treba bo zapreti okna!»

*

Umetnik Gabrijel je prišel to noč pozno domov. Bolela ga je glava in slabe volje je bil. Obupan se je napil vina; zdaj si je v temi svoje sobe v najvišjem nadstropju sezul čevlje, slekel suknjič, legel na zofo in strastno vlekla debelo cigaro. Prisluškoval je nerednim utripom svojega srca, sledil je svoje zmašene misli in ni vedel, kaj naj počne v tej pozni nočni uri. Da bi legel v posteljo in zaspal? Nemogoče. Kar je bilo razočaranj, grehov in nevspečnosti v njegovem dosedanem življenju, vse so se kakor na hudičevo povelje sprehajale po njegovih spominih, ga grizle in ščipale, da je dvakrat, trikrat srdito potisnil cigaro v pepelnik, jo potem na novo prižgal in se zleknil po zofi.

Tako je minila ura, minili sta dve, in umetniku Gabrijelu ni šla iz glave do nedavna njegova ljubica Krista. Ljubil jo je, poveljeval lepoto njenega nagega telesa na pre mnogih papirjih in platnih, prepeval je z njo in se z njo prepiral, jo kregal in preklinjal, dokler se ni vsega tega na lepem naveličala, mu rekla svoj poslednji zbogom in se odpeljala v domači kraj ali bog ve kam. Zdaj je minil že teden od njenega nezaslišanega slovesa, a jih bo minilo nemara še mnogo, mnogo brez Kriste, brez njene besede in pesmi in brez njenega lepega, toplega telesa.

— Grom in strela! — je planil umetnik Gabrijel pokoncu, kakor da ga je pičila osa. Porinil je tisti razcefrani ogorek cigare v pepelnik in ga neusmiljeno stlačil. Potem je stopil k umivalniku in si z desnico omočil vroče čelo in senca. Nekajkrat je pomeril korake od vrat do okna, naposled pa se je naslonil na okno, vsrkaval zrak bližnjega jutra in pogledoval v nebo, ki se je nad strehami kazalo kakor velika modra krpa, polna drobnih, svetlih našitkov. Premišljal je, kdaj neki prično delavci z delom spodaj na ulici, da bo med truščem laže zadremal. Temno je še bilo, tudi kos na bližnji mansardi se še ni prebudil. Samo stara plinovka je gorela na oglu starinske hiše. Da, in pa okno onkraj ulice, prav nasproti sobi umetnika Gabrijela, je bilo razsvetljeno.

Umetnik Gabrijel je gledal, strmel. Skozi pajčevinasto zaveso, ki je znotraj pregrinjala okno od vrha do tal, je sijala luč kakor daljno rdeče žarenje. Umetnik Gabrijel je bolj in bolj razpoznaval obrise, videl je svetilko, stoječo na mizi sredi sobe; bila je zavešena z rdečim ščitnikom, pa vendar je moglo pozorno oko razločevati vse reči v sobi in vsako kretnjo živega bitja. Izprva je bilo vse mirno, potem se je zganilo dvoje teles: fant in dekle ... O, to lepo dekle Anita! Umetnik Gabrijel jo pozna že nekaj let, odkar prebiva tu; bil je priča njenega razvoja vsa zadnja leta, priča mnogih njenih ljubimkanj s študenti. Zdaj ima že četrtega ljubimca, kodrastega, visokega študenta, ki si z goslanjem služi kruh in je Aniti obljubil sveti zakon. Dekletova mati je vdova in spi v kuhinji, oj, Anita pa se ljubi s svojim kuštravim ženinom! Umetnik Gabrijel jo gleda in je pripravljen, da vse do jutra ostane pri oknu. Študent je sklonjen k dekletu, ki leži na zofi, leno in razvajeno, kakor da je mrtvo. Bog

ve, kaj ji šepče mladenič. Zdajci jo dvigne in nese na posteljo. Sredi sobe postane, gleda ji v obraz, ona pa stresa glavo, da se ji usipajo temni lasje s femena. Umetnik Gabrijel dviga levico, kakor da jima hoče prijazno veleli: «Tak vendar! Postojta!... Iskal sem vaju... Upodobim vaju kot Mladost ali Ljubezen!...»

Nekaj trenutkov še ubogata zaljubljenca njegova tiha, neizgovorjena povelja. Ali prav tedaj, ko je bilo umetniku Gabrijelu tako toplo pri srcu, da ga je prevzela živa želja po naglem skiciranju dveh mladih, lepih teles, — prav tedaj je bil nemi prizor razrušen in zaključen: kodrasti študent je odnesel Anito stran od luči in jo položil na posteljo, jo lepo zagrnil do vratu, jo poljubljal, se vrnil k mizi in ugasnil luč.

— Preklete! — je umetnik Gabrijel stisnil pest in udaril z njo po oknici. Toda kaj je mogel, kaj je hotel!... Že se je danilo. Spodaj na ulici so se začule besede in povelja, težka kladiva so razbijala navoženo kamenje. Zažvižgal je kos, rodil se je nov dan, veder in mlad.

Umetnik Gabrijel je začel popivati bolj kakor kdajkoli prej. Čez dan se je resda izgubljal po tivolskih parkih in po rožniških gajih, nekajkrat je hitel čez polja proti Šmarni gori, dirjal po blatnih ali prašnih barjanskih stradonih, se vračal nepričakovano domov, zaman pričakujoč Kristinega pisma, zvečer pa je po pivnicah iskal družbe, da se je opajal ob vinu, dolgoveznem besedičenju in prijateljskem prerekanju. Ko je slednjič po polnoči prišel domov, vselej nemiren in razdražen, je obslonel na oknu in nepremično zrl v sosednjo sobo, da ugleda Anitino lepo telo v naročju kuštravega študenta. Počasi ga je začel mrziti — kujona, ki služno streže lepi ljubljenci. Zraven pa si je kot umetnik moral priznati, da lepšega para še nikoli ni videl, vsaj ne takole v nočni tišini, skozi rdeče osvetljeno pajčolanasto zaveso.

Neko noč se je umetniku Gabrijelu izpolnila že dolgo prtajevana želja, da bi Anite ne videl več v študentovem objemu, marveč le njo samo ali pa zgolj temo v njeni sobi. Prišel je pozno domov, strmел je v nasprotno okno. Bilo je odprto na stežaj, nič več zavešeno, marveč temno kakor prepad. Strmel je v to skrivnostno brezno, ničesar se ni ganilo. In umetnik Gabrijel, ki je slavil zmagoslavje svoje najskrivnejše misli, je bil pripravljen, da ostane pri oknu do belega dne. Ko so po malem ugašale zvezde na velikanski modri krpi nad strehami, in je na mansardi zabrlizgal kos kakor prebujen iz razburljivih sanj, je umetnik Gabrijel strastno čakal, da se oglasio udarci železnih kladiv v potrdilo, da je noč minila, in da ritem dela in truda po neizprosni povelju teče dalje, venomer dalje...

Še preden so se oglasili delavci, je umetnik Gabrijel videl, da se je v Anitini sobi vendarle zganilo nekaj belega. Iz postelje je vstala Anita, oblekla je domačo haljo, ki je dotlej ležala zavržena čez mizo. Anita je stopila k oknu, zazehala je, se prijala za grudi, si priravnala haljo in se naslonila na okno... Umetnik Gabrijel je bil tedaj že odstopil in se skril za zaveso. Anita je gledala na ulico, kakor da tudi ona komaj pričakuje novega dela v razdejani ulici. Bleda je bila, neprespana, zamišljena in otožna. Gledala je negibno kakor bitje, ki je izgubilo nekaj svojega najdražjega in hoče z vdanim, vnemarnim gledanjem vnanjega sveta pregnati ali ublažiti žalostno misel. Slonela je, gledala in čakala. Ali po malem je čutila, da je od nekod opazovana, dvignila se je, stresla glavo in si z belo desnico popravila temne, kodraste lase. Stala je pri oknu, kakor da nekaj išče. Tedaj je umetnik Gabrijel stopil izza zaves. Zagledala sta se drug v drugega.

— Dobro jutro, gospodična Anita! — je vdano in prijazno pozdravil umetnik Gabrijel.

Rahlo je priklonila glavo in tako vrnila pozdrav.

Spodaj se je oglasil ropot delavcev. Anita je zaprla okno in potegnila zaveso. Gotovo je nato legla k počitku. Umetnik Gabrijel si je zaželel njene bližine, kakor še nikoli. Pozabil je Kristo, vzljubil je Anito. Še dolgo je ostal pri oknu.

Spet se je napravilo k dežju. Vse dopoldne se je ozračje prekuhalo, popoldne se je ulilo in je deževalo v večer. Delavci so bili opustili delo, in v temi je bila nema ulica pusta in prazna, zalita in blatna. Na oglu starinske hiše je nekdo stal z dežnikom, prislanjal se je pod napušč in čakal, poželjivo čakal. Umetnik Gabrijel je bil čez dan sledil stopinje lepe Anite. Vedel je, da se bo zdajle, na večer, vrnila domov. Prišla bo sama, ker jo je študent zapustil in se odpravil bog ve kam, brez pravega slovesa, brez tolažilne besede, brez novih obljub. Umetnik Gabrijel je čakal in jo je dočakal. Prišla je počasnih korakov, kakor da ji je škralbljanje dežja po dežniku in dežnem plašču prijetno razvedrilo. Umetnik Gabrijel je pristopil in pozdravil:

— Gospodična Anita, samo besedico... samo besedico!

— Kaj želite, gospod?... Ne poznam vas... To se pravi, poznam le po videzu. Kaj sem vam storila, da me nadlegujete na cesti? Kaj pa poreko ljudje? Saj vendar poznajo vas kakor mene...

— Ali oprostite, gospodična Anita, in dovolite... samo besedico... samo besedico!

Ah, lepa Anita je takrat že odklepala vežna vrata, in umetnik Gabrijel, ki je silil za njo, se je spet enkrat ovedel svojih porazov, ki jih je po nerodnosti vedno doživljal, kadar je bil najbolj goreče zaljubljen. Videl je samo še, kako se mu je zahihital njen obraz, ki je takoj nato izginil za zaklenjene duri.

Noči ni prespal, Anite ni bilo k oknu.

In še ves drugi dan je lilo, da so narasle vode in je bila razdejana ulica polna blata in velikih mlakuž. Ponekod so bile položene deske kakor mostički čez jezerca. Pa saj ni bilo ljudi na ulici. Le umetnik Gabrijel je zvečer spet čakal Anito. Ko jo je videl prihajati po mostu, ji je hitel naproti, globoko se je priklonil pod dežnikom in vdano pozdravil. Otepala se ga je z besedo in pogledom, pri tem pa iskala poti, kod bo varneje stopala mimo luž in blata. Pred temnim prehodom, ki je vodil do njenih vežnih vrat, je postala in je rekla, kakor da govori sama zase:

— Moj Bog, kakšno razdejanje, saj bom utonila!

— Ne, tisto pa ne. Utoniti vam pa ne dam! — se je opogumil umetnik Gabrijel. — Dovolite! — je rekel, prislonil svoj mokri dežnik na bližnjo steno in že prijel gospodično Anito z desnico pod kolenoma, z levico pod ramenoma. Premočena, da, toda topla in vitka se je zleknila v njegovem naročju in se zasmejala glasno in sladko. Umetnik Gabrijel jo je možato ponesel do praga. Še jo je pridržal v naročju, potem pa jo varno posadil na tla.

— Lejte si, res nisem vedela, da ste tak korenjak! — se je zahvalila Anita, ko je odklepala vežna vrata.

— O, izpolnila se mi je davna želja! — je hitel zatrjevati umetnik Gabrijel. — Gospodična Anita, preden mi naklonite kaj več prijaznih besed, dovolite, da spregovorim z vašo spoštovano mamo. Dajte, predstavite me, povem ji, da vas ljubim in obožujem.

— Ni mogoče, ni mogoče, gospod Gabrijel... Mame namreč ni doma. Če hočete vedeti: odpotovala je k sorodnikom. Še nekaj dni je ne bo.

— Če je tako... potem, seveda... gospodična Anita... potem se morava pogovoriti kar sama.

Umetnik Gabrijel se ni dal več odpraviti. Stopil je za Anito v temno vežo. Takoj nato, ko je zaškripal ključ v ključavnici, je umetnik iznova dvignil dekle v svoje naročje. Poljubljal je Anito; oklenila se ga je okoli vratu.

V Anitini sobi je potem vso noč gorela luč. Zavesa ni bila več pajčevinasta, temveč gosta in neprodurna. Dež se je unesel, in spodaj ob steni je sameval pozabljeni dežnik.

Še nekatera jutra so peli krampi in kladiva in lopate, ropotali stroji, ki so mešali beton in smrdljivi asfalt; počasi je orjaški valjar gladil trda tla. Razdejana ulica je prehajala v red. Zaplalo je prejšnje življenje, prebivalci starega mesta so se mu spet hitro privadili. Še najbolj se je izmed vseh izpremenil umetnik Gabrijel. Zapustil je sobico, v kateri je toliko let prebival, in se preselil k Aniti. Zdaj jo ljubi presrčno in vdano.

DEŽELA SANJ

France Bevk:

Dogodek

Bil je lep poleten dan. Sonce je toplo sijalo, nad mestom je visela modrina. Na pol izumrla ulica se je vlekla med dvema vrstama hiš in se je dolgočasila. Ljudje so lenobno hodili svojo pot, postajali pred izložbami ali se pogovarjali na vogalih. Zdolgočasnost in nebrižnost vsepovsod, še na napisih, ki so gledali iznad trgovin.

Po ulici je priškripal prazen voz, lestvenik, ki ga je vlekel par volov. Zibal se je, potresal in se počasi pomikal dalje. Na vozu je sedel kmet; bil je sključen, kolena je imel visoko pod brado. V desnici je držal dolgo šibo, s katero je zdaj pa zdaj rahlo zamahnil po živalih, kakor da odganja muhe. Mežikaje, kakor da ga slepi sonce, je zrl predsé.

Nasproti je privozil tramvaj. Srečal se je z vozom pred barom, kjer je stal nov, svetel avtomobil. Kmet se je zdra-

mil, zavpil nad vola in ju ošvrknil s šibo, da sta zavila na levo.

V hipu, ko je tramvaj vozil mimo, se je voz skoraj ustavil, vola sta napela vse moči in potegnili. Nekaj je škrtnilo, da se je mož na vozu začuden ozrl. Ker ni opazil nič nenavadnega, je spet mirno mežikal predsé; šiba je visela nad živalima.

Nekdo je tekel za njim in klical:

«Hej, vi tam! Ali slišite? Ustavite!»

Kmet ga je slišal, a ni ustavil. Ali velja to njemu? Zavedel se je šele, ko je bil nekdo vstric njega, in se je okrenil.

«Slišite, kdo pa ste vi? Kako pa vozite? Avto ste mi poškodovali. Zdaj pa se delate gluhega in slepega in se na klic ne ustavite. Kaj neki mislite?»

Mož na vozu je zavpil na vola, ki sta se še enkrat prestopila in se ustavila. Potem so se mu sive oči začudeno uprle v zajetnega gospoda v rjavem, usnjenem jopiču. Ta je bil ves rdeč v obraz, mahal je z rokama in mu

nekaj dopovedoval. Za kmeta je prišlo to tako nenadno, gospod je govoril tako razburjeno, da ga ni razumel.

«Kaj pravite, da sem storil?» je vprašal z nedolžnim obrazom.

«Avtomobil ste mi poškodovali.»

«Avtomobil?»

Kmet na vozu se je ozrl na avto, ki je stal pred barom. Nato je skomignil z rameni in izpljunil.

«Jaz za nič ne vem.»

«Kaj ne veste! Plačajte mi škodo!»

«Kakšno škodo?» se je zdramil kmet iz nebrižnosti. «Kaj bom plačeval! Saj sem povedal, da za nič ne vem.»

«Ta je pa dobra!» se je razburjal gospod in se oziral, kakor da kliče ljudi za pričo. «Ali ga slišite? Avtomobil je poškodoval, a on, da za nič ne ve. Ali ne znate voziti? Poglejte, ako ne verjamete! Prosim, stopite z voza!»

Mož na vozu se je še huje uprl.

«Nič ne bom hodil gledat. Jaz nočem za nič vedeti.»

«Ha!» Gospod v rjavem jopiču se je zasmel. «Zdaj noče za nič vedeti,» se je okrenil do ljudi, ki so ga bili obstopili. «Bomo videli! Kje je stražnik?»

Stražnika seveda ni bilo. Kmet pa se je vendarle preplašil.

«Čakal te bom, hudič!» je siknil skozi zobe in pognal vola.

Voz se je premaknil, toda avtomobilist je že držal za oje in ga nagnil, da bi bila vola malone zavozila na pločnik.

«Tako pa ne bo šlo!» je kričal. «Škodo hočem imeti poravnano. Avto je bil čisto nov... Ali res ni nobenega stražnika?»

Medtem se je bila ulica čudovito zdramila. Ljudje so stali na pragih trgovin, nekateri so prišli bližje gledat, kaj se godi. Kdor je tedaj šel mimo, se je ustavil. Nikomur se ni mudilo dalje. Nabrala se je precejšnja množica. Nekateri so poslušali prepir, drugi pa so se na ta račun zabavali med seboj.

Kmetu je bilo nerodno. Mrščil je čelo in razmišljal, kako bi se izmotal iz zadrege. Kazalo je, da se bo moral vdati.

«Koliko pa zahtevate za tisto prasko?» je vprašal.

«Tri stotake.»

Mož na vozu ga je prezirljivo pogledal in se še huje zakrknil.

«Tri stotake? Figo!»

«Kaj? Prosim, pa naj kdo škodo oceni. Avto moram dati znova plepleskati... Polovico več boste dali...»

Izven tesnega kroga ljudi, ki je oklepal voz, ni videl nihče ničesar. Postavljali so se na prste, lovili besede in ugibali. Zadovoljiti so se morali z domišljijo tega ali onega, ki je vedel toliko kakor oni.

«Kaj se je zgodilo?» je spraševal prileten gospod z ugaslo cigaro v rokah in se oziral na desno in na levo.

«Ne vem,» mu je odgovorila suhljata gospodična. «Saj bi tudi sama rada vedela.»

«Za koliko ga je okradel?» je vprašal možiček, ki je prišel zadnji in je segal drugim komaj do ramen.

«Menda za tri stotake,» mu je odgovoril nekdo, ki je bil ujel višino vsote, katero je gospod zahteval od kmeta.

«Kaj pravite?» se je oglasila ženska, ki je imela otroka v naročju in je bila vsa preplašena. «Kakšen tat neki! Povožil ga je!»

«A? Zakaj pa ne pošljejo po rešilni voz?»

«So že poslali.»

«In zakaj ga še ni? Saj bi že moral priti.»

«Telefonirali so ponj.»

«No, potem bi pa moral biti že tukaj.»

Kmet je medtem v tesnem krogu sedel na svojem vozu in se še huje sključil. Zdaj ni bil več pripravljen, da bi kaj plačal. Mirno je čakal s pogledom, uprtim v hrbte volov, naj se zgodi, kar se hoče. Ni več odgovarjal gospodu, ki je gledal čez glave ljudi in klical:

«Stražnik! Kje je stražnik? Pokličite ga!»

«Saj sem dejal, da ga je okradel,» se je oglasil možiček. «Zdaj ga bodo zaprli.»

«Vrag, da je res!»

Slednjič je prišel stražnik. S konca ulice je bil opazil množico in je bil takoj na mestu. S komolci si je moral utreti pot, da se je prerinil do voza.

«Še ne bo vozâ,» je rekla ženska z otrokom v naročju.

«Kakšnega vozâ? Ko ga uklenejo, ga bodo odvedli peš.»

«Koga pa?» je vprašal gospodek, ki se je zaman vzpenjal na prste, da bi kaj videl.

«Tatu. Ali ne veste? Kaj niste brali v časnikih? Sinoči so okradli gostilno pod gradom. Zdaj ga že imajo.»

«Ježeš!» je vzklila neka gospa. «Kje so pa orožniki?»

«Saj je stražnik že tu. Le ne vem, kaj tako dolgo mečka.»

«Meni pa so rekli, da je nekomu slabo.»

«Saj, saj. Vse je mogoče.»

Iz množice se je prerinil zajeten gospod s košatimi brki. Bil je že od početka prav tik voza in ni hotel več gledati.

«No, kaj je?» ga je vprašal gospod z ugaslo cigaro.

«Avto mu je poškodoval. Zdaj pa noče plačati.»

«Kaj ni tat?» je vzklila gospa.

Možak s košatimi brki jo je pomilovalno pogledal.

«Kaj tat,» je rekel. «Trije tatovi so.»

In je izginil.

«Kaj nisem rekel? Tisti, ki so okradli krčmo. To ti je zalega! Pri belem dnevu se klatijo okrog. Zdaj pa res čakajo orožnikov. Sam stražnik ne zmore...»

Ob vozu pa je znova oživel prepir. Stražnik je uradno dognal, da je avto poškodovan. Da je to storil kmetov voz, je bilo očitno, saj se je poznal sled na eni izmed lestvenic.

«Kar zahtevate, to je preveč,» se je branil kmet.

Stražnik je posredoval. Gospod v rjavem jopiču je bil voljan, precej popustiti.

«Nimam denarja!» je rekel mož na vozu in izvlekel oguljeno denarnico iz žepa. Odprl jo je in razkazoval nekaj bornega drobiža. «To je vse. Vidite! Nimam denarja!»

«Vas bom pa tožil!»

«Kar dajte! Pa me tožite!»

«Kako vam je ime?»

Kmet ni hotel povedati imena.

«Zahtevam, da ga zapišete!» se je gospod obrnil do stražnika. «Zapišite ga!»

Stražnik je potegnul zapisnik iz žepa in obliznil svinčnik.

«Kako vam je ime?»

Kmet je molčal. Le obotavlja je povedal svoje ime in naslov. Stražnik ga je zapisal.

Gospod v usnjenem jopiču je stopil k svojemu avtomobilu in se naglo odpeljal. Kmet je dvignil šibo, vola sta potegnili, voz se je premaknil in si utrl pot med množico, ki se je razmaknila. Stražnik se je oddaljil.

Tudi nekateri ljudje so se razšli. Večina pa je ostala.

«Ali so ga pustili, da je odšel?»

«Ne, saj so ga odpeljali.»

«V bolnišnico? Vedela sem, da mu je bilo slabo.»

«V kakšno bolnišnico neki! Kaj neki mislite! V ječo!»

«A? Saj ga je vendar povozilo.»

In tako se ulica do večera ni popolnoma pomirila.

ČRNI HLEBČKI

V tistih časih je bil Nicolas Nerli bankir v plemiškem mestu Florenci. Ko je zjutraj prvič zvonilo, je sedel že za svojim pultom in, ko je zvečer odzvonilo, je še vedno tičal tam in vse dni pisal številke na svoje tablice. Posojal je denar cesarju in papežu. In če ga ni posojal tudi vragu, je storil to samo zato, ker se je bal, da bi z zlobcem utegnil imeti slabe kupčije, ker je preveč zvit. Nicolas Nerli je bil drzen in nezaupljiv. Pridobil si je bil velika bogastva in odril mnogo ljudi. Zato so ga v mestu Florenci zelo častili. Stanoval je v palači, kamor je luč, ki jo je Bog ustvaril, sijala samo skozi tesna okna... In to je bilo pametno, zakaj bogatinovo stanovanje mora biti kakor trdnjava, in tisti, ki posedujejo veliko premoženja, ravnajo razumno, če branijo z močjo, kar so si pridobili z zvijačo.

Palača Nicolasa Nerlija je bila torej opremljena z omrežji in verigami. Znotraj so spretni umetniki poslikali zidovje s podobami, ki so predstavljale čednosti v obliki žensk, patriarhe, preroke in kralje Izraela. Preproge in zastori, razpeti po sobah, so nudili očem zgodovino Aleksandra in Tristana, kakor jo pripoveduje roman. Nicolas Nerli je razkazoval svoje bogastvo v mestu s pobožnimi ustanovami. Postavil je bil onstran obzidja bolnico, katere pročelje je v kipih in slikarjih predstavljalo najčastnejša dejanja njegovega življenja. V zahvalo za denarne vsote, ki jih je naklonil za dozidavo božji Materi posvečene cerkve, je visel na njenem koru njegov portret. Naslikali so ga klečečega, sklenjenih rok, pred nogami presvete Device. Vsakdo ga je lahko spoznal po čepici iz rdeče volne, po usnjenem plašču, po rumenem zamaščenem obrazu in po majhnih, živahnih očeh. Njegova žena, Mona Bismantova, poštenega in žalostnega izraza — mislil bi, da ni nikdar nikogar razveselila — je bila naslikana na drugi strani Device, ponižno zatopljena v molitev.

Ta mož je bil eden izmed prvih državljanov republike. Ker ni nikdar govoril zoper zakone in se ni nikoli menil za reveže in za tiste, ki so jih dnevni mogotci obsodili v denarne kazni in pregnanstvo, mu ni v očeh in mnenju uradnikov nič moglo zmanjšati spoštovanja, ki si ga je pridobil z bogastvom.

Ko se je nekoč pozimi, zvečer, pozneje kakor po navadi, vračal v palačo, ga je na pragu pred vrati obkolil trop na pol golih beračev, ki so molili vanj svoje bedne roke.

Zapodil jih je s trdimi besedami. Toda lakota jih je naredila divje in drzne ko volkove. Postavili so se krog njega in so ga z jadikujočimi in hripavimi glasovi prosili kruha. Sklonil se je že, da bi pobral kamen in ga zalučal vanje, ko je ugledal enega svojih služabnikov, ki je nesel na glavi jerbas črnih hlebčkov, namenjenih za služinčad v hlevu, v kuhinji in na vrtu.

Namignil je kruharju, naj pride bliže, segel z obema rokama v jerbas in razmetal hlebčke med ubožce. Potem je stopil v palačo, legel in zaspal. V spanju ga je zadel mrtvoud, in umrl je tako naglo, da je mislil, da še leži v postelji, ko je že ugledal v kraju, «nemem od tolike svetlobe», sv. Mihaela, razsvetljenega od luči, ki je izhajala od njegovega telesa.

Arhangel je držal tehtnico v roki in obteževal skodeli. Ko je Nicolas Nerli spoznal na težji strani dragulje vdov, ki jih je bil pridržal za zastavo, potem množico srebrnikovih odrezkov, ki si jih je bil neupravičeno polastil, in pa neke zelo lepe zlatnike, ki jih je imel samo on in jih je pridobil z oduštvom in tihotapstvom, je mislil, da zdaj sv. Mihael tehta njegovo že poteklo življenje. Široko je odprl oči in zaskrbelo ga je.

«Gospod sv. Mihael», je dejal, «če dajete na eno stran ves dobiček, ki sem ga imel v življenju, položite, prosim na drugo stran še lepe in koristne ustanove, s katerimi sem javno dokazoval svojo pobožnost. Ne pozabite na hram Matere božje, h kateremu sem primaknil dobro tretjino, pa tudi

ne bolnice onstran obzidja, ki sem jo sezidal prav vso iz svojih denarcev.»

«Ne bojte se, Nicolas Nerli», je odgovoril arhangel. «Ne bom ničesar pozabil.»

In s svojimi slavnimi rokami je položil v lažjo skodelo cerkev Matere božje in bolnico s pročeljem, okrašenim s sobicami in slikarjami. Toda pladenj se ni nič znižal.

Bankir se je hudo vznemiril.

«Mojster sv. Mihael», je povzel, «poiščite še kaj. Saj še niste na to stran tehtnice dali niti mojega lepega krstnega kamna od Sv. Janeza, niti lece od Sv. Andreja, kjer je tako naravno upodobljen krst našega gospoda Jezusa Krista. To je delo, ki me je zelo mnogo stalo.»

Arhangel je položil krstni kamen in prižnico na bolnico, toda skodela se ni ponižala. Nicolas Nerli je občutil, da mu oroša čelo mrzel pot.

«Mojster arhangel», je vprašal, «ali dobro veste, da je vaša tehtnica pravična?»

Sv. Mihael je smeje se odgovoril, da njegova tehtnica ni narejena po vzorcu, ki ga uporabljajo pariške zastavljavnice in beneški menjači, in da je zato gotovo natančna.

«Kaj,» je zavzdihnil Nicolas Nerli ves prepaden, «ali res ta stolnica, ta prižnica, ta krstni kamen in ta bolnica z vsemi posteljami vred ne tehtajo več ko slamnata bilka ali ptičji puh?»

«Saj vidite, Nicolas,» je odgovoril arhangel, «do zdaj teža vaših krivic zelo presega lahko breme vaših dobrih del.»

«Torej bom moral v pekel,» je dejal bogati Florentinec. In njegovi zobje so šklepetali od groze.

«Potrpljenje, Nicolas Nerli,» je povzel nebeški tehtač, «potrpljenje! Še nisva končala. Ostane nama še tole.»

In presrečni Mihael je vzel črne hlebčke, ki jih je bil bogatin prejšnji večer vrgel beračem. Položil jih je v skodelo dobrih del, ki se je hipoma ponižala, medtem ko se je druga dvignila, da sta obe ostali v isti višini. Kazalec se ni nagibal ne na desno ne na levo plat in točna igla je kazala popolno enakost pez.

Bankir ni verjel lastnim očem.

Slavni arhangel pa mu je rekel:

«Vidiš, Nicolas Nerli, ti nisi goden niti za nebesa niti za peklo. Pojdi, vrni se v Florenci. Pomnoži v svojem mestu hlebčke, ki si jih dal z lastno roko, ponoči, da te nihče ne vidi, pa boš rešen. Zakaj nikakor ne zadostuje, da se odpre nebo lopovu, ki se je skesal, in pocestnici, ki se je zjokala. Božje usmiljenje je neskončno: rešilo bo celo bogatina. Bodi ti ta bogatin. Pomnoži hlebčke, ki so, kakor vidiš, tako težki na moji tehtnici. Pojdi!»

Nicolas Nerli se je prebudil v postelji. Sklenil je, da se bo ravnal po arhangelovem nasvetu in da bo pomnožil hlebčke ubožcev ter tako prišel v nebeško kraljestvo.

Tri leta, ki jih je še preživel na zemlji po svoji prvi smrti, je bil siromakom usmiljen in velik miloščinar.

Prevedel P. K.

Zvonar

Mala Yvette, ki so jo bili starši poslali na polje zapirat kckoši, je pritekla domov bleda in brez sapa. Urno se je zagrebla v materino naročje in s presekanimi besedami razkričala novico:

— Mamica! Stari očka se je povrnil... Da, da, na našem polju... štiri sveče so že prižgane... za živo mejo, poleg jablane...

Mati je dvignila roke proti nebu in nenadna razburjenost ji je pozelenila dolgi obraz, da je bila čisto bleda pod dremotno svetilko.

— Moj Bog! Kaj boš zdaj z nami?...

Pričela je trepetati.

— Saj smo vendar že toliko izdali za maše, je pristavila... Soseda, ki je stala poleg nje, je pripomnila:

— Še ne dovolj, brez dvoma še ne dovolj! Letos mrtveci niso zadovoljni... Svetujem vam, pojdite hitro v župnišče...

Že četrtič so se rajni vrnili v vas. Najprej se je prikazala kovačeva hči, potem Bernardova žena, nato stari Gaspard, in zdaj je na vrsti ded Brugel.

Ta reč se je višila vedno na isti način. Ko se je naredila noč, so se štiri čudežne sveče prižgale na pokojnikovem polju, dokaj daleč od prebivališča. Iz zemlje se je prikazal mrtvaški oder, na katerem je ležal mrtvec, ogrnjen z mrliškim prtom. Tu se pač nihče ni mogel motiti: vas je bila prekleta in edino molitve in svete maše so mogle zaklinjati zlo usodo. Zakaj ko so odmolili priprošnje in odslužili maše, se je mrtvec pomiril... Ampak vse dotlej se je nepopisen strah nastanil ob ognjišču, kamor je vstopila nezgoda.

Zdajci je prišel oče Brugel z enim svojih prijateljev. Oba sta bila močno vznemirjena. Toda preživela sta bila svetovno vojno in se nista dala rada voditi za nos. In ker sta dolgo živovarila med mrtveci, takorekoč po bratovsko, sta dobro vedela, da so njih usta za vedno nema.

Brugel je brž vzel kar eno izmed govedarjevih palic, ki je imela na spodnjem koncu železno ost.

— S tole, je dejal bom dodobra prebudil truplo.

— Molči, brezbožnež! ga je prosila žena in sè vsa tresla. Noč je bila čisto mirna in lahno prosojna v mesečini.

— Ali si opazil, je dejal oče Brugel tovarišu, kako mrtveci našega kraja ljubijo lepe večere? Pa bi jim vendar morale biti ljubše temne zimske noči ali pa viharji in neurni mrakov. Toda vseh, dež zmoči mrtvaški prt in veter pogasi sveče.

— Dragi moj, je z neodločnim glasom odvrnil tovariš, nikar se ne šali... O teh stvareh ničesar ne vemo. Naposled je naše znanje le... in če mi hočeš verjeti...

Prišla sta pred polje in se za trenutek naslonila na ograjo. Deset metrov pred njim so tiho in skoraj nepremično z visokim plamenom gorele štiri v zemljo vtakajene sveče. Bela postava je bila stegnjena med te tragične bakle.

— Dragi moj Brugel, saj ti pravim... če bi mi ti kaj verjel... je z globokim glasom sopihal tovariš, bi že kar zvečer nesel denarce v župnišče in bi se zdajle lepo z menoj vrnil v vas... Nikar se ne zabavaj z mrtvaki...

Ko ni več slišal prijateljevega glasu, se je Brugel okrenil in opazil, da jo je tovariš popihal. Čutil se je čisto osamljenega in onemoglega. Pot ga je obli in noge so se mu vdajale.

Okorel je. Toda kaj! Dvajsetkrat se je bil zagnal nekoč v ogenj sovražnih granat, pa naj bi se zdaj umikal pred to rečjo?...

Upri se je na palico, ki se je vgreznila v zemljo, kroteč v sebi žival, ki je hotela ubežati. Srce se mu je stiskalo, grlo ožilo, toda ustavil se ni, dokler ni bil že čisto blizu...

Vas se je motila, mrtvaškega odra ni bilo nikjer. Stegnjeno truplo je počivalo kar na zemlji.

— Papa, je zaklical Brugel s slabotnim glasom.

Nihče mu ni odgovoril. Le lahen dih je zagibal plamenčke debelih sveč.

— Papa, je ponovil z višjim glasom.

Zdaj se mu je zazdelo, da mrtvec živi. Rjuha, v katero je bil zavit, se je dvigala in nižala, kakor da truplo pod njo diha.

Ko še na tretji poziv mrtvak ni ničesar odgovoril, je Brugel z nervozno roko potisnil železno ost v razprostrto stvar...

Nekaj je zastokalo. Nato se je truplo skobacalo pokonci in pokojnik je naglo odgrnil svoje obličje.

— Tiho bodi, Brugel! Jaz sem... zvonar... vaški cerkovnik...

Brugel ni mogel spraviti besede iz sebe.

— No, saj razumeš... Življenje je zdaj težko... Vse je tako drago... Zato sem si izmislil to zvijačo... Za vsako mašo dobim po štirideset soldov... Nikar me ne izdaj... Sicer sem ob službo...

In ker Brugel še vedno ni prišel do sapa:

— Nikar me ne izdaj, Brugel! Delila si bova dobiček... Vsakokrat ti bom odštel dvajset soldov... Več ti res ne morem dati... Saj ti prisegam, da so sveče zdaj že tako drage, da skoraj nič ne zaslužim...

Brugela je popadla nenadna besnost. Tega nesramnega go-ljufa se je torej pravkar tako bal, on, možak iz strelskih jarkov, in zastran njega je že šest mesecev vsa vas živela v takim strahu, in ženske ter otroci so videli strahove celo v sanjah... Vrgel se je na cerkovnika, ga zgrabil za vrat in mu vtisnil vanj svoje silovite prste, dokler grgranje ni potihnilo...

To pot je bilo nemara res truplo zleknjeno pred njim.

Ko je oče Brugel v svoji jezi menil, da se zvonikar ne bo več prebudil, ga je zavil spet v mrtvaški prt, prižgal dvoje sveč, ki sta bili ugasnili med borbo, in počasi odšel s polja.

— Malo preveč sem ga potipal, je pomislil, nisem tako nameraval, toda kar je — je... Sicer pa kaj boljšega itak ni zaslužil...

*

Zgodila pa se je neverjetna reč.

Stari oče Brugel, ki se je tisto noč vrnil na svoje polje in tako prestrašil vso vas, ni hotel več oditi. Ne molitve ne maše mu niso mogle vrniti večnega miru. Treba ga je bilo drugič pokopati.

Ti dogodki so v vasi mnogim vaščanom zmešali možgane. Zlasti seveda zvonikarju, ki je tisti večer izginil, da nikdar nihče ni mogel izvedeti kam...

Prevedel D' Artagnan

Dve senci

Stara japonska povest.

Liung se je vrnil z daljnega Zapada, kjer je črpal iz globokega vira znanosti, domov v Kioto. Prvi ga je pozdravil ljubki, prijateljski smehljaj male Takao. Stala je med grdami potonik in glicinij, sama lepša od njih.

Liung je stopil k nji ter nekoliko v zadregi dvignil njeno drobno roko k ustom, kakor je to videl pri moških na Zapadu. Rdečica ji je oblika ličeca, in dolge obrvi so se povesele. Zbežala je po stezici in izginila med grmičjem.

Liung je gledal za njo s pomešanimi občutki veselja in žalosti. Takao je bila njegova mala prijateljica izza otroških let. Skupno sta nabirala školjke in lesketajoče lasture v obalnem pesku ali pa opazovala zlate ribice v bazenu.

Liung je bil iz stare patricijske rodbine; njegov oče je bil v osebni službi cesarja Hirohita. O Liungu je bilo odločeno, še preden se je rodil. Določili so ga za diplomatsko kariero na dvoru. In tako so ga poslali v Anglijo, da bi si pridobil izobrazbo belega plemena.

Takao pa so omožili, ko je komaj dorasla, s starim, toda odličnim samurajem (plemenitašem).

Liung je globoko vzdihnil. Ozrl se je po tihih vrtovih, ki so obrobjali ulice njegovega rojstnega mesta. Bil je ginjen...

Prvi dnevi doma so bili nepretrgana vrsta vznemirjenja in prekipevajočih čustev. Stari japonski običaji so mu segali globoko v dušo, prepojeno s kulturo. Ugled in spoštovanje, ki ga je bil povsod deležen, mu je godilo in ga opajalo. Najbolj pa zavest — da je Takao vdova!

Iznova jo je srečal in spet je ocenil njeno dražest in milino. Sprehajala sta se po vrtovih, se veselila lepote cvetja in ptičjega petja, molče opazovala zlate ribice in z roko v roki sanjala ob tihih večerih, ko so cvrčali škržati na drevju.

«Takao, ljubim te!» ji je rekel Liung nekega večera, ko je blede mesečina zalivala vrt in risala čudne sence po peščenih stezicah. Takao je vdano nagnila svojo črno glavico na njegovo ramo. Toda še preden jo je mogel Liung priviti na srce, je bolesto zatarnala in zbežala proti domu. Liung ni mogel razumeti njenega početja.

Vso noč, kar je je še ostalo, je hodil pod njenimi okni, toda niti iskrica tolažbe se ni dotaknila njegovega srca. Zjutraj je potrkal na njena vrata.

Prišla je blede, z modrimi sencami okrog plahih oči. Molče ga je prišla za roko in ga odvedla v vonjavo jutro. Brez vprašanja je šel Liung za njo.

Naposled je krenila Takao na pokopališče. Po ozkih stezicah med grobovi je zvenel njen lahki korak —. Obleka je bila roso trave, ki se je pripogibala k njej.

Ob nizki gomili se je ustavila in pokazala s tresočim se prstom na nagrobnik. Liung je malomarno prečital ime samuraja — pokojnega moža lepe Takao. Potem so se mu oči razširile od groze. Pod moževim imenom je bilo vklesano ime — Takao.

Liung še ni pozabil, kaj to pomeni! Takao je prisegla večno zvestobo mrtvemu in v dokaz je dala vklesati svoje ime na njegov nagrobnik. Tako je bila prav za prav mrtva za svet. Po starih nazorih je živela v nji zdaj razen lastne duše tudi duša umrlega, in njena postava je metala v popoldanskem soncu dve senci.

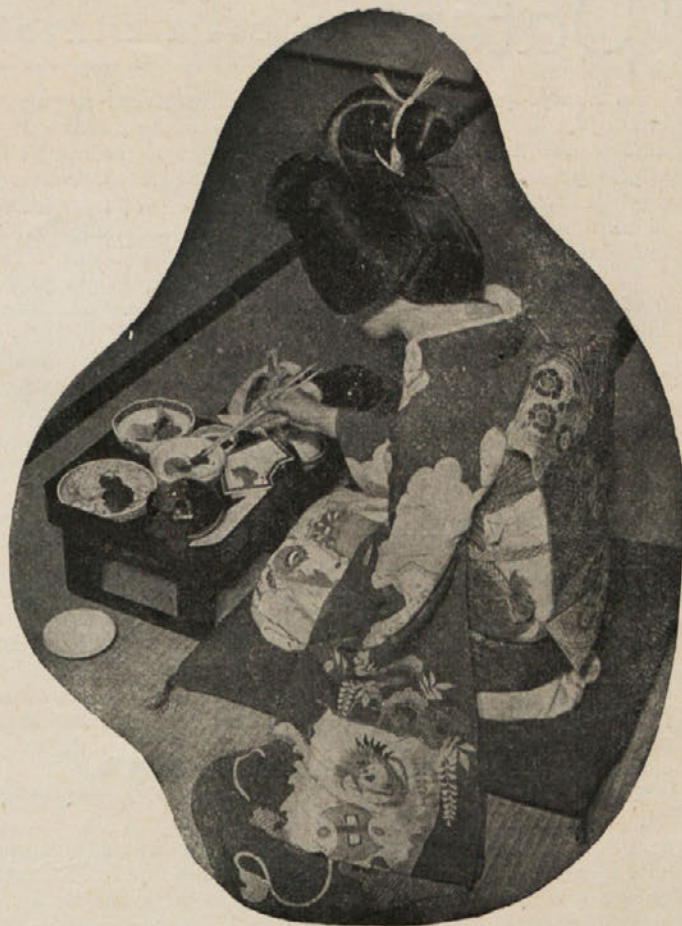
Liung je bil strtl. Nekaj časa ga je premagovala stara tradicija japonskega ozračja — potem pa se je uprl.

«Ne dam te, Takao! Beli ljudje ne verjamejo vraž — jaz sem izobražen mož!»

Pripovedoval je dolgo in prepričevalno, dokler se ni izrazil na obličju male Takao razvedril in zardel kakor oblaček.

Potonike in glicinije so odcvetele, krizanteme so že povešale glave. Listje je padalo z drevja, in Liung je moral opustiti Takao. Služba ga je klicala v Kabe — nato v Tokio —, in Takao je štela dni, kdaj se bo vrnil.

«Ko začno cveteti sakure!» je rekel Liung, ko se je poslavljaj, in Takao je zrla za vetrom, ki je odnašal listje tja, kjer

JAPONKA PRI KOSILU

sonce vstaja in se rodi novi dan. Koliko se jih bo še rodilo — in koliko ugasnilo v rdeči večerni zarji?

Takao je hujšala. Negotovost se je borila v njej z vero v Liungovo modrost. Kadarkoli je posvetilo sonce, je hitela ven in skrbno opazovala svojo senco. Bila je samo ena — edina.

Slednjič je prinesel veter od morja prvi vonj pomladi. Češnje so gnale mezgo v veje in vrhove, in Liung je javil svoj povratek.

Takao se je tresla od nestrpnega hrepenenja. Tistega dne, katerega je označil, je oblekla svoj najlepši kimono in v lase je zataknila prvo razcvetajočo se vejico sakure. Bila je nežna kakor meglica, ki se pripravlja, da bo zletela proti nebu. Nedočakljivost jo je pognala z doma na skalnat grič za mestom, od koder se je videlo daleč — na pot, po kateri se bo vračal Liung. Gledala je v daljavo s hrepenečimi, široko odprtimi očmi in roke je tiščala na prsi...

Ni slutila, kako ji je Liung blizu! Tudi njega je gnalo hrepenenje — hitel je k mali Takao, ki mu bo postala žena. Ni je našel doma. Rekli so mu, da ga čaka na griču. Naglo je odšel za njo. Kako jo je ljubil!

Že je videl vriskajočo modrino njenega kimona, čital je nedočakljivost na drobnem obrazu — ko je zrl v daljavo. Bližal se ji je, da bi jo stisnil v naročje.

V tistem hipu se je Takao zganila. Oči so ji bile solzne od močne sončne svetlobe — povsila jih je v tla. Tudi Liung se je ustavil, da bi nabral sape in premagal razburjenje.

Takao je stala nepremično in zrla na tla, kjer se je risala njena senca. Sonce je stalo visoko na nebu — bilo je poldne. Po belem pesku se je vlekla temna črta — razklana v drugo, debelejšo in širšo.

Dve senci! Bolesto je zaihtela. Oči si je zakrila z rokami in se vrgla naprej v prepad.

Dvojen krik je presekal tišino — toda preden se je Liung zavedel — je zletela modra meglica s peščico sakurovih cvetov v globel pod skalo...

Patent na osem križev

Ko minejo pomladne vremenske in zdravstvene motnje in zakraljuje v deželi poletje, se počutimo najbolj trdni in je zato v nas tudi največ veselja do življenja. Toda upoštevajmo pesnikove besede, da je treba prav tedaj, kadar je najvišji dan, izmeriti daljo in nebeško stran — pa prenesimo to navodilo na same sebe in pretehtajmo, kako si zagotovimo čim daljši, čim lepši in čim koristnejši obstanek na svetu. Lahko nam koristno služijo naslednje pobude, ki jih je dal ugledni dunajski vseučiliški profesor, zdravnik dr. Adolf Lorenz.

Človek je bitje, ki najbolj hrepeni po obstanku na zemlji. Vedno mu je žal, da ni že od davnine na svetu, in za hudirja noče verjeti, da ga nekoč ne bo več, čeprav lahko sleherni dan vidi pogreb in čeprav že od otroške dobe dalje vé, da smrt še na nobenega ni pozabila. Tem bolj hlastno se zato opriema verske tolažbe, ki mu zagotavlja večno življenje na onem svetu. Vzlic tej lepi nadi želi človek živeti vsaj tako dolgo, kolikor je mogoče, in prav gotovo bi ne odklonil, če bi mu kdo ponudil, da zamenja onostransko življenje s posvetnim. Na tej zemlji bi rad učakal vsaj osemdeset let. To je prav za prav nesramna zahteva, ako vemo, da je povprečna človeška starost bila še pred osmimi desetletji komaj štirideset let. Človek si torej dandanes želi življenje podvojiti. Če pa pomislimo, da je srednja življenjska starost pridobila v zadnjih osmih desetletjih celih dvajset let in da torej danes iznaša že šestdeset let, tedaj vidimo, da se je človek že precej približal izpolnitvi svoje goreče želje.

Katera pot nas najzanesljiveje vodi k zaželenemu cilju? Ali se moramo odreči radostim življenja, četudi jih kot razumna bitja zmerno uživamo, ali pa je morda meniška skromnost s prostovoljnim odrekanjem neobhodno potrebna? Ali smemo piti samo vodo in ne tudi vina, in ali se moramo navsezadnje zatekati samo h kakšnemu kobiljemu mleku? Na vsa ta vprašanja se dá odgovoriti z znano zdravniško prigodbico. Prišel je k zdravniku mlad možki in ga za božjo voljo prosil, naj mu pové, kako lahko učaka osemdeset let. Zdravnik ga je o vsem temeljito izprašal: ali pije, ali kadi, ali je razvajen v jedi, ali je morda preveč zaljubljen. Ničesar od vsega tega. Tedaj je na mah bilo konec zdravnikove potrpežljivosti in je zaskrbljenemu angelu v človeški podobi ogorčeno odgovoril: «Človek božji, če ničesar ne počnete in ne uživate, čemu pa potem sploh živite! Čemu potem želite učakati osemdeset let!»

V nobenem pogledu seveda ni smisel življenja, da bi se izživel, to se pravi: da bi življenje ubili, marveč da ga po pameti uživamo. Kdor je v vsakem pogledu zmernen, se mu ni treba ničemer odrekati. Kdor sodi, da je življenje na tem svetu zgolj zato, da se pripravimo na onostranstvo in da si nebesa prislužimo z odrekanjem, mu ni treba biti v skrbeh, da mu bo s takim pojmovanjem življenja odvzeta priložnost zaslužne meniške skromnosti. Mnogo težje je namreč: odreči se užitku pri užitku samem, kakor vnaprej se docela odreči slehernemu užitku. Po domače rečeno: mnogo težje je sleherni dan se odrekati četrti cigareti, če je zdravnik dovolil samo tri. Mera v uživanju nas trdo preizkuša sleherni dan in sleherno uro. Tu spoznamo, koliko je v nas volje in premagovanja.

Toda ne živimo zato, da bi samo uživali, marveč je tudi treba življenje dajati dalje, da zagotovimo človeško večnost. S tem je mišljena ona časovno omejena večnost, ki je odmerjena človeškemu rodu v valovanju svetovnega dogajanja. S tem pa še vedno ni izpolnjen namen in smoter našega življenja. Ne živimo zavoljo življenja samega in da bi ga dalje dajali, temveč mora biti ta možnost z našim sodelovanjem omogočena tudi našemu bližnjemu.

Kdor hoče biti osemdeset let star, se ne sme vdajati nobeni strasti, predvsem pa ne najnevarnejši — *prekomernemu kajenju*. Da, kajenje je treba tem huje obsojati, ker nikakor ne spada k potrebam življenja, kakor jed in pijača. Tobak je najslajši, pa tudi najnevarnejši strup. Iz človeka dela sužnja, preden se ta tega zave. Na vsak način je tobak neprimerno bolj nevaren kakor alkohol. Mnogi ljudje se zdijo

neobčutljivi v pogledu nikotina. Kade in puhajo kakor tovarniški dimniki, ne da bi jim to vidno škodovalo. Toda nikar naj ne varajo samih sebe! Zakaj navsezadnje bodo vsi nenasični kadilci vendarle zboleli na staničju. Ženskam škoduje nikotin še bolj kakor moškim. Sicer pa sodimo, da strastnih kadilk ni veliko in da ženske v glavnem vendarle kadijo največ iz pohlepčnosti in zavoljo mode, o kateri itak vemo, da dopušča vse neumnosti.

Tobaku takoj sledi *alkohol* kot potentirani uničevalec, ki pa vendar še od daleč ni tako nevaren. Srčne bolezni, otrditve jeter — to je ponavadi kazen za prekomerno uživanje opojnih pijač. Po moji sodbi ne more normalen, resnično razsoden mož zapasti strastnemu pijančevanju. Na žalost pa po statistikah iz zavodov za duševne bolezni, ki navajajo delirium tremens, nimamo potrdila za tolikanj optimistično naziranje. Norcem in strastnikom je težko kaj dopovedati, zato naj bo tale beseda rečena samo pametnim ljudem: dobro pivo je izvrstno sredstvo za želodec in zmerno uživano vino razveseljuje pametne ljudi ter jih v starosti krepi.

Nadaljnji potentirani uničevalec človeškega zdravja je *požrešnost*. Tako imenovani greh zoper sv. Duhá je pri kulturnem sodobniku najmanj razumljiv. V tem pogledu se razumni ljudje pač lahko zgledujejo na nerazumnih živalih. Kajti resnično malo je živali, ki se prenažró. Kar jih je za zakol, jih moramo umetno pitati, ker se prostovoljno noreče prenažreti. Strast nezmernosti je torej lastna človeku, kateremu moramo venomer pridigovati, da se tedaj počuti najbolje in da je takrat najsrečnejši, če pozna nasprotje sitosti, to se pravi: če je malce lačen in se mu obeta dobra malica. Seveda pa pri jedi ne sme nikoli pozabiti na naslednje kosilo in si mora okus zavarovati z zmernostjo. Izguba vitke linije, ki jo ženske tako objokujejo, je moškemu postranska reč. Vendar pa mora tudi moški vedeti, da toľšča obremenjuje srce in ga izčrpuje. Kdor hoče doseči osemdeset let, mora ostati vitek in prožen.

Pa preidimo k naslednjemu uničevalcu upanja na osemdesetletnico, namreč *k trdi stolici*. O tej nadlogi, ki je zlasti lastna ženskam, lahko rečemo samo to, da je zastajajoča vsebina lenega črevesja stalen vir zastrupljanja vsega organizma. Zdravniki se že dolgo borijo proti lenivosti črevesja, katere smo pa navadno v veliki meri sami krivi. Vendar s svojimi nauki s tem ni obogatel noben zdravnik, pač pa so doslej že milijarde nagrabili tisti, ki izdelujejo različne pилule in odvajalne čaje.

In zdaj prihajamo k poglavju, ki se ga je treba dotakniti z rahlimi prsti, da ne ranimo nobenega nežnega čuvstva. Če nas pesnik vabi: «... pa govoriva spet o *ljubezni*, kakor v maju nekoč...», tedaj ne kaže takemu pozivu v ničemer ugovarjati, čeprav se bliža življenjska jesen. Kajti od besed do dejanja je dolga pot. Dejanje pa je v jeseni življenja prepovedano, saj staro pravilo pravi, da je ljubezen pravica mladosti. To velja seveda samo za moške, ne pa tudi za ženske. Pri takih razmišljanjih se venomer vsiljuje vprašanje: kdo je še mlad in kdo je že star? Z biološkega stališča je sleherno živo bitje — rastlina kakor žival ali človek — zgolj mehanizem za razplod. Dokler mehanizem nemoteno deluje in izloča hormone in plodno staničje v pravilni množini in dobri kakovosti, je organizem mlad. S svojimi žlezami pa se začne starati, kadar začnejo žleze pešati, čeprav še ni drugih znamenj bližajoče se starosti. Organizem, ki ne more več dalje dajati življenja, že spada med staro železje in je nepotrebno breme, ki se ga skuša priroda čim prej rešiti. Kdor si ne zna zmanjšane spolne sposobnosti pravilno razložiti kot svarilo in se sili k ljubezni, namesto da bi ga — kakor davno prej — silila ona, zaigra svoj patent na osemdesetletnico. Storil bi mnogo bolje, če bi slekel Adamov kroj in bi se ga ne spominjal po ničemer drugem, kakor po svojem Adamovem jabolku.

Kdor svojo vest skesano izpraša in dožene, da je bil vedno «priden», še zmeraj ne sme biti prepričan, da mu bo za plačilo navržena osemdesetletnica. Osemdesetletnik je navadno «rojen osemdesetletnik», to se pravi: *patent na osem križev je prinesel že s seboj na svet*. Če pa taki izvoljenci s svojo dediščino ne znajo gospodariti in s prekipevajočo živahnostjo slepo gospodarijo, niso nič boljši kakor drugi, ki jim priroda ni bila tako naklonjena.

FRESKA

(KRAMLJANJE V ATELJEJU PROF. MIRKA ŠUBICA NA TEHNIČNI SREDNJI ŠOLI)

V palači tehnične srednje šole na Mirju ne slišiš iz razredov tistih odmevov, kakor po drugih šolskih zavodih. Ni jeze in robantenja profesorjev, ki morajo leto za letom venomer premlevati iste aoriste, iste matematične naloge, živali in cvetlice. In ni čuti dolgih, monotonih deklamacij. Če stopaš po hodnikih tehnične srednje šole ob nešteti učilnicah, venomer ugibaš, ali je sploh kaj pouka, ali je sploh kje živa duša. In če potrkaš na vrata prve učilnice, se boš spogledal prijazno iz oči v oči z učenikom take popularne podobe, kakršen je na primer umetnik in profesor Saša Šantl. Oblečen v haljo kakor ljudomil zdravnik vstane s strani katerega izmed svojih nadebudnih učencev ali učenek, ki so razmeščeni — kolikor ti je mogel odkriti bežni pogled v risalnico — kakor številna družina pri vnetem skupnem opravilu, pa ti voljno ustreže z navetom, ki si ga želel.

Postopam po dolgem hodniku, ogledujem zdaj modele in podobe, zdaj sočno zelenje razcvetelih kostanjev nekje daleč na dvorišču. In ob dimenzijah tehnične srednje šole dojemam bodoči obseg šolske četrti, ki se razvija na Mirju, odkar gradijo strojni in kemični institut, odkar je zrasla poliklinika, odkar čakajo prostrana in že očiščena stavbišča pred tehnično srednjo šolo, da bodo vanje položili temelje novih zavodov. Čakam, da se ob prvem bližnjem odmoru usuje vesela in zdrava mladež iz učilnic. Toda vse je še tiho, in spomini se nehoté vračajo v mladost, ki je vkljenjena ždela po nekdanjih mračnih razredih celjske gimnazije... Nekje na drugem hodniku ujame tih pogovor: eden izmed mlajših profesorjev zavoda, Mirko Šubic, in njegova gospa sta v ljubeznivem po-

MIRKO ŠUBIC: SKICA

POČITEK POD FRESKO: «DOBE ČLOVEŠKEGA ŽIVLJENJA»; GLEJ TUDI SLIKO NA NASLOVNI STRANI

Umetnik v sredini, z gospo na desni in s pomočnikom.

menku. Lej, saj res, Mirko Šubic bi pa že lahko slednjič povedal in pokazal, kako je ustvaril oni dve veliki freski, ki sta izmed podobnih slovenskih umetnin najbolj na ogled javnosti: «Dobe človeškega življenja» na zgradbi Pokojninskega zavoda na Jesenicah, pa «Štiri letne čase» na oblem oglu hiše inženirja Pirkmajerja ob Fügnerjevi cesti, ki vodi proti Taboru. Mirko Šubic je brž voljan, da me povede v svoj atelje, ki ga deli s prof. Sašo Šantlom v prvem nadstropju. Celu uro imamo časa za prijetno kramljanje.

Da, tale atelje bi lahko bil najbolj gosposki v vsej Ljubljani, ako bi ne pripadal kar dvema umetnikoma. Svetloba, ki lije skozi visoka in široka okna, osvetljuje nešteto oljnatih slik, ki visijo prav tik pod stropom, stisnjene kakor podobe ob razpelu v kmečkem kotu. Španska stena tik za vrati, modelirano uho iz mavca ob oknu, velik pisan kmečki cekar, nekaj oblačil, rdeč fes na visoki lutki, nagačen kragulj in še sto drobnjav, vse je natrpano in nametano, da je atelje — kakor smo tega pač že vajeni — skladišče in delavnica. Ali prav v dopoldanski luči je tam notri toliko lepote in življenja, da je treba globoko zajeti sapo, če hočeš prav čutiti vso to umetniško atmosfero. In potem, če v pogovoru količkaj zastane beseda, se že zgublja pogled po kakem Šantlovem motivu iz Tamarja ali iz Dubrovnika. In vmes pride še kako ljubo presenečenje, ko na primer obrne Mirko Šubic razpeto platno, ki je stalo tik pred konci mojih čevljev, glej, pusta vrečevina se je zdajci spremenila v umetnino, polno lepote in milobe: mati z otrokom, Madona brez gloriole s sinkom.

Taka presenečenja, ki jih lahko doživiš le v umetniških ateljejih, se trajno vtisnejo v spomin.

*
«Večernih dni človekovih pokój
je opoldanskih ur zoreči znoj» —

se glasi napis, ki ga je Šubičevi veliki freski «Dobe človeškega življenja» na Jesenicah posvetil umetnikov tovariš iz mušketerske družbe, vitez d'Artagnan (po ljubljansko: Pavle Karlin). Nič manj kakor štiri metre visoka pa 2.8 metrov široka freska, ki ima v «Letnih časih» v Ljubljani svojo vrstnico, gotovo mika in draži vsakega ogledovalca, da vpraša: kako je nastala. Kako se ustvarjajo freske? Mirko Šubic se je odpravil po oba velikanska osnutka. Ko ju je prinesel, zvita kakor stenski zemljevid, so mu potne srage stopale izpod košatih, temnih las. In bilo je treba še gospenje pomoči, da smo obe veliki, zlepljeni papirnati plahti razgrnili, nakar so se nam kakor dobri stari znanci zagledali v oči: mati z detetom in fantičkom, mož z obnemoglim očetom na ramenih, trije rodovi, vsak zase upodobljen krepko, odločno po svojih najznačilnejših osebinah. Ves čas ostanejo neme priče našega razgovora, ko mi Mirko Šubic takole pripoveduje o freskah:

— Slikanje s fresko je gotovo najstarejši način slikarstva. Poznali so ga že Egipčani, stari Grki pa so bili v tej stroki popolni umetniki. Iz Grčije je prišla ta umetnost v Italijo, kjer so odkrili v zadnjih desetletjih — predvsem v Pompejih — mnogo stenskih slik a fresco. V renesančni dobi se je povzpelo v Italiji te vrste slikanje do vrhunca.

— Laik smatra običajno vsako stensko slikarstvo za fresko-sliko. Italijanski izraz «depingere a fresco» (= sveže slikati) pomeni slikanje na svež, moker stenski omet. To tehniko so že od nekdaj smatrali za edino pravi in obenem najodličnejši način stenske slikarije. Težkoče freskotehnike zahtevajo od slikarja marsikatero omejitev, ki pa je končnemu smotru prej v korist kakor v škodo, ker silijo umetnika k preprostosti in k odločnemu poudarjanju najbistvenejšega. Stenska slika mora kot sestavni del stene učinkovati ploskovno. Arhitektura, ki jo obdaja, zahteva preproste velike oblike in dekorativne ploskve, le risarsko poenostavljeni slog, strogo stiliziranje in umerjeno zadržani kolorit ustrezajo estetiki stenske slikarije.

— Kako pričnete delati in kako dovršujete fresko?

— Umetnik si mora biti, preden prične z delom na steni, glede svoje slike čisto na jasnem. Za sliko je potreben v risbi in barvi najskrbneje izvršen osnutek. Po tem osnutku se napravi risba v isti velikosti, kakršna bo slika. To je tako imenovani karton, ki mora biti brezhibno risan in vsestransko dovršen, in slikar mora uporabiti zanj vse svoje znanje. Kartoni za slike na obokih ali visokih stenah se morajo napraviti zmeraj na licu mesta, zakaj le tako se da ugotoviti, kakšen vtisk bo napravila slika na gledalca. Po tem delu si pripravi umetnik barve. V ta namen vzame suhe barve, pa le take, ki se prenesejo z apnom — to so predvsem prstene barve —, ter jih z vodo pomeša, ne da bi pridejal še kako posebno vezilo. Namesto bele barve se uporablja dobro staro apno, presejano skozi gosto sito in razredčeno z vodo. Na steni je naredil zidar več plasti posebno skrbno sestavljenega ometa, ki je neprimerno trajnejši od vsakega drugega zidarskega ometa. Na poslednjem, popolnoma svežem ometu, ki vsebuje mnogo starega, dobro uležanega apna, prične umetnik s svojim slikarskim delom. Po obrisih svojega kartona vleče z ostrino in njegove črte se vrezujejo skozi papir v svežo malto. Na mestih, kjer ni ugodne razsvetljave, pa stori bolje, ako obrise na kartonu prej na gosto prebode ter siplje potem po tako prelučnjanih konturah zmleto oglje ali barvo, da na ta način prenese

risbo na sveži omet. Ko je to delo opravljeno, prične s slikanjem. Barve si meša na pločevinasti paleti ali na leseni deski, pa tudi v lončkih, zlasti če mora večje ploskve enakomerno pobarvati. Barve, mešane z apnom, se posušé skoraj za polovico, to se pravi, da postanejo za polovico svetlejšé. Tudi barve brez apna se nekoliko osuše, a ne vse enako, tako da mora imeti slikar dosti prakse, da vé, kakšna bo suha slika. Na prostem, na zunanjih delih stavb, sme slikar slikati na svežem ometu le nekaj ur. Zato mora dobro preračunati, kaj in koliko bo izdelal v tako kratko odmerjenem času, in skrbno preračunano mora razdeliti svojo sliko v posamezne dele, ki jih potem kos za kosom izdeluje. Del ometa, ki v omenjenem času ni bil poslikan, se mora odstraniti in dostaviti zopet nov kos ometa, tako da se slika sestavlja del za delom. Vsak kos zase pa mora biti dokončno izvršen, ker se kasneje ne da in ne sme nič več dodajati ali izpreminjati. Če pomislimo, da pridejo pri stenskih slikah običajno v poštev znatno povečane oblike in da mora umetnik slikati čisto od blizu, ne da bi imel možnost za primeren odstop, in da sliko večidel zakriva zidarski oder, si lahko predočimo, koliko priprav in izvežbanosti je treba, da uspe slika tako, kakor si jo je umetnik zamislil... Že po nekaj urah, ko smo nanegli omet, se prične proces sušenja, ki traja do popolne osušitve nekaj tednov. Apno, ki je v ometu, se na zraku veže z ogljikovo kislino, pri čemer nastajajo fini kristali, kateri liki ledena skorja vklenejo nanesene barve in jih tako močno povežejo, da postane slika izredno trdna in trajna... Lahko trdim, da je ta način slikarstva, če si ga slikar popolnoma prisvoji, najlepši in najhvaležnejši med vsemi. Slikanje a fresco zahteva od slikarja poleg umetniških odlik še hitrega in odločnega dela ter tudi velike telesne zmogljivosti. Značilne so besede, ki jih pripisujejo nesmrtnemu mojstru Michelangelu: «A fresco slikanje je za može, vse druge slikarske tehnike so za ženske...»

Zdajci se razlegne iz sosednje sobe krik vesele mladine. Deset minut odmora. Nekaj smeha. Potem povzame nežen deklški glas indijansko ljubavno pesem. Kakor da se je nekje daleč v gozdovju oglasila Rose Marie. Baržunasti alti podpró sopranistko. Spet nekaj smeha. Potem se oglasi večna himna pomladi, pesem o ljubem, krasnem maju... Na las tako kakor pri Fodorjevi «Maturi», kjer nas je nezasišano vščipnila v srce nostalgija za študentovskimi leti, za pohlepnim mladostnim pričakovanjem sončnih počitnic... Deset minut odmora je brž minilo. In iznova je zagospodovala tišina po veliki palači. Ne, ne, bilo je dovolj, da je med nami v ateljeju dalje kraljevala mladost.

Mirko Šubic, najmlajši od peterih sinov pokojnega ustanovitelja in prvega ravnatelja tehniške srednje šole, mi je na vprašanje o mladih letih in o svojem študiju pripovedoval:

— Študiral sem v Pragi, Monakovem in Draždanih. V Pragi sem bil nekaj časa pri Vlahu Bukóvcu, največ pa pri Hynaisu. Akademijo sem dovršil v Draždanih leta 1923. Ko sem potem odslužil vojaščino, sem imel do 1926. leta svojo atelje. Odtlej pa sem na zavodu. Poučujem dekorativno risanje na ženski obrtni šoli, prostoročno risanje na gradbenem oddelku in opisno geometrijo. Da, tudi opisno geometrijo —

— Na žalost! — pripomni tiho, skoraj zase gospa, potem se opogumi: — Ah, to pa že lahko povemo!

— Obveznih učnih ur imam na teden osemnajst, toda ker je tudi pri nas premalo učnih moči, se vedno nabere vsaj dva in dvajset ur. Zaradi tega sem tudi moral nehati sodelovati pri večernih tečajih «Probude», kjer sem poučeval deset let in je izšla vrsta nadarjenih mladih umetnikov: Pregelj, Stupica, Omerza, Slapernik, Gorup, Rem-

čeva... Svojega dela imam dovolj, zato je v «Probudi» že leto dni moj namestnik Marij Pregelj, ki poučuje figuralno risanje in plastično anatomijo.

— Da imate obilo dela, ste rekli? Imate nove freske v načrtih?

— Delam v olju, rad portretiram, imam tudi nekaj grafičnih stvari, bavim se pa največ s figuralno kompozicijo in najbolj želim ustvarjati monumentalne stenske slike. Freske me gotovo najbolj veselijo. In sodim, da je tudi doba za to. Arhitektura ne osvojuje več samih gladkih fasad in posveča pozornost umetniškim okraskom, zlasti freskam in sgrafitom.

— Tako torej po svoje nadaljujete slavno tradicijo poljanskih Šubicev. Ali vas še močno vežejo rodbinske vezi na Poljansko dolino?

— Močno. To je pač star rod podobarjev in slikarjev. Kakor že ime pričuje, izhajamo z juga, iz Bosne. Kolikor se je dalo dognati, je v drugi polovici šestnajstega stoletja živel na lgu pri Auerspergu bosenski ujetnik, ki se je čez nekaj let, ko mu je bila dana svoboda, naselil v Hotavljah pri Poljanah, kjer je še danes domačija Šubičevih; po domače se pravi pri Divjaku, saj je moral biti temni in stasiti mož iz Bosne za Poljance prav divje podobe. In pri Divjakovih je bilo podobarstvo vedno doma. Od pradeda imam starinski križ s Kristom naravne velikosti. Križ je bil določen za znamenje na mostu, našli pa smo ga v nekem skladišču in ga hranim na podstrešju v Ljubljani. Kadar ga ogledujem, vidim, da je bil praded Pavle (vnuk onega priseljenca iz Bosne) precej doma v anatomiji. Moj ded se je kot podobar preselil iz Poljan v Škofjo Loko, ko je bil oče še čisto majhen. Ne samo da sta moj ded in oče bratov Jurija in Janeza Šubica bila sinova iste matere, marveč sta tudi njuni ženi bili sestri. Tako je torej bil moj oče kar dvojni bratranec Jurijev in Janezov... Toda bodi dovolj teh žlahtnih zapletkov... Kar imam slik po bratih stricih, so bile razstavljene na predlanski spominski razstavi in bodo zdaj reproducirane v Mesesnelovi knjigi. Na domu Štefanovih, kjer sta se strica rodila — nekaj dalje od Poljanske cerkve, ob glavni cesti proti Žirem — pa bo moj brat Vladimir, arhitekt, letos vzdal spominsko ploščo.

— Kako je pa nadalje zagotovljen Šubičev rod? — vprašam naravnost umetnikovo gospo, saj vemo, da spadajo take ljubeznive zadeve v žensko kompetenco.

— Nič strahu, fantka imamo... in pa punčko seveda... ampak fant, vam rečem, je zašel popolnoma v linijo Šubičevih: temni, gosti lasje, temne oči, polna, močna lica... kaj bi vam pravila, saj poznate Šubice!

— Pa tudi na kiparskem oddelku — pristavi profesor — imamo potomca Šubičevih iz Hotavelj.

— A kaj nam vi pripravljate novega, — menim: v umetninah?

— V načrtih in v pripravi imam različne freske, med drugimi religiozen motiv za nagrobno kapelo pokojnega veleindustrijca Franceta Dolenca v Škofji Loki. Grobnica bo svojevrstna umetnina. V religioznih motivih pa sem tudi že doma, saj sem lansko počitnice v cerkvi v Mekinjah slikal sedem darov sv. Duha. Potem so mi zagotovljene nekatere freske na novih poslopih v Mariboru in Kranju, pripravljam se pa tudi za jesensko razstavo kluba «Lade», ki ga vodi Vavpotič in šteje šest in dvajset članov. Naslednjo pomlad razstavim potem še v Beogradu z ondotnim klubom «Lado». Pripravljenih imam že dvanajst olj. In pa stare slike rad obnavljam, kar močno ovira ustvarjanje lastnih del.

— To pa prav zares! — odločno pritrdi gospa. — Za to delo je treba potrpljenja...

MIRKO ŠUBIC: FRESKA «ŠTIRI LETNI ČASI»

— In ljubezni! Kakor da bi imel opravka z nebogljenim dojenčkom... Poglejte!

Pokazal mi je staro Kaufenovo umetnino na lesu: Križanje. Kaufen je delal pod vplivom nizozemskih mojstrov. Umetnina, majhna po obsegu, toda polna zanimivih obrazov, je prišla iz Švice v naše kraje in je krožila po Ljubljani, dokler je niso dosegle varne roke znanega zbira-

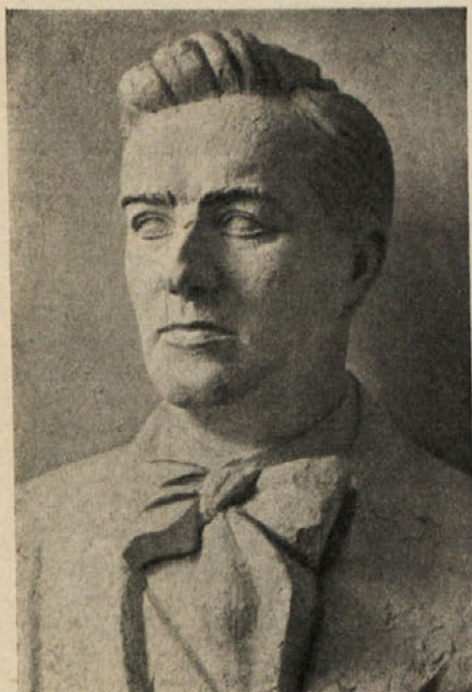
telja umetnin, zdravnika dr. Viranta. Barvna plast je ponekod odstopila in se začela gubančiti v mehurčke. Povsod tam je treba od spodnje strani s čisto navadno injekcijsko brizgalko vbrizgati v mehur primerno snov, da se dá potem vzboklina s toploto spet izglediti. Ali umetnina je pokazala precej nagajivosti: čim odpravi potrepljivi mojster eno vzboklino, se dvigne druga. In tako

se bo nemara treba odločiti za končno, najskrbnejšo operacijo, da se prenese vsa slikana plast na drug les, potem se izpodreže stara lesena podlaga z dleti in bo umetnina dobila čisto novo podlago. To je skrb in trud, a to je tudi tiho umetniško zadoščenje, kadar se operacija posreči tako, kakor so se srednjeveškim alkimistom obnašala nova kemična odkritja.

Artem.

PORTRETI NIKOLAJA PIRNATA

Nekaj ni moglo biti v redu. Nikolaj Pirnat je oblikoval spominski lik dr. Ivana Laha. Srečala sva se na stopnicah Narodne tiskarne. Ne bev, ne mev. Še vselej me je povabil v atelje, ki ga ima gori v tretjem nadstropju,

NIKO PIRNAT: DR. IVAN LAH

tam, kjer je nekoč bila kuhinja prostornega stanovanja. Nikolaj Pirnat ne pozna zamere in je ne trpi. Pa sem ga sam povprašal in prijel za rokav:

— Nikolaj, kaj je z Lahom?

— Počakaj... drugi teden... ti že povem.

In je minil teden in me je prišel Pavle Karlin v imenu dr. Lahovih mušketirjev in ožjih prijateljev, ki tvorijo spominski odbor, vabit da prisostvujem vernisaži. Nikolaj Pirnat je dovršil lik dr. Ivana Laha. Vernisaža je običaj pariških ateljejev, dobesedno bi se povedalo takole: dan pred razstavo umetniki brž še polakirajo svoje slike in kipe, da se blestijo na dan otvoritve, kakor se spodobi. Vernisaža je prijeten ateljejski sestanek, ko ob čaši piva švrkneš po umetniku, v ironični opombi pokritiziraš profil ali

s citatom iz nesmrtnega Cyrana načneš razpravo o dolgem nosu, o zanosu in ponosu... Dr. Ivan Lah, ilovnat in vendar živ in romantičen, mladostno lep, čustven, duhovit in telesno čil med nami pričujoč, je ždel na visokem podstavku v bližini okna, od koder je sicer lep razgled čez strehe proti nunki cerkvi, tokrat pa je svetloba padala visoko iznad zagrinjala naravnost na lik, ki se je smehljal, kakor da razume vse naše dobrohotne opombe, pohvale in običajne bodice.

— Kaj, Nikolaj, če bi ne bili drezali, bi ga danes še ne bilo? se je venomer glasilo opominjevanje mušketirjev.

Nekdo v družbi pa, resnično zadovoljen nad stvaritvijo prijatelja Nikolaja, je zasukal besedo:

— Vesten umetnik! Ni ga dal prej iz rok, dokler mu ni bil docela kos.

Nikolaj Pirnat se je brez solze ginjenosti priklonil:

— Hvala!

— Tako se obrača beseda! — je pritrdila pisateljeva vdova. — Pa ste ga izrezali!...

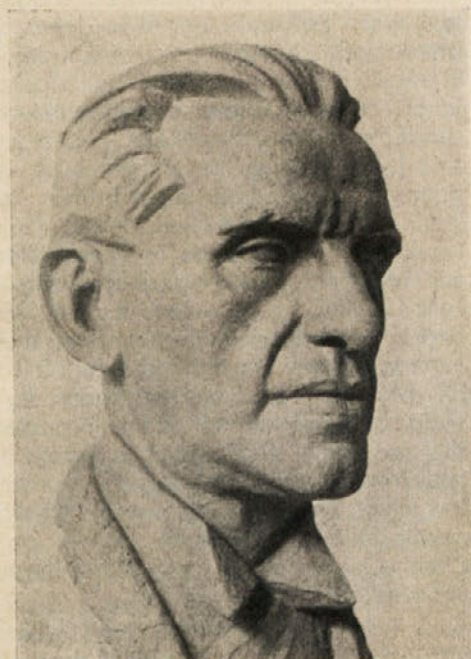
To je bilo docela v slogu vernisaže.

Že nekajkrat sem fantoval, ljubljanečeval in veseljačil z Nikolajem Pirnatom.

NIKO PIRNAT: ANTON AŠKERC

Prenekatero šalo sva uganila, ta in ona domislila je preblisnila pogovor. To pot pa ni kazalo drugače, kakor da ga posadim s silo in prepričevalnostjo hipnotizerskega šarlatana v star naslanjač in mu preiščem grešne obisti:

NIKO PIRNAT:
DR. FRAN WINDISCHER

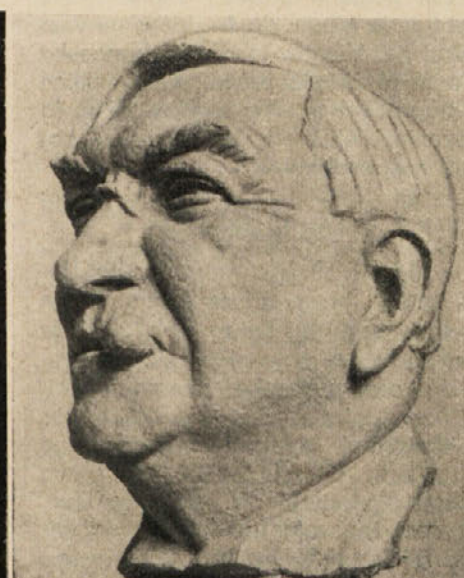
— Rojen?

— Rojen... da! Leta tretjega v Idriji... Oče profesor, pisatelj in dobričina Makso Pirnat... Mati... ah, tako mlada se je ponesrečila z avtomobilom na dravskem mostu v Mariboru... Se spominjaš?

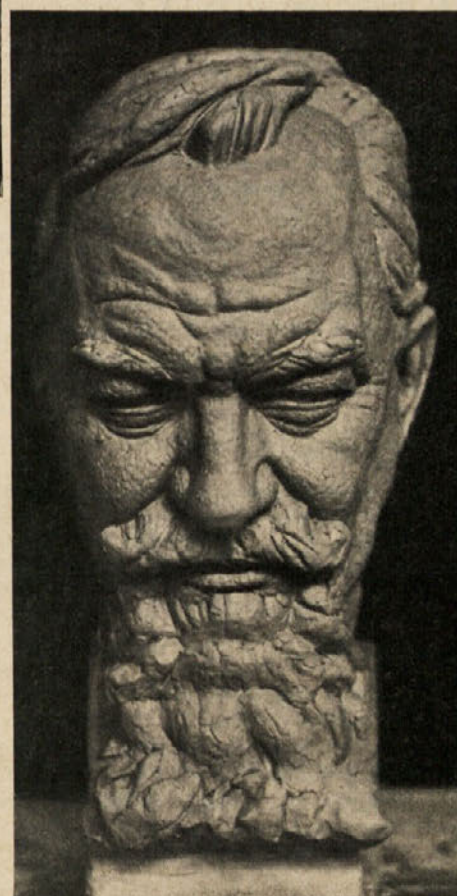
— Se spominjam. Počastil si njen spomin z lepo črtico o klavirju. In če prav pomnim, si nekoč že dajal intervjuve in trdil, da je bila tvoja mladost neznanško lepa.

— Res, zelo lepa. Vsega dobrega je bilo. Bil sem prvi sin od štirih, vsi so živi. Veš, kaj je dejal oče? Iz gradu Tustana pri Moravčah je bil doma, ves poln kmetske idilike, pa je pravil, da hoče za en pôd otrok — saj razumeš: želel si je štiri mlatiče...

— Potem si študiral?

DELA NIKA PIRNATA:
 ZGORNJA SLIKA:
 ADOLF RIBNIKAR
 LEVA SREDNJA SLIKA:
 GENERAL MAISTER
 SREDNJA SLIKA:
 DEČEK
 DESNA SREDNJA SLIKA:
 DANILO
 LEVA SLIKA:
 SV. JANEZ KRSTNIK
 DESNA SLIKA:
 JOSIP PRUNK

— Da, seveda, študiral. Gimnazijo najprej v Kranju. Iz petega razreda sem predsedal na idrijsko realko. Po maturi sem se obrnil v Zagreb. Bilo je leta enaindvajsetega. Akademijo smo imeli v barakah za starim roliščem na Ilici. Tega pa morda le še ne veš: študiral sem izprva slikarstvo, šele potem sem prestopil v kiparski tečaj, k Frangešu in Meštroviću. Ko sem v Zagrebu opravil, sem šel za leto dni v Maribor umetnikovat in brezposelnost uganjat. Po enem letu pa sem odrinil v Pariz. Brez štipendije, brez podpore, čeprav bi si jo bil dvakrat kot najboljši v kiparskem tečaju pošteno zaslužil. Pa je nisem dobil in je nisem, da še danes ne vem zakaj ne. Vem le to, da je francosko štipendijo dobila neka boljša deklica iz zagrebške družbe, deklica, ki so jo pozneje izključili iz akademije — zaradi nesposobnosti...

— Bil si iz početka močno pod vplivom učitelja Meštrovića.

— Bil. Ni se bilo mogoče oteti tega vpliva, in še danes sodim, da je ta vpliv vse prej kakor slab... Sicer pa, poglejmo moja prva dela! V Mariboru sem portretiral generala Maistra za mestno občino; kip stoji danes v slavnostni dvorani mariborskega magistrata. Bil sem za to lepo glavo posebno navdušen in sem prepričan, da sem to svoje navdušenje docela izrazil v oblikovanju Maistrovega portreta.

— Dobro, in kako si študiral v Parizu?

— V Parizu? Največ po galerijah in muzejih. Precej sem stradal, vendar pa ne tako, da bi bil postal večer «jamravec». Večno poudarjanje siromašchine mi je bilo zmeraj zoprno. To ni nič novega, to poudarjam morda že tretjič. Po večmesečnem bivanju v Parizu sem prišel v Ljubljano in sem priredil razstavo s tovariši iz «četrte generacije»: bili so Maleš, Globočnik, Pavlovec in Mežan. Razstavil sem kipe (Tolstoja, več reliefov) in karikature. Nato sem nastopil službo ilustratorja pri «Jutru».

— In takoj po prihodu v Ljubljano si začel portretirati, ne?

— To so slučajno nanesla naročila. Ne verjameš, da mi je portret delal na akademiji največje težave. Povem pa lahko, da so mi ravno karikature odprle pot do plastičnega portreta. Najprej me je zamikal Aškerc, ki je zdaj last mestnega muzeja ljubljanskega. Potem sem za Peco modeliral kralja Matjaža. Sledil je kip Janeza Krstnika, ki stoji na trnovskem mostu. Izdelal sem veliko dekorativno figuro «Domačnost» za palačo oblastnega

NIKO PIRNAT: DON KIHOT

odborna v Mariboru. Po zasebnih naročilih sem portretiral zdaj tu, zdaj tam — vseh portretov se ne spominjam, statistike ne vodim. Gotovo jih je čez petdeset ali še več. Portretiral sem ljudi vseh stanov in starosti. Portreti so največ po zasebnih stanovanjih, deloma v bronu, deloma v kamnu. To je tisto: portretist ne more razstavljati, njegovo delo ostane skrito med stenami in v rodbinskem krogu. Naposled: za univerzo sem upodobil Aleksandra Uedinitelja.

— Kako ustvarjaš? Kako portretiraš?

— Težavno je portretistu ohraniti neodvisnost od modelovih teženj, upravičenih ali neupravičenih. Če bi portretiranec vedel, koliko izgubi kvaliteta, če hoče sugerirati kiparju, bi tega gotovo nikoli ne poskušal. Res je, da že zaradi moje nature pride precej težko do konflikta, a vendar... Nekoč se mi je neki portretiranec strahovito zameril: prinese mi s seboj ogledalo pa se venomer gleda vanj in se izprašuje: «Ali sem res tak? Ali je ta ilovnati nos resnično moj?...» Jaz ga gledam, poslušam in mu rečem: «Gospod, vaša je glina, tu imate «špahtlje» — nimamo slovenskega izraza: špahtlji so trske za modeliranje, — da mi ne zapišeš: demoliranje!» — pa sem rekel gospodu portretirancu: «Kar sami nadaljujte in si napravite po svoje!...» Ogledalo je spravil in nič več ni izpraševal; tako je nastal eden izmed mojih zelo do-

brih portretov... Imam vobče v galeriji svojih spominov nekaj izbornih portretirancev. So taki, ki radi zadremlejo — ne budi jih, o kipar! So pa tudi izborni kramljanci, posebno dame, — seansa mine, ne da bi vedel kdaj, in portret se prav za prav kar sam modelira. Pri portretu pride večkrat do tega, da mora kipar na račun psiholoških momentov in ostre karakterizacije malce grešiti nad čisto plastiko, to se pravi: nad formo zgolj. Mislim pa, da so taki ustopki tudi pri kompoziciji večkrat bolj v prid, ko v kvar. Seve, kipar in likovni umetnik vobče ne sme zalesti v literaturo. Hočem reči: lahko se kipar, če ne gre drugače, posluži slikarskega ali pa tudi risarskega učinka prav tako, kakor so tudi najčistejšemu slikarju, ki operira zgolj z barvo, dovoljena grafična podčrtanja. Primer: Van Gogh. Nikakor pa ne sme biti likovno umetniško delo nosilec kakih literarnih pretenzij. Za primer: Böcklin, Klinger ali pa naša povojna moderna v prvih početkih.

— Še besedo o portretu dr. Ivana Laha.

— Bilo je precej težko delo, ker sem dr. Laha poznal v njegovih zadnjih letih, ko ga je že bolezen načela in je pričel hirati. Vedel pa sem, da morem njegov pravi lik postaviti le na ta način, če ga predstavim v njegovi polni moški dobi, vsega v spominu njegovih sodobnikov, romantika in lepota. To je bilo seveda zelo težav-

NIKO PIRNAT: PLASTIKA

no, in moram biti za marsikateri navet in prenekatero opombo hvaležen njegovim dolgoletnim najožjim prijateljem, slovitim mušketirjem. Modeliral sem ga več ko dvajset dni, kar je pri mojem načinu dela zelo veliko, ker se po navadi zanašam na zalet in na tako imenovano «prima» izdelavo: kar je naloženo, naj obstoji! To seveda ni vselej mogoče, ta način dela je

zelo tvegan. Vse zavisi od umetnikovega temperamenta. Poznam v bistvu le dve vrsti umetnikov: prvič eruptivne, impulzivne, ki delajo — kadar sploh delajo — naglo, strastno, divje in potrebujejo potem dneve in dneve lenarjenja, ki nam ga solidni ljudje tolikanj očitajo; drugič: mirne, uravnovešene, počasne ustvarjalce, ki ne prestando, uro na uro, od poteze do

poteze grade svoje delo... Jaz sem med prvimi in bom tak kajpa tudi ostal, ne morem pa za to prav nič. Še iz šolskih let se dobro spominjam hudega spopada s svojim starim učiteljem kiparjem Frangešem, ki mi je po poravnavi tega incidenta rekel: «Vas je treba ozmerjati in razjeziti, iz užaljenosti delate najbolje!»

— In zdaj? Koga naj naženemo, da te bo užalil?

— Za zdaj upam, da bo šlo tudi brez razburjenja. Delam namreč na večji dekorativni figuri po naročilu — ne morem še povedati, kako in kaj. Lahov kip se odliva v bron, nadzorujem odlivanje — in pričakujem novih portretov.

— Postaneš ljubljanski častni meščan, ali odrineš še kam na tuje?

— Na vsak način moram še letos v Italijo, v Benetke in v Milan — na razstavo Paola Veroneza in Leonarda da Vincija — in potem nekoč v Pariz, ki je in ostane največje umetniško središče, četudi moram večkrat čitati hudo neumestne očitke na račun tako imenovane pariške mode.

— Zdaj si predsednik Društva slovenskih likovnih umetnikov. Kaj mi moreš povedati o organizaciji?

— Društvo druži slovenske likovnike na strokovni osnovi. Kot predsednik želim ob sodelovanju odbora izvršiti tole nalogo: rešiti zgolj socialna vprašanja našega umetniškega stanu in dvigniti organizacijo na sindikalno osnovo. Mi v Ljubljani smo že storili svoje in pričakujemo le, da se pridružita Zagreb in Beograd. Kar bo, bo. Kdor doživi, bo učakal. Ampak dovoli, prijatelj, zadosti si me oznojil... Zdaj pa resnično pojdem na četrtinko slatine. **Artem.**

Ivo Peruzzi:

Režiser Bratko Kreft odgovarja

Da vsaj malo spoznamo razpoloženje, ki je zajelo predstavnike nepomirljive in dosledno dejavne mlade pisateljske generacije, posebno z ozirom na njen današnji odnos do svetovnega ozračja, do svojega dela in končno do sebe, priobčujemo pismo našega borbene pisatelja in delavnega režiserja Bratka Krefta kot tretji gledališki razgovor, ki je hkrati živa ilustracija naših sedanjih zbeganih prilik in neprilik.

DRAGI!

S strahom gledam datum Tvojega pisma, v katerem si mi poslal pet vprašanj s prošnjo, da Ti nekaj odgovorim za Tvoj «Gledališki kotiček» v «Prijatelju». Pismo ima datum 8. februarja t. l. Precej dolgo torej čakaš na odgovor, ki Te bo sedaj celo razočaral, ker Ti ne bo mogel povedati vsega, kar bi rad in kar bi bilo tudi zelo potrebno. Opazil si, da sem zadnje čase nekoliko bolj molčeč in da tudi ne objavljam več toliko ko prej. To ni zgolj moja krivda, ali pa mogoče sploh ne. Toda nekaterim je moj prisiljeni molk v zadoščenju in v veselje, ker so uverjeni, da so svoje nelepe poste

dobro izoršili, ko so uredili razmere, da je tako, kakor je. Spomni se na «Veliko puntarijo» in na knjigo o Češkoslovaški. Včasih sem se jezil in se grizel. Celu žolč se mi je razlil, kakor pravijo, da sem moral iskati pomoči pri prijatelju primariju dr. Merčunu, ki pa me je lepo spravil na pravo pot. Počasi okrevam in dobivam humor, prebiram švejka in premišljam o zoprnosti tega sveta in o splošni človeški neumnosti. V takih trenutkih se mi zdi, da je nastala današnja svetovna kriza zaradi tega, ker ni bilo nikamor več mogoče izvažati človeške neumnosti. Zmanjkalo je trga zanjo in zato si jo vsiljujejo. Sociologi so se torej zmotili, ker trdijo, da gre za navadna tržišča, kjer so se začeli križati gospodarski in trgovski interesi posameznih trustov. Kakor rečeno, pa se mi zdi, da je stvar vendarle drugačna. Za tržišča in borze gre osekakor, toda blago, ki ga ponujajo in celo vsiljujejo, ni običajno blago iz trgovin ali industrialnih obratov sploh, temveč surovina, ki ji pravijo — človeški možgani. Danes so spet zelo poceni na prodaj. Pomisli si, zadnjič sem srečal gručo Slovencev, ki so kar svoje možgane ponujali na tuji trg. Ker sami niso mogli spraviti blaga čez mejo, so vabili

prekupčevalce kar sem z zagotovilom, da je «roba» stalno na prodaj, če pa ne bo drugače, mu jo bodo iz stare slovenske gostoljubnosti tudi podarili.

Saj bi Ti povedal še marsikaj, česar me sploh nisi vprašal, ker je danes vse tisto, za kar ne sprašujejo — pa bi kljub temu hotel povedati, ker sem uverjen, da je treba marsikaj povedati — postalo važnejše kakor to, kar se Ti na prvi pogled zazdi. Ali si razumel? Težko, kajne? Čisto sem si zadnje čase pokvaril stil, ker sem postal tako nejasen kakor Cankarjev Konkordat, ki se tudi sprašuje, ali je tisto res tisto, kar pravi, da je, pa vendarle ni itd. Tako se tudi jaz sprašujem o marsikom in marsičem. Prisilili so me, da si govorim monologe in da samemu sebi pišem drame, si jih lepo doma zrežiram, insceniram sam, igram in sam poslušam. To je osekakor za pisatelja najidealnejše stanje, ki izredno pospešuje njegov razvoj in njegovo delo. Ni se ti treba jeziti na kritike, ni se ti treba meniti za tantieme, brez skrbi si, ker se ne boš nikomur zameril in nikogar užalil. Zadnjič mi je nekdo dobrohotno svetoval, naj napišem kakšno mladinsko igro, češ, to je zelo koristno in hvaležno delo. Čim dlje mi je govoril, tem bolj sem postal nezaupljiv. Na koncu sem pa spredel, da je moj znanec zelo naiden in da ne pozna razmer, ne tako in ne tako. Nekoč sem v svoji mladostni nepredvidnosti napisal sorazmerno skromno kritiko, ki ni nikogar žalila ali pa se celo pregrešila zoper tiskovni ali kakršnikoli paragraf jugoslovanskega zakonika. To je bila mogoče ravno njena hiba, ker bi bila sicer situacija jasnejša in manj kočljiva, kakor je sedaj. Prizadeti avtor je imel dobre in zanesljive zveze, s katerimi je precej spretno in uspešno deloval, da sem moral čakati nekaj let, preden sem dobil tisto službo, za katero sem prosil. Takrat sem se moral obrniti drugam, kjer sem sicer dobil zaposlitev, imel pa sem spet tako smolo, da se je nenadoma nekaj rodoljubov čutilo čisto neupravičeno ogroženih zaradi moje novele «Tempo... tempo». Kot vzorec nevarne vrednosti sem bil odposlan... In tako dalje! To in še več so moji spomini in odgovori na Tvoje vprašanje šte. 4, kjer si lepo zapisal: «Beseda o 20letnem jubileju. Uspehi dela.»

V vprašanju šte. 3, ki ga hočem pridružiti k vprašanju šte. 4, me vprašuješ, kaj sem in kaj še bom režiral. Bodočnost je negotova, moral bi prerokovati, ker pa nisem ciganka niti Karmah, o bodočnosti ne bom govoril. Lahko bi kdo zahteval disciplinsko preiskavo zoper mene z obtožbo, da se že spet vmešavam v poslovanje gledališke uprave. Zato te prosim, da bodi nekoliko bolj potrpežljiv in počakaj, saj moram biti potrpežljiv tudi jaz. (Vidim Te, kako se mi porogljivo smeješ izza ogla! Saj vem, da nisem, ampak moram biti! Ukaz je ukaz! Kaj ti več, kaj je kulturna ustanova in disciplinski red!) Svobodna beseda je danes škodljiva! To Ti vendar govore bolj oplivne osebnosti iz svetovne sodobnosti, kakor sem jaz. Zaradi tega se rajši pomenkujva o preteklosti! Lahko bi že vedel, da je preteklost moja «domena», saj se vendar vedno zatekam v zgodovino, k celjskim grofom in Pravdačem, k Draškovičem in kmečkim puntarjem, pa še tam sem tako neumen in nepreviden, da izkazujem ubogi raji simpatije v času, ko je vendar estetika že davno dognala in uzakonila dejstvo, da mora biti umetnik brezspolno bitje.

Ker so odločilni činitelji uvideli potrebo, da me je treba osekakor vzgojiti in spraviti na pravo pot, sem moral režirati «Zadrego nad zadrego», «Korajža velja!» «Tisočak v telovniku», operete, burke itd. Le mimogrede sem zrežiral «Sv. Ivano», «Molièra», «Konjeniško patrolo», «Carmen», «Žene na Niskavuoriju» itd. Kaj bi vse našteval, saj nimam jubileja! Ali misliš, da so me «Rdeče rože» in «Hollywood» res zanimale?... Morale so me zanimati! Saj je za človeka, ki piše drame in študira med drugim doma Puškina in Shakespearea, zelo koristno in vzgojno tako delo. Tudi razvedrilo je, ker ga vendar nekoliko odmakne od tako imenovane težke literature.

20 letnice našega gledališča se nisem udeležil ne tako ne tako. Zato ti o njej ne morem nič povedati, ker nisem poklican za to, kar Ti potrjuje jubilejni program.

REŽISER BRATKO KREFT

Strašno si radoveden. Rad bi še vedel, kaj nam je dala Praga do zdaj in kaj nam bo dala v bodoče, in kako se je uveljavila češka smer. Meni je dala Praga veliko, za druge ne morem govoriti, ker nimam poslanskega mandata niti nisem kandidiral. Zase lahko povem, da mi je bila Praga drugi dom. Lepih spominov, ki jih imam nanjo, mi ne more nihče vzeti. Prijatelji mi pišejo, prijazni in požrtvovalni J. K. Strakalý mi po vsaki gledališki predstavi, ki jo obiše v Pragi, pošlje Gled. list s programom, očasih še priloži kritike; prav tako mi od časa do časa pošlje kakšno svojo publikacijo E. F. Burian, tudi režiser Hart piše itd. Češka smer se je uveljavila in se bo spet uveljavila, predosem tista, v katero verujejo moji prijatelji in v katero verujem tudi jaz.

Na 5. vprašanje, v katerem hočeš izvedeti, če je oder tudi tribuna množic, Ti ne bom govoril, ne, da bi ne mogel ali znal, temveč zaradi tega, ker sem se naveličal zastoj pisati. Lahko pa se dogovoriva za kak majniški izlet, kjer povem, kaj mislim.

Vem, da bo Tebe in Tvoje bralce moje pismo zelo razočaralo. Nič senzacionalnega ni v njem, zaradi tega Te prosim, da mu ne daš nobenega posebnega naslova, zelo pa bi Te prosil, da ga nikakor ne objaviš pod naslovom «Gledališče in jaz». Mislim, da mi tega ne boš zameril. Tebi in Tvojim tovarišem kritikom pa sporočam prijateljske pozdrave, in tisti, ki so mi v zadnjih letih napisali precej neugodnih kritik, bodisi na literarnem bodisi na gledališkem polju, naj pišejo še kar po svoje naprej, ne oziraje se na prijateljstvo in naklonjenost, ki mi jo izkazujejo pri osebnih stikih, saj moje prijateljstvo ne veže, najmanj pa, da bi kaj moledovalo ali celo zahtevalo. Brez Nietzscheja vem, po kateri poti moram hoditi, in kot pisatelj jo bom hodil vsem razmeram navkljub, pa četudi nobena moja drama ne bo več uprizorjena v Nar. gledališču. Za to svoje delo odgovarjam v polni meri, nikakor pa ne odgovarjam za ves repertoar, ki sem ga moral in ki ga bom mogoče še moral režirati.

Te lepo pozdravlja

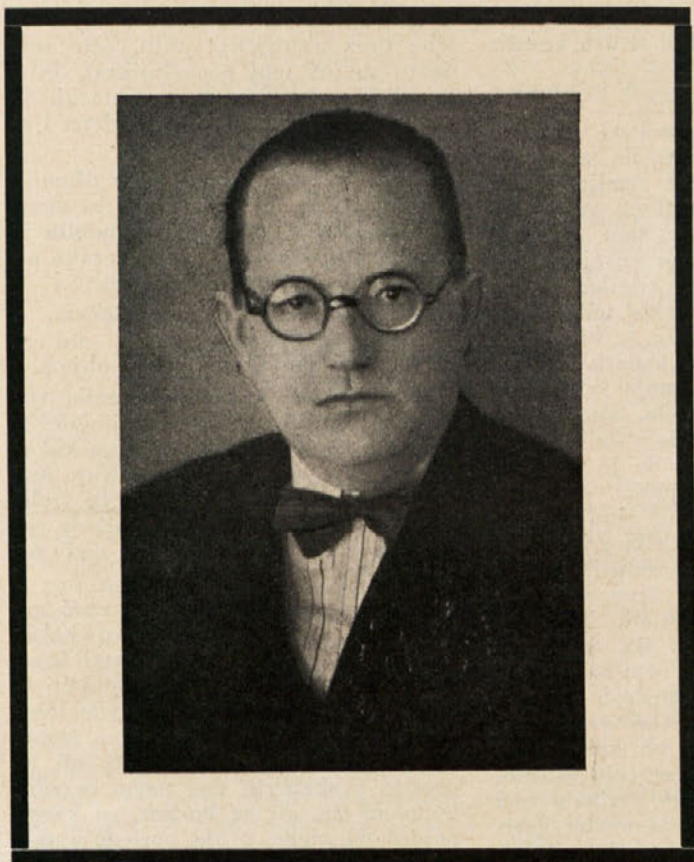
Tvoj

Kreft Bratko.

V aprilu 1939.

P. s.: O, koliko stvari bi Ti moral še povedati!

PAVEL DEBEVEC

V soboto, 15. maja, je izredno mnogo prijateljev spremilo na poslednji poti k Sv. Križu založnika in prevajalca, bivšega opernega baritonista in režiserja Pavla Debevca in mu, objokujoč njegov nagli odhod, zasula prezgodnji grob s pomladnim cvetjem.

Pavel Debevec se je rodil pod trnovskim zvonom v Ljubljani januarja leta 1895., dočkal je torej 44 let. Študiral je realko in nato obiskoval Christofov učni zavod. Vojno je preživel deloma pri mornarici v Pulju in na c. kr. bojnem brodu «Tegetthoffu». Že zgodaj se je pričel udeleževati kot pevec v zborih, kvartetu in veseli družbi, saj je imel baržunasto mehak, nadvse prijetno pobarvan, zvenceč visoki bariton in je bil — kakor le malo od narave z lepim glasom obdarjenih ljudi — tudi zelo muzikaličen. Pevski se je šolal nekaj časa pri mojstru Hubadu in prepeval v njegovem discipliniranem zboru. Po vojni se je odpravil študirat v Prago. Vpisal se je na nemški konservatorij, hkrati pa je kot član zbora nastopal pod gledališkim imenom Paul Gleitner v novi nemški operi in večkrat — kot solist — tudi pri raznih jugoslovanskih prireditvah, kjer sta bila njegov lep, sočni glas in njegovo stilno, izčrpujoče podajanje vedno deležna bučnega pritrjevanja. V Pragi je pričel tudi literariti. Dopisoval je ljubljanskim listom o praških kulturnih, zlasti gledaliških zadevah, in pridno prevajal iz nemščine in češčine. Ko je dovršil pevske študije, se je vrnil v Ljubljano, kjer se je v Narodnem gledališču uveljavil kot baritonist v manjših vlogah (Krušina, Chaunard itd.) in kot ambiciozen, spreten

in iznajdljiv režiser. Toda nemirna bohemska kri mu ni dala obstanka v Ljubljani, čeprav si je pri gledališču kmalu ustvaril ugleden položaj. Žeja po svetu in velikomestnem direndaju ga je prignala spet nazaj v Prago, kjer je spočetka prepeval po manjših odrih in kabareti (v Burianovi Rdeči sedmici), potem pa se je ves posvetil založništvu in drobnemu slovstvenemu delu. Pričel je izdajati «Razgled», mesečnik za literaturo, gledališče, glasbo, slikarstvo, film, modo, šport in družabno življenje (maj 1926), ki ga je tiskal v Pragi in pošiljal v Slovenijo. Ko se je izkazalo, da iz take daljave le ne more zakoreniniti lista v domačo zemljo, se je preselil z njim v Ljubljano. Toda tudi tu lepe revije ni mogel finančno uravnovesiti, saj bodo pri nas, ki smo tako majhni, bogato ilustrirani, dragi listi vedno usodno trd oreh.

Ko so mu torej naše ozke razmere pokopale moderno lepi «Razgled», je ta podjetni, vedno načrtov polni, veseli in brezskrbni fant zasnoval založništvo «Modra ptica», jo zapustil po prvih uspehih in pričel z izdajo humorističnega lista «Kurent», ki se med Slovenci — saj vemo, kako je z našim smehom, satiro in karikaturu — seveda ni mogel obdržati. Potem je sodeloval nekaj časa pri reviji «Prijatelj» in v njeni založbi «Evalit», za katero je prevedel Emil Ludwigovo knjigo «Julij 1914» in urejeval «Obzor». V tej dobi je izdajal tudi prevode modernih šlagerjev in prevajal operetne in operne tekste. Posebno mnogo smisla je imel za fotografiranje. Posnel je zlasti lepo število izbranih slik iz planin, v katere je tako rad zahajal...

Ko je pokojni podjetni Lojze Slanovec na pobudo prijateljskega omizja mušketirjev ustanovil magistratno revijo «Kronika slovenskih mest», je našel v Pavlu Debevcu iniciativnega sodelavca, ki je tej publikaciji tudi po Slanovčevi smrti ostal zvest do svojih zadnjih dni. Ker pa je bilo pri «Kroniki» premalo dela za njegovo podjetnost in neskončni gon po novih slovstvenih podvigih, je ustanovil pred dvema letoma še «Planinsko matico», kjer je objavil dva lepa prevoda: Gustav Renker, «Pet mož gradi pot» in Evgen Rambert, «Svizec z ovratnico», ter založbo «Grohar», ki bo v kratkem izdala svojo tretjo krasno knjigo, monumentalno dr. Mesesnelovo monografijo bratov slikarjev Janeza in Jurija Šubica.

Pavel Debevec je bil človek izredno uglajenega, prijetnega vedenja, iskren prijatelj in dobrodušen, vesel, duhovit in zabaven družabnik. Tudi njegove pikre, jedke opazke, s katerimi je včasih iznenadil družbo, so bile vedno fine in dobrohotne. Govoril je krasno nemščino in se zelo zanimal tudi za slovnična in slogovna vprašanja tako ljube mu materinščine. Pisal je lep, pravilen, zvočen jezik. Ves v elementu pa je bil, kadar je prijateljskemu omizju mogel ob kitari zapeti pesem in z njo razodeti svoje dobro srce in svojo nemirno, prekipevajočo dušo...

In kdor ljubi pesem... in kdor jo tako lepo zapoje, kakor jo je naš pokojni Pavle, ni slab človek.

P. Karlin.

Greh lepe Zerije

Mostar je spal v zelenem luninem svitu. Beli, vitki minareti so stali nad tihimi džamijami kakor skrivnostni stražniki te tišine.

Samo na periferiji mesta so gorele rumene luči hanov, kjer so pravoslavni in katoličani menjavali srebrne dinarje za zlato vino in jih razmetavali med smehom dvomljivih žensk. Glasovi hrupavih mandolin so prodirali skozi okna v tišino ulic. Stari most je stal nad zeleno Neretvo, molče in resno, pričakujoč korake pijancev, ki se bodo vračali po njem domov.

Med grmi granatovih jabolk, nad pravoslavnim pokopališčem je tiho govorilo dvoje glasov:

«Ne verjamem, da me tako ljubiš, lepi tujec, kakor govoriš...»

«Ali naj se še nocoj ubijem, da boš verjela?»

«Ne, tega nočem — toda vendar imaš tam pri vas doma, tam nekje daleč na severu v velikem mestu, kjer živiš, gotovo sto takih žensk, kakor sem jaz.»

«Govoriš kakor vse ženske na svetu — samo zato, da bi čula, da ni tako. Če ljubimo, ni za nas drugih žensk. Samo ena je. Ta ima najlepše oči, roke, vonj njenih las je tak, da bi šli za njim na konec sveta. Edinole ustnice, ki jih ljubimo, so sladke in opojne...»

«In res nimaš tam nobene ženske rad...?»

«Imel sem jo — a nimam...»

«Je umrla?»

«Še huje — odšla je živa.»

«Ali jo še zmerom ljubiš? Ali se boš spet vrnil k njej?»

«Ni več mogoče. Prevelika je propast med nama. Morebiti je bil nekoč dan, ko bi se bili srca lahko našli, toda tisti dan je zapravila, kakor tisti tam spodaj v hanih dinarje za vino.»

«Pripoveduj mi o njej!»

«Kaj ti naj povem, tebi, hčerki haremskih zidov, ženi, ki si zrastle pod drugim nebom, ki imaš samo en smoter: ljubiti na smrt?»

«Motiš se, lepi tujec. Tudi nam je dal Alah smoter, dal nam je dolžnost, vzdrževati rod, in kjer to ni mogoče...»

«Kje ni to mogoče, Zerija?»

«Ne sprašuj, strašno je to — kakor da hodiš bos po trnju robidovja in granatovih jabolk, po ostrem in trdem skalovju nad Mostarjem, od rojstva do smrti. Pes je več ko ti. Nisi niti stvar, stara šara si, ki se kupi na bazarju in ni niti toliko vredna, kolikor se zanjo da...»

V neizmerno tišino so splavale poslednje besede. In tišina je bila dolga, tako da so bile solze, ki so se pretakale skozi njo, kakor deževne kaplje.

Kakor iz daljave je tiho in mirno zvenelo:

«Je tudi pri tebi — tako, Zerija...?»

Ako je še kaj bolj tiho kakor dihanje trave, potem sta bili ti dve besedi:

«Da — je!»

«Ali te smem vprašati?»

«Smeš — ti, ki si prišel od tako daleč sem, ti, kateri praviš, da me ljubiš bolj, kakor ljubi sonce zemljo, ti, ki se boš spet nekoč vrnil na svoj dom samo s spominčkom v srcu, ti smeš vprašati... ampak samo nekaj mi veruj... da to ni moja krivda... Ako bi ljubila tako vroče kakor tebe, bi ne bila malopridna stvar, bi ne bila stara šara za vse, ki lahko kadarkoli pljunejo za menoj. Pa ni moja krivda, da je tako. Majhna sem bila. Samo s haremskih oken sem videla v daljavi modre gore in sem slutila, da je za njimi — kakor so pravili ljudje — morje, da so dežele, da so drugi ljudje. Rada bi bila šla na vrhove tistih gora, rada bi bila gledala veliko vodovje morja, govorila z ondotnimi ljudmi! Toda otroci smejo samo sanjati. Nihče ni prišel, da bi me peljal tja, da bi mi povedal nekaj več. Ko sem se naučila brati, sem iskala po knjigah. Ampak moje knjige so bile Alahove besede in v njih je bilo vse greh, kar je bilo izven nas. Zbala sem se celo sanjati, da bi ne razjezila Boga. Ogibala sem se okonom in razgledu na modre gore. Potem pa je prišel dan, ko so me oblekli v svatovsko obleko ter me odpeljali sem v Mostar. Tu so me objele mrzle, starčevske roke in me napravile za ženo. Napravile? Smešno je vse to. Niso imele več mladostnih moči. Vzele so mi samo moja okna in razgled v daljave.

Nato so prišle noči, tako vroče noči, ko sem vsa gorela s plamenom, ko je spanje in sanje in vse bežalo od mene; moje kopnenje je umiralo z jutrom, s klici muezinov med mrzlimi stenami harema. Nikoli ni nihče prišel, da bi me ne preklel, da bi me ne spomnil na moje nesrečo, katere nisem kriva. Šele ko si šel ti, tujec iz daljne dežele, nekoč mimo mojih oken in si se ozrl na mrežo, za katero si mogel samo slutiti, takrat je tisti edini pogled zažgal v meni že davno ugasli ogenj, in jaz sem čakala, samo Alah to ve, cele dneve, da bi začula tvoje korake in da bi potem storila nekaj, za kar je samo ena kazen za ženo, kakor sem jaz — in to je smrt. Nekdo drug je moral voditi mojo roko, ko sem odprla okno in ti vrgla rdečo vrtnico. Pobral si jo, pogledal si kvišku in potem si jo poljubil. V tistem hipu mi je bilo, kakor da si poljubil moja usta. In nato si prihajal vsak dan, prav pred noge ti je padlo tudi moje pismo. Tisti dan sem prvič storila nekaj, za kar me imajo naši pravico na mestu ubiti. Zapustila sem svoj dom, svojega moža in šla za klicem svojega srca. Dala sem ti vse, kar more dati žena, naj si kdorsibodi. Več

ti dati ne smem, če nočem, da bi še tebe brez usmiljenja ubili. Zato sem danes tu pri tebi poslednjikrat. Jutri in nikoli več ne smem tega storiti, da ne boš v nevarnosti ti, ki te bom ljubila v — najinem otroku.»

Mesec je stal nad največjo džamijo Mostarja. Rumene luči hanov so ugasnile, dozveneli so glasovi mandolin in žvenkljanje kozarcev. Tudi korake pijancev so že pogoltnile sence.

Nad pravoslavnim pokopališčem, v grmovju granatovih jabolk sta se iskala dva para belih rok v objem.

«Ne, nič več se ne boš vrnila tja, še nocoj se odpeljeva skupaj daleč v moje mesto, ki je stokrat večje kakor Mostar, kjer boš večna kraljica mojega doma. Prenesem te tja če treba na oblakih, da te ne bodo nikoli več dosegle roke tistih, ki jim nisi več nič.»

«Motiš se, dragi tujec, ki znaš govoriti naš jezik tako sladko kakor gotovo tudi svojega. Ko bi znal leteti kakor veter, potem morda. Dohiteli bi naju, in potem bi — poginila oba. Toda ti, moj ljubljeni, moreš živeti. Ođidi, dokler je čas. Ne veš, ali ne prežijo v skalovju nad nama že zdaj hudobne oči, ali ne bo pot, po kateri pojdeš od mene, tvoja poslednja pot. Prosim te v imenu svoje ljubezni do tebe in do tega novega človeka, ki ga nosim v sebi. Alah te spremljaj!»

In bela senca se je vzravnala v zeleno mesečino in samo drobeče se kamenje je kazalo, kam je izginila.

«Zerija!... Zerija!» je nepremišljeno zadonelo skozi tiho noč nad Mostarjem. A vzlic temu zaman. Alahovi zakoni so enako strogi za vernike in za druge. Zla slutnja je ležala v tišini skal, kakor da preži tisoč sovražnih oči na edino kretnjo. Tako tesno je bilo v tej jasni, prekleti noči. In vendar je bilo mogoče ubežati daleč domov, na sever, kjer ne preti nevarnost niti še tako strastni ljubezni.

«Strahopetec! Strahopetec!» so klicali minareti džamij, skale okrog Mostarja in noč sama, polna srebrnih zvezd. Ali je ljubezen močnejša ko smrt, ali je strah za življenje silnejši kakor ljubezen?

Bežeči tujčevi koraki so odgovarjali na to vprašanje.

*

Na beli ladji, polni luči, ki je plula po tihem morju proti severu, je igrala sladkobna godba. Na krovu je stal nekdo in njegove oči so zrle v smer, kjer so morda ležale mostarske gore. V očeh so bile solze, v srcu pa je bila jasna zavest, da vrnitev ni več mogoča. Srce je vleklo nazaj, a razum se je zahvaljeval za ubeg pred nevarnostjo.

Takšni smo mi ljudje na severu.

Roparji v zakladnici Ramsesa II.

(Najstarejša detektivka na svetu.)

Pravijo, da je detektivni roman ali detektivka najmlajša panoga književnosti. Res pa je, da so uganke zločina in poti, po katerih so zločinca izsledili, zanimale ljudi že od nekdaj. To dokazuje dogodek, ki ga je na široko opisal grški zgodovinar Herodot. Ako povemo, da je Herodot živel v petem stoletju pred Kristom in da je Ramses II. egiptovski vladar, ki je živel od 1547 do 1280 pred Kristom, vemo dovolj, da se lahko poglabimo v najstarejšo detektivko na svetu, ki se glasi:

«In prišla je vlada na faraona Ramsesa, ki je imel toliko zlata, da se ni mogel meriti z njim noben drug faraon, kaj še da bi ga bil prekosil. Ker pa je Ramses hotel spraviti svoje zaklade na varno, je dal zgraditi hišo, zakladnico iz trdega kamena, tako da se je ena izmed njenih sten dotikala njegove palače in je imela samo en vhod, ki je držal v faraonovo spalnico, vrata pa so bila zapečateni.

Pa se je nekoč zgodilo, da je faraon odprl vrata zakladnice in videl, da manjka v posodah zlata, ni pa vedel, komu bi pripisal krivdo, zakaj vrata so bila zaprta in pečat nedotaknjen. Ko se je tako zgodilo dvakrat ali trikrat (zakaj tatovi so kradli kar naprej) in je bilo zlata zmeraj manj, je storil faraon tole: dal je položiti nevidne zanke okrog posod, v katerih je bilo zlato. In ko se je zdanilo in je faraon stopil v zakladnico, je ostrmel, kajti v zanki je bil za nogo ujet mož, a glave ni imel. Stene zakladnice niso bile razrušene in skozi vrata ni prej nihče šel.

Faraon ni vedel, kaj bi storil pa je tole: dal je tata brez glave obesiti na steno palače, zraven pa je postavil dva vojaka za stražo ter jima ukazal, da morata paziti, če bi kdo pred truplom začel jokati ali tarnati. Tistega naj primeta in privedeta k njemu.

Drugo jutro so našli stražarja, ki sta trdno spala, truplo pa je izginilo.

Ko so to javili faraonu, se je silno raztogotil in, ker je na vso moč hotel izvedeti, kdo je tisti zvijačni človek, je dal razglasiti, da bo dal svojo hčerko, princezino, tistemu, ki ji bo povedal najpretkanejše in najsrāmotnejše dejanje, katero je storil v svojem življenju. Hčerki pa je faraon ukazal, da mora tistemu, ki ji bo povedal, kako je kradel v kraljevski zakladnici in kako je ukanił stražo pred truplom, podati roko, jo držati in klicati, dokler ne pridejo straže.

V somraku je stopil k faraonovi hčerki mož, ki ji je začel kakor drugi pripovedovati svoje najbolj prekanjeno dejanje: vzel je dva mezga, nato voril na nju dva mehova vina in gnal mezga ponoči vzdolž kraljevske palače. Ko je prišel do stražnikov pred

truplom, je neopaženo odpel jermenc pri mehovih z vinom, in sicer na vsakem mezgu po enega. Nato je začel tarnati in begati med obema mezgoma, kakor da ne ve, katero vino bi najprej rešil. Vojaka sta se začela smeјati in sta pristavila pod iztekaјoče vino vsak svojo čelado ter pila. On je najprej godrnjal in ju odganjal, potem pa sta vojaka rekla, da je boljše, če jima teče vino v grlo, kakor na tla. In dal se je prepričati; navezal je pogovor z vojakoma in jima kar podaril oba meha. Sam je popival z njima in, ko sta vojaka, ki ju je premagalo vino, zaspala, je snel mrtveca in ga na mezgu odpeljal, da bi ga pokopal.

Ko je faraonova hčerka to slišala, je podala možu roko in jo trdno držala. Toda mož ji je ušel, pustivši roko v roki faraonove hčerke. In spoznala je, da drži človeško roko, a ta roka je bila mrtvečeva, odsekana v rami.

Ko so tudi to sporočili kralju, je strmel nad zvijačnostjo in predrznostjo tega človeka. Naposled pa je dal razglasiti po vsej deželi in po vseh mestih, da se tatu ni treba ničesar bati, in mu je obljubil veliko nagrado, ako pride pred faraona. Tat je zaupal in prišel.

Bil je eden izmed dveh sinov stavbenika, ki je sezidal zakladnico in je

Anekdote

✓ V družbi, v kateri je bil tudi H. G. Wells, je izrekla neka dama, da je kakor za moža tako tudi za ženo bolj pametno, ako stopi v zakon v mladosti. Wells se je navihano nasmehnil in odgovoril: «Na žalost sodim o tej reči drugače. Če je ženska pametna, misli na možitev, ko pa pride možki h pameti, dobro premisli, preden se oženi.»

★

Mark Twain, ki je v svoji hiši na deželi pisal novo delo, je potreboval neko knjigo, katero je bil videl v knjižnici svojega soseda. Poslal je svojega služabnika ponjo. Ta pa se je vrnil, češ da sosed iz principa ne posojuje knjig, lahko pa si Mark Twain pogleda in prebere vsako knjigo pri njem v knjižnici. Mark Twain ni šel k sosеду.

Ko je neuslužni sosed nekaj dni nato poslal k Marku Twainu, da bi mu posodil kosilni stroj, je dobil tale pismeni odgovor:

«Cenjeni gospod! Iz principa ne posojujem svojega vrtnarskega orodja, lahko pa uporabljate moj kosilni stroj, kadarkoli hočete, na mojem vrtu!»

★

na smrtni postelji svojim sinovom izdal, da je na tem in tem mestu vdelal kamen, ki se vrti.

Sinovi so hodili v zakladnico in kradli in, ko je eden izmed njih obtičal v zanki, je prosil brata, naj mu odseka glavo, ker ni hotel storiti sramote materi in rodbini, in ta jo je odnesel. Mati je umirala od žalosti, ker je sin nepokopan (nepokopani Egipčan ni mogel po smrti najti pokoja). Zato je sklenil, da bo mrtvega brata pokopal, in je odšel kot gonjač mezgov.

Ramses je ves strmел in je tako občudoval moža, da mu je dal hčerko za ženo kot najbolj prebrisanemu možu na svetu.

Zakaj Egipčani — tako je pravil faraon — prekašajo vse druge ljudi. Ta mož pa je prekosil vse Egipčane.»

★

Vidimo, da ustreza detektivka iz leta 1300. pred Kristom vsem zahtevam moderne detektivke, samo v eni točki ne; pravica ne zmaga — zločin ni kaznovan, pač pa nagrajen.

Danes nihče ne povečjuje zločina, in v tem prekaša ena panoga, kulture dvajsetega stoletja tudi klasično grško dobo:

«Kraši v Sparti ni bilo sramotno, sramotno pa je bilo, če se je dal kdo ujeti pri tatvini», so se včasih učili gimnazijci ob zgodbi mladeniča, ki je ukradel lisico in si jo je vtaknil pod plašč. Lisica ga je začela gristi, mladenič pa je tatvino tajil, dokler se ni mrtev zgrudil, zakaj lisica mu je pregrizla srce. B.

Bernard Shaw.

V Londonu sta se poročila slikar I. in kiparka U. Bila sta izvrstna človeka, tako da so jima vsi radi izpregledali njun grdi obraz. Iskreno sta se ljubila, in kmalu se jima je rodila hčerka, ki se je razvila v nadvse dražestno deklico. Neki znanec je uvedel v hišo umetniške dvojice Bernarda Shawa. Le-ta je občudoval duha in kulturo srečnih staršev, toda lastnim očem ni mogel verjeti, ko je zagledal otroka, ki so mu ga predstavili kot hčerko. Shaw je pogledal zdaj očeta, zdaj mater dražestne deklice, potem pa si je pogladil belo brado in dejal:

«Tega otroka je pa brez dvoma prinesla štokrlja.»

★

Francoski pisatelj Villiers de Pisle Adam je bil starega plemiškega rodu. Nekoč je šel po honorar k blagajni majhne revije in tam se je srečal z drugim literatom, kateri ga ni imel rad. Ko je le-ta zagledal Villiersa, je dejal ironično: «Ah, vi ste tu?... Po honorar?... Kaj bi neki rekli vaši predniki temu, da pišete za denar?»

«Kaj hočemo, prijatelj,» je odvrnil Villiers, «vi delate za čast in slavo, jaz pa za denar. Vsak za to, česar nima.»

Iran ima malo lesa, še manj pa stavbnega lesa. Zato so ga nadomestili z betonom iz najboljšega iranskega bauksita, ki ga drobe s starodavnimi žrnami za žito. Na tisoče Čehoslovakov živi dandanes v teh pokrajinah in se preživlja z delom na stavbah, ki jih grade Škodove tvornice.

K stari cementarni v Šach-Abdul-Azimu so prizidale Škodove tvornice nov oddelek. Ta cementarna je zgrajena nedaleč od prastarega pokopališča, kjer počivajo stari Parzi, oboževalci ognja. Če gremo od tod dvajset minut v breg, pridemo k okrogli glinasti stavbi, katere čuvaj prebiva v preprostem zavetišču nedaleč od nje. Parzi so nesli rajnika v hrib, in sicer brez krste, ter so ga izpostavili ondi soncu. Mrliča so vselej obrnili tako, da je imel glavo proti severu in da mu je sonce svetilo v lice. Ko so pogrebeci odšli, so prileteli na mrliča jastrebi in skljuvali z njegovega trupla vse meso, kolikor so ga le mogli. Čez teden dni so spet prišli sorodniki in skrbno pregledali, kaj je od rajnika ostalo. Če

V Iranu je malo lesa, zato ga kmetice marljivo nabirajo in prodajajo.

je bilo izključevano levo oko, je pomenilo, da je šla njegova duša v geheno, v goreči pekel. Če so mu pa jastrebi izključevali desno oko, je bila duša vzeta v nebo.

Če so se v Perziji dandanes že popolnoma privadili na velikanske betonske stavbe, ni to še znak, da ne delajo več opeke po stari navadi na roko in ne suše na soncu. Manjša zasebna poslopja so sezidana samo iz nežgane opeke. Prav tako je tudi življenje na kmetih ostalo preprosto, kakor je bilo nekdanj. Tako kuhajo na primer na kmetih še vedno na odprtem ognjišču in kupujejo drva, ki so ondi razmeroma

draga, na kilograme od ljudi, ki se skromno preživljajo z nabiranjem drv.

V tej deželi dežuje le bolj po redkem. Zato je pa ne navadno veliko vetrovnih dni, in tedaj se po cestah vale gosti oblaki glinastega prahu. Pred njim so se Peržanke pred leti zavarovale s širokimi volnenimi oblačili. Toda današnji ta starinska noša ni več dovoljena, in evropski vzori prodirajo čedalje bolj v mesto, kjer prebiva šah, in šah, to je kralj kraljev. Teheran, prestolnica šaha, se hitro izpreminja. Starodavni vodovod so nadomestili z modernim in ulice so asfaltirane. In kako bi tudi ne bile! Saj smo v deželi, kjer so že pred osmimi tisočletji uporabljali pri zidavi velikanskih svetišč in palač asfalt namesto apnene malte. V predmestjih naletimo še na stare stojnice trgovcev. Zlata razklada svoje izdelke nedaleč od pouličnega peka, tik njega pa ponuja svoje usluge pisar in sprejema milostno naročila, da potem kar na kolenih opravlja svoj posel. V kotih dvorišč predejo starke po starem načinu volneno prejo,

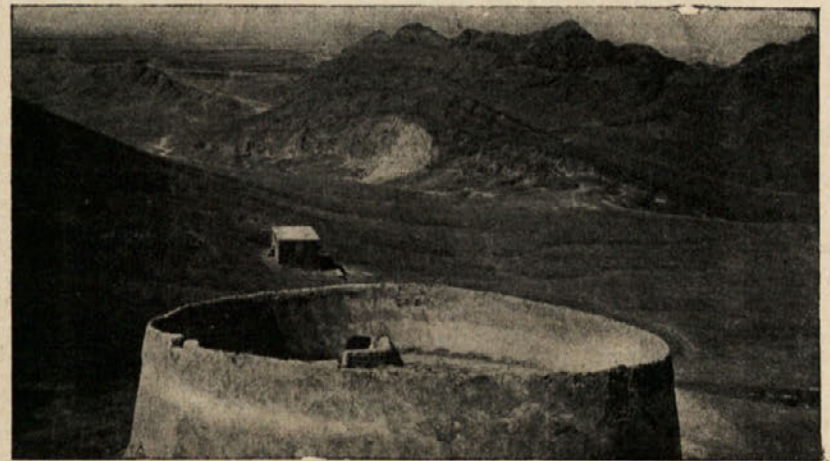
Oslček, zorhoma obložen s koši, v katerih je sadje in zelenjava.

ki jo potlej deklinše ali pa deške roke na statvah tkejo v pisane preproge po starinskih vzorcih, kakršni so pri nas tako dragoceni in priljubljeni.

Evropci se dolgo niso mogli privaditi na ondotne velike toplotne izpremembe. Meseca maja kaže toplomer opoldne dostikrat do 60° C, kakor hitro pa sonce zaide, zdrsnje živo srebrno na 20° C. Kdor ne upošteva skrbno in o pravem času te velike toplotne razlike, se zato kaj kmalu pokori v postelji. Prav tako si nakoplje človek, ki misli, da si bo po-

Iranske opekarne delajo brez strojev in brez peči, in vendar so zgradbe iz te opeke zdržale stoletja.

Staro pokopališče iranskih Parzov, ki je samo 20 minut oddaljeno od moderne cementarne. Zunaj obzidja je čuvajeva kočja.

Iran ima velika ležišča bauksita, ki je pomembna surovina tudi za potrebe moderne armade. Zato se niti Iran ni mogel ogniti evropskim «oplionim sferam».

gasil žejo z mrzlo vodo iz globokih podzemeljskih studencev, želodčne težave ali pa celo vročinsko bolezen.

Čez dan in kadar pripeka sonce, se Evropci oblačijo v lahno platno in svilo, zvečer se pa morajo zavijati v volnena oblačila.

Domačini uparabljajo za prevoz in prenos osle, konje in velblode. Po cestah srečavamo neskončne sprevide teh to-

Tudi Teheran ima svojo skromno in brezskrbno mladino, ki je še bolj pisana, ker živi v pravem orientalskem okolju.

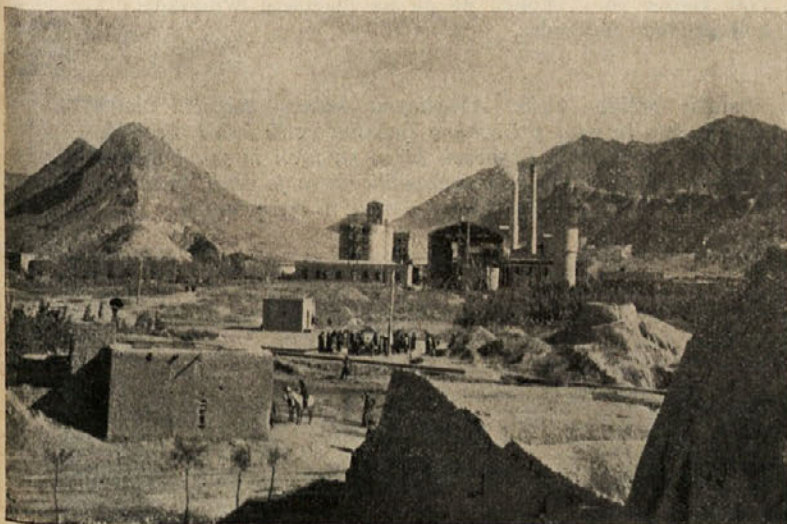

Pogreb Čehoslovaka, ki je umrl daleč od svoje domovine. K takemu pogrebu se zmeraj zberojaki od blizu in daleč.

vornih živinčet. Osli se kar izgublajo pod tovorom košev, ki so polni okusne zelenjave in sočnega sadja. Rogati bivoli nosijo visoke grmade vreč, polnih suhih drv, posušene opeke ali pa sadja. Vozovi so silno preprosti in neokovani. Železo je ondi zelo dragoceno, zlasti na kmetih, kjer žive še zdaj v razmerah, v kakršnih smo živeli pri nas pred dve sto leti.

Poslopje iranskega medžlisa (parlamenta), sezidano v orientalskem slogu.

Moderna cementarna v Sach-Abdul-Azimu v daljnem Iranu, ki je delo češkoslovaških rok

Idila pred čajnico v okolici Teherana. Kakor je videti, ni od tod daleč do visokih gora, ki so pokrite z večnim snegom.

PRI ČRNIH VELIČANSTVIH

P. Almasi:

Člani kraljeve rodbine, ki z zanimanjem opazujejo, kako se kralj oblači za sprejem

Kadar slišimo o afriških vladarjih, se nam pojavi navadno pred očmi prikazen iz operet: krepka črna postava, odeta v žamet z obilnimi zlatimi našitki in z mogočno krono ali pa s kakšnim drugim okraskom na glavi, ki izraža kraljevsko dostojanstvo.

Kadar pa vidimo takšnega vladarja

Veliki Abogliagbu v svoji «palači». Na nosu ima nekakšno srebrno masko, zakaj po nepisanem zakoniku dvornega obrednika ne sme dihati istega zraka kakor njegovi podložniki.

v filmskem tedniku ali pa na sliki z vojaške smotre v Parizu ali Londonu, takoj vidimo v duhu dobrohotni nasmeja, s katerim evropsko občinstvo spremlja črne dostojanstvenike povsod, kjerkoli se pokažejo. In kako bi jih tudi ne spremljalo, ko stopajo tako dostojanstveno po ulicah evropskih mest s svojima dvema, tremi služabniki, ki nosijo nad njimi z resnim obrazom široke senčnike.

In vendar prirejajo zanje vlade velikih evropskih mest slavnostne vojaške preglede in velike sprejeme ter jim izkazujejo vso čast, ki se ujema z njihovimi kraljevskim naslovom. Prav gotovo vedo, zakaj to delajo, še bolj pa vedo to

Njegovo Veličanstvo «kralj noči»

guvernerji v njih kolonijah. Doma, v afriški puščavi, niso ti operetni kralji nikomur za posmeh, ampak so vplivne osebnosti v svojih plemenskih kraljevstvih, ljubosumne in nič skromne osebe, tako proti svojim podložnikom kakor proti kolonialni upravi. Razumljivo je zatorej prizadevanje kolonialnih oblastev, da bi si zagotovila njihov naklonjenost za vsako ceno, z darili, če drugače ne gre, tudi s silo.

Treba je torej videti, kakšno je tako črno veličanstvo doma, v svoji naravni okolici, ne pa na umetnem evropskem odru.

V tej skromni «palači» prebiva Veliki Abogliagbu, nekdanj mogočni vladar bojevitnega plemena, ki ima še zdaj pri svojem ljudstvu velik ugled. Pred desetimi leti se je uporno vojskoval s Francozi, ki so ga ujeli in imeli malone deset let v pregnanstvu. Šele nedaavno so mu dovolili, da se je vrnil, potem ko so njegov rod ukrotili in ko jim 88 letni starček ni več nevaren.

Najznamenitejši vseh vladarjev afriške džungle je Zunon Medže, čigar «palača» je v Portonovu. Njegov uradni naslov je «kralj noči», ki ga je dobil na nenavaden način. V njegovem kraljestvu se je bil namreč pojavil drug plemenski poglavar, ki si je tudi izkušal pridobiti kraljevski naslov. Francoska kolonialna uprava mu ga je zares podelila, da bi potolažila njegovo častihlepnost. Ker pa odreja zakonik džungle, da se mora vsakdo, ki sreča vladarja na javnem kraju, vreči pred njim na tla, je nastalo kočljivo vprašanje, kateri izmed obeh kraljev se mora drugemu pokloniti, ako bi se slučajno srečala pod širnim nebom. Modri Zunon je razrešil ta problem tako, da je svojemu tekmecu predlagal, naj hodi iz svoje palače samo podnevi, on sam bo pa hodil ponoči. Tako se od tistega časa imenuje Zunon «kralj noči», njegov tekmec pa «kralj dneva».

Članice harema Aho-Džefra, ki so iz radovednosti prišle gledat nenavadnega tujca.

Zgornja slika:

Kralj Aho-Džefr se mudi najrajši v svoji knjižnici, kjer prebira ob whiskyju najnovejša dela francoske vesele književnosti.

Desna slika:

Vladarja Zodehuga nosijo na dvorni nosilnici v senci sončnikov, kadar gre na oficialni obisk.

Leva spodnja slika:

Oprava v kraljevski palači Aho-Džefra. Rezljani predmeti so umetnine preprostih umetnikov. Ta umetnost dandanes iznova navdihuje evropsko upodabljačo umetnost, ko v Afriki to delo vidno nazaduje.

Spodnja slika:

Kralj Aho-Džefr je eden najmodernejših vladarjev afriške džungle. Njegova veljava je ostala pri podložnikih popolnoma neokrnjena, kakor je videti na naši sliki: nekoliko podložnikov je potrpežljivo čakalo nanj in se, ko se je prikazal, vrglo na tla, da bi mu ponižno izreklo svojo prošnjo.

Zvijača z novcem

Nekega deževnega večera v mesecu maju leta 1926. je mojega prijatelja Morrea in mene obiskal kriminalni inspektor Brent. Šlo je za sistematično tihotapstvo. Inspektor je izjavil: «Meja je tako strogo zastražena, da je res med poedinimi stražami komaj več ko sto metrov presledka. Vsak avto, vsako vozilo, vsako kolo ali motocikel in vsak kmetijski voz se natanko pregleda. Vsi, ki pridejo čez mejo, morajo k najstrožjemu pregledu, da, celo rentgeniziranje se uporablja. Pa vse zaman.»

Morre je premišljal. «Kako dolga je meja.» je vprašal. «In kakšen je njen zemljepisni značaj?»

«Meja je prav kratka,» je izjavil Brent, «ker se obe ozemlji stikata samo približno v širini dveh kilometrov. Meja gre po ozki globeli s strmimi skalami. Samo dvojce poti gre v te skalnate višine, ena od vzhoda, druga od zahoda. Obe vratolomni stezi je kaj lahko stražiti. Nobena koza ne gre tod, da bi je mi ne videli. Mejna črta gre prav po sredi globeli kot ozka steza; edino duh bi mogel preiti, ne da bi ga opazili. En konec globeli zapira deroč gorski potok, ki je podnevi in ponoči skrbno zastražen. Drugi konec prehaja na široko loko, ki se da prav lahko pregledati. Niti zajec je ne preteče, da bi ne bil opažen. In navzlic temu...»

Potem je narisal na mizo načrt tega obmejnega ozemlja. Morre si ga je dolgo ogledoval, nato pa vprašal: «Kaj je na vrhu skal, ki obdajajo globel?»

«Na tistih skalah je planjava. Na zapadni strani je grad z velikim parkom, medtem ko je vzhodna planjava na našem ozemlju pusta in porasla z grmovjem in pritlikavim borovjem.»

«In kaj se tihotapi, Brent?»

«Diamanti, zdravila in devize. In vse to neprestano v velikanski množini. Zdi se, kakor da se znajo tihotapci napraviti nevidne z blagom vred. Morre, gre za moj sloves in morda celo za mojo eksistenco. Prosim, zavzemite se za mojo zadevo, Morre...» Morre je gledal na načrt. Zdelo se je, da je pozabil na našo prisotnost, tako je bil poglobljen sam vase. Toda zdajci je zaklical: «Dobro, inspektor, odpeljem se tja. Oskrbite mi dovoljenje, da bom smel pogledati na drugo stran naših mej.»

Štiri in dvajset uro nato smo obhodili vso mejo in splezali po strmi, ozki stezici na zapadno planjavo. Morre je bil zelo molčeč in po njegovem obrazu sem sodil, da še ne ve ne kod ne kam. Ko smo prišli na planjavo, smo videli, da je vsa planjava prav za prav en sam lep park, v ozadju pa grad markiza Manara. Šli smo počasi ob zidu parka.

Stari vratar nam je odprl vrata in za dobro navi'nino nam je dovolil ogled parka. «Ko bi bil gospod markiz doma, bi jaz ne mogel ustreči gospodom, ker

gospod markiz ne mara obiskov. Toda odpotoval je in njegov tajnik gospod Mertz bo vesel, če bo lahko pozdravil gospode.»

Gospod Mertz se je izkazal simpatičnega mladeniča, ki nas je prijazno vodil po gradu. Morre je občudoval pohištvo, gobeline, rezbe in kipe, videl pa sem, da ni zadovoljen. Zdelo se je, da nekaj išče. In nenadno je vprašal: «Tole tihotapstvo, o katerem se v zadnjih časih toliko govori, se gotovo prenaša iz vaše dežele v sosedno?»

Gospod Mertz je dejal smehljaje se: «To je strašno, policija, carinski agenti in detektivji vznemirjajo vso pokrajino. Tudi naš park je zastražen.»

Morre je pokazal na sveženj tenkih, dolgih paličic. «Kaj je to?» je vprašal — in tajnik je vneto pojasnjeval. «To so puščice, pa še nedodelane. — Gospod markiz je spet uvedel streljanje na lok. Večkrat prirejamo tekme za lepe cene. Udeležba je zelo živahna — zlasti udeležba dam.»

Ko pa nas je potem vodil po parku, nam je pokazal tudi tarče in Morre je skušal napeti lok. Za strelec je bilo napravljen dolgo stališče, kjer je stala cela vrsta lokov in sveženjev puščic. Nenadoma sem videl, kako je Morre kakor skrivaj pobral puščico in jo poduhal. Obraz se mu je čisto izpremenil. To sem poznal. Gospod Mertz pa tega ni opazil. Gledal je na tarče in mi jih pojasnjeval.

Zdajci je Morre storil nekaj nerazumljivega. Vzel je naglo iz žepa srebrn novce in ga vrغل na lesena tla, tako da se je glasno odkotalil. Mertz ga je hotel pobrati: «Le pustite,» je zaklical Morre. Toda tajnik je že pokleknil in brskal v špranji tal, v katero se je novce zakotalil. Morre pa je bliskoma odrezal s puščice nekoliko treščic in v trenutku, ko je vtaknil nož, in treščice v žep, je Mertz vstal in mu podajal novce. Ničesar ni pri tem videl.

Uro nato smo sedeli v svojem stanovanju onkraj meje. Morre je poslal brzojavko, in ko smo ga obsuli z vprašanji o njegovem nerazumljivem početanju zgoraj v parku, je zadovoljno dejal: «Potrpite, vse pojasnim hkrati. Počakati moramo le na dva človeka: na Brenta, ki sem ga brzojavno obvestil, in na nekega moža s psom!»

«S psom...?» sem vprašal. Morre pa se je smehljaj. «Upam, da bo prijatelj Brent prav kmalu veselo presenečen.» Več nisem mogel spraviti iz njega.

Brent je točno prišel in Morre nas je peljal po ozki stezi na planjavo, ki je ležala nasproti markizovemu parku. Stali smo za skalo. «Morda danes nihče ne pride,» je menil Morre. «potem bi morali jutri še enkrat... Tiho!» — Začuli smo korake in na planjavo je stopil starejši mož z majhnim črnim

psom. Preden je razumel, kaj se godi, mu je Morre zvezal roke na hrbtu. Potem je vzel, ne da bi se bil menil za njegove proteste, iz žepa treščico, ki jo je bil odrezal s puščice, in jo je pomolil psu pred gobec. «Išči, išči!» je zaklical, in pes je stekel na planjavo. «Ta se na to že razume,» je zadovoljno rekel Morre, «sicer pa ne dela tega prvič.» Pes se je res kmalu vrnil in v gobcu je prinesel...

«Puščico,» je zaklical Brent, «puščico nese» — in Morre je vzel živali puščico iz gobca. Nekajkrat jo je zavihtel, jo odprl in stresel iz nje celo dolgo vrsto sijajnih briljantov.

«To je vse tihotapstvo,» je dejal Morre, «čisto preprosto in genialno. Tam gori v parku so votle puščice, napolnjene z vtihotapljenim blagom, puščice, katere streljajo neki ljudje v temno noč — brez vsakega hrupa. Puščice so nevidne in zanesljive — letijo čez globel k nam v nedostopno goščavo. Vsaka puščica je namazana z ostro dišečim in za pse zelo vabljivim mesnim izvlečkom ali z nečim podobnim. In videli ste, da za psa ni prav nobena umetnost, najti izgubljen puščico v goščavi. Kdo bi bil imel na sumu tegale gospoda, ki se sprehaja s svojim psom? Kdo je tisti strelec tam gori v parku, to morate poizvedeti vi, inspektor. To je že čisto obrtno delo.»

Strelec v parku je bil gospod Mertz. Našli so pripravljene puščice, katere je bilo treba samo napolniti.

«Ali razumeš zdaj to zvijačo z novcem?» me je vprašal Morre, ko smo se peljali domov. «Mertz je vljuden človek, ki je takoj iskal novce po tleh. To mi je omogočilo, da sem odrezal treščico s puščice. Če boš hotel kdaj popisati ta dogodek, ga imenuj mirno: «Zvijača z novcem».

Bila sva prijateljja

Mladi inspektor je gledal z jasnimi in nemirnimi očmi v obraz belolasega moža za pisalno mizo. Tompson je spoštoval policijskega šefa, zakaj stari gospod je bil vzlic skrbem in uradnim dolžnostim človek.

Stari mož je brskal po listinah.

«Gre za zadevo O. X.; tako smo označili tale spis. Ali vam je zadeva znana, inspektor?»

Tompson je premišljal; ni se mogel takoj orientirati.

«John Barret», je dejal omahljivo.

«Da, čisto prav. Posrečilo se nam je, da smo izsledili kralja gangsterjev, kakor ga imenujejo. To se reče — da se pravilno izrazim — vemo, kje je, in vemo tudi, kje bo ponoči med enajsto in dvanajsto. Obkolili bomo hišo in zaprli vso četrt. Ta lopov nam je dal dela! Sicer pa veste...» Stari gospod je ojačil glas. «Izbral sem vas, inspektor Tompson, da boste aretirali bandita. Aretirajte ga ali pa... saj veste, kaj je vaša dolžnost! Živega ali mrtvega!»

Nato je dal inspektorju natančnejša navodila.

Ko je stopil Tompson iz sobe svojega šefa, je nekoliko postal in premišljal. Potem je šele šel v svojo sobo. John Barret. Od kod neki poznam to ime? Slišal sem ga že... Ampak ni vedel, kdaj je to bilo.

Deset minut pred enajsto se je pred poslopjem ustavil velik avto. Po ulici se je klatilo nekoliko postav, na videz neudeleženi, in nihče se ni menil za deset stražnikov, ki so izstopili pod vodstvom inspektorja Tompsona iz avtomobila. Četa stražnikov je vdrla v poslopje in presenetila v veliki kleti štirideset mož. Presenečenje je bilo tako popolno, da so ti moški stali kakor primrzli in so vsi dvignili roke.

«John Barret?» je glasno vprašal inspektor Tompson.

Vitek, črnolas mož z lepim, odkritim pogledom je stal na drugem koncu mize nasproti inspektorju.

«Tu», je rekel s prijetnim glasom in nekaj kakor smehljaj mu je švignilo okrog ust. Ko pa je uprl pogled na inspektorja, je smehljaj docela izginil. Toda tudi Tompson je zrl v ta obraz, in medtem ko so stražniki vklepali aretirance, so se mlademu inspektorju vrstili spomini v glavi.

«... John, igrala se bova, John, ali imaš tomahavk in sulico?» Dva sosedna vrtova, dva dečka v zvestem prijateljstvu. Mali John Barret in sin kolarja Tompsona. Prijateljja. Pomagala sta si v vsem in povsod. Niti enkrat nista drug drugega izdala! Pozneje sta prišla vsak v drugo šolo in Tompsonov oče se je preselil v mesto. Dečka pa sta se znova sešla in si prisegala: «Vedno bova prijateljja, vedno. Naj se zgodi karkoli. Vedno...»

Modna novost: v zdravilišču

na izprehajališčih vlada pestrost modnih oblek

Saj ni potrebno da imate ducat oblek. Že dve ali tri izabrane obleke zastopujejo, da je vsaka dama elegantna, seveda če jih pravilno neguje! Pranje teh lahkih poletnih oblek je v raztopini milnih lusk LUX tako lahko in preprosto! Tudi najbolj nežne barve in najbolj občutljive tkanine so v blagi peni Luxa varne in postanejo spet kot nove.

LUX Za vse poletne obleke
SE RAZTOPI TUDI V MRZLI VODI

V tem trenutku je mož v zadnji vrsti segel bliskovito hitro v žep. Barret je sicer nekaj zaklical, toda bilo je prepozno. Krogla je zletela tik inspektorjeve glave. Inspektor je imel revolver v roki, in njegovi pomočniki niso vedeli, kaj bi storili; čakali so samo povelja. Inspektor je dvignil orožje in ustrelil. V tistem hipu je nastala tema. Tompson je storil nekaj čudnega, nerazumljivega; ustrelil je v svetilko.

Vnel se je pretep. Boril se je mož proti možu in, ko je slednjič nekdo prinesel luč, se je stražnikom posrečilo, da so premagali bandite. Enega izmed njih pa ni bilo več; to je bil John Barret.

«Inspektor Tompson, kaj mi boste povedali v svojo obrambo?» Oči starega gospoda so bile jasne in ostre, niso pustile človeku, da bi lagal. Inspektor Tompson je iskal prave besede. Na vseh policijskih stražnicah so že vedeli o njegovem nerazumljivem ravnanju. Edinole s pomočjo inspektorja Tompsona je ušel John Barret na prosto.

«Inspektor», je rekel šef strogo. «Saj vendar veste, da vas cenim. Ne morem pa si pojasniti, kaj se je prav za prav

tam zgodilo. Težko mi bo, toda moram uvesti zoper vas disciplinarni postopek.»

«Ta mož,» je tiho rekel inspektor Tompson, «John Barret, je bil nekoč moj prijatelj... takrat sva bila še otroka.»

To je bilo vse. Več ni povedal.

Policija ni mogla zabraniti, da bi časopisje ne prineslo poročila o tem dogodku.

Javnost se je postavila na stališče za Tompsona in zoper njega. Vsi pa so bili prepričani, da je primer brezupen. To je bilo v torek. V sredo se je ustavil pred policijskim ravnateljstvom majhen, lep avto. Iz njega je stopil vitek, črnolas mož. Hotel je govoriti s policijskim šefom.

«Moje ime je John Barret», se je malo priklonil. «Aretirajte me!»

Ostre modre oči za pisalno mizo so presenečeno premerile mladeniča lepe postave.

«Zakaj ste to storili, John Barret?»

«Bila sva prijateljja, inspektor Tompson in jaz. Takrat sva bila še otroka. Bil sem pošten mož, čeprav majhen. In prisegala sva si, da v sili ne bova drug drugega zapustila...»

Krepite Svojo kožo!

Potem domače delo ne bo imelo več škodljivega vpliva!

Uporabljajte Nivea kremo, edine Nivea vsebuje Eucerit, krepilno sredstvo za kožo. Redno negovanje z Nivea dela Vašo kožo krepkejšo in bolj zdravo, ji da večjo odpornost in mladostno-svežo zunanost

Fred. C. Kelly:

ASTROLOGIJA JE SLEPILO

Koliko milijonov potrošijo vsako leto lahkovrneži za neumno slepilo, ki se imenuje astrologija! Astrologi nesramno trdijo, da napovedujejo bodočnost, tolmačijo značaj in odkrivajo posebne sposobnosti edinole na osnovi proučevanja položaja zvezd in planetov. Sto in sto tisoč ljudi v Zedinjenih državah išče pri njih nasvetov za poslovna in osebna vprašanja. In vendar se v poslednjih 300 letih niti en znanstvenik ni izjavil, da veruje tudi le v najmanjšo zvezo med zvezdami in človeško usodo.

Na vprašanje, kaj je najvažnejši dokaz za nesmiselnost astrologije, je odgovoril univ. profesor J. Stuart: «Astrologi trdijo, da odloča vaš značaj stanje planetov, v katerem so bili v času vašega rojstva. Toda tisoč in tisoč ljudi se rodi vsak dan ob istem času, pa nobeden izmed njih nima istega značaja in istih sposobnosti. Pa tudi če bi hoteli verovati v kak vpliv nebesnih teles, zakaj naj pripisujemo toliko važnosti stanju planetov v trenutku rojstva? Zakaj ne v trenutku spočetja?»

Večina vsega, kar se piše po časopisih in v knjigah o astrologiji, obsega tako očitne banalnosti, da se človek zgraža, če pomisli, kakšna je miselnost tistih, ki jemljejo to resno v pretres. Direktor zvezdarne jelske univerze, profesor Schlesinger, piše že več let v listih o astrologiji ter vprašuje astrologe, zakaj vedoma razširjajo praznoverje. Njihov izgovor je običajno ta, da se z «dnevnimi horoskopi» bavijo nevedneži, ki kupujejo liste in ki se jim na ta način nič ne škoduje. Nekaj časa je ameriški radio še bolj kakor časopisje širil astrologijo med lahkovrnim ljudstvom. Ko je znana astrologinja Evangelina Adamsova začela l. 1930. govoriti po radiu, je prejela že v prvih treh mesecih 150.000 prošenj za horoskop in pozneje je dobivala po 4000 pisem vsak dan. Da je morala prenehati govoriti po radiu, je doseglo šele Ameriško astronomsko društvo, ki je vztrajalo na tem, da se mora prevaranemu človeku odkrito povedati, da ga varamo.

Toda naj se je že povedalo še toliko resnice o lažnosti astrologije, vedno so še ljudje, ki verjamejo, in sicer zato, ker trpijo — kakor pravijo psihiatri — na nekem nevrasteničnem stanju, ki je veliko resnejše kakor navadno neznanje. To je zlasti pri «razočaranih veličinah», ki verujejo, da je njihova osebnost tako važna, da so celo zvezde deležne pri določanju njene usode. Vredno je navesti, kaj pravi neki doktor na oddelku za psihiatrijo na medicinski fakulteti Kolumbia univerze v New Yorku: «Neki ljudje očitno verujejo, da so dovolj storili za svojo bodočnost, ako so vprašali zvezde za svet. Obisk ostrologa zahteva kajpada manj truda kakor konstruktivno delo.» Tem, ki hočejo biti na ta način prevarani, razum ne bo pomagal. Toda pomniti je treba: vsako znanstveno dejstvo se lahko dokaže. Ako vam astronom reče, da se nahaja sonce v določeni razdalji od zemlje, vam lahko tudi točno pokaže, kako je do tega prišel. Astrologija pa vam ne more dati prav nobenih dokazov za svojo verodostojnost.

V naši založbi izide temeljita knjiga: «dr. Jan Lost, Česa iščete v zvezdah?» V njej se boste dodobra poučili, kaj je astrologija, čarovništvom, horoskopi in drugimi sleparijami lažnih prerokov.

SKOPUH

Navzlic iskrenim željam gospoda Grandeta, da bi mu žena ozdravela, navzlic najnežnejši oskrbi hčerke Evgenije se je gospa Grandetova naglo bližala smrti. Od dne do dne je bolj hiral, bila je slaba kakor listje na jesenskem drevju. Nebeški žarki so jo obsevali, kakor obseva in zlati sonce jesensko listje. To je bila smrt, vredna njenega življenja, plemenita smrt. Ugasnila je brez najmanjšega tarnanja. Trepotala je le, da mora zapustiti svojo hčerko.

«Otrok,» ji je rekla, preden je izdihnila dušo, «ni sreče razen v nebesih; to boš nekega dne spoznala.»

Drugi dan po materini smrti je našla Evgenija nove vzroke, da se mora oprijeti hiše, v kateri se je rodila, v kateri je toliko trpela, v kateri je njena mati pravkar izdihnila.

«Dragi otrok,» je rekel oče Evgeniji, «ti si zdaj edina dedična po svoji materi in moremo neke majhne zadeve skupaj obravnavati, kajne, Cruchot?»

«Seveda.»

«Ali je to tako nujno, da se moramo že danes s tem baviti, oče?»

«Da, da, hč-hčerka. Ne morem ostati v negotovosti, v kateri sem. Mislim, da me ne misliš mučiti.»

«O, oče...»

«Torej moramo to že drevo urediti.»

«Kaj torej hočete, kaj naj storim?»

«Ampak, hč-hčerka, to se mene ne tiče. Povejte ji to, Cruchot!»

«Gospodična, vaš gospod oče bi nerad delil in prodajal svoja posestva in plačal velikanske pristojbine v gotovini. Zato se je treba ogniti inventiranju vsega imetja, ki je zdaj med vami in vašim gospodom očetom nerazdeljeno...»

«Cruchot, ali se zavedate, da govorite to pred otrokom?»

«Pustite me, da izgovorim, Grandet!»

«Da, da, prijatelj. Niti vi niti hčerka me nečete oropati. Kaj ne, hč-hčerka?»

«Toda, gospod Cruchot, kaj naj storim?» je nestrpno vprašala Evgenija.

«Torej,» je rekel notar, «treba bi bilo podpisati tale akt, s katerim bi se vi odrekli dediščini po gospe materi in prepustili gospodu očetu uživanje vsega imetja.»

«Ne razumem, kar govorite,» je odgovorila Evgenija, «dajte mi akt in povejte, kje naj se podpišem.»

Oče Grandet je pogledal zdaj akt, zdaj hčerko in je bil tako razburjen, da si je moral obrisati pot s čela.

«Hč-hčerka,» je dejal, «namesto da mi podpišeš tale akt, bi jaz rajši videl, da se ti kar odrečeš dediščini po svoji ubogi, zlati mami in da potem deduješ šele po meni. Zato bi ti pa jaz dajal vsak mesec lepo rento po sto frankov. Lej, lahko boš plačala toliko maš, kolikor boš hotela... No, sto frankov na mesec je že lepa vsota, ne?»

«Vse storim, kar vam je ljubo, oče.»

Kneippovo SLADNO KAVO

«Gospodična,» je rekel notar, «moja dolžnost je, da vas opozorim, da se tako sami sebe oropate...»

«Ah, moj Bog,» je odgovorila, «kaj mi je na tem?»

«Tiho, Cruchot! Si že rekla, si že rekla,» je vzkliknil Grandet, jo prijel za roko in udaril s svojo po njej. «Evgenija, ti ne boš preklicala svoje besede, ti si pošteno dekle, kajne?»

«Oh, oče...»

Objel jo je in stisnil, da bi jo bil malone zadušil.

«Molči, otrok, vračš očetu, kar ti je on dal, zdaj sva poravnana. Tako se morajo opravljati trgovske zadeve! Življenje je trgovska zadeva. Pošteno dekle si, ki ljubi svojega očeta. Zdej pa delaj, kakor ti je drago! Torej jutri, notar,» je rekel in pogledal notarja. «Videli boste akt o odstopu dediščine v sodni dvorani.»

Drugi dan okrog poldne je bila podpisana izjava, s katero se je Evgenija sama oropala. Toda vzlic svoji moški besedi ji ni dal Grandet do konca prvega leta niti pare mesečne rente. Tudi ko je Evgenija to v šali omenila, je komaj zardel; hitro je stopil v svojo sobo, se vrnil in ji dal približno tretjino dragocenosti, ki jih je vzel svojemu nečaku.

«Na, tu imaš, mala,» je rekel ironično, «ali hočeš tole namesto svojih dvanajst sto frankov?»

«Oh, oče, ali mi res to daste?»

«Prav toliko ti dam drugo leto,» ji je vrgel dragulje v predpasnik. «Tako boš v kratkem času imela ves njegov nakit,» je pripomnil in si mel roke.

Ampak četudi je bil starec še zmeraj krepak, je čutil potrebo, da mora svoji hčerki razodeti skrivnost gospodarjenja. V dveh sledečih letih ji je pustil, da je vpričo njega sestavljala jedilni list in sprejemala živila. Počasi jo je naučil imena svojih posestev in vinogradov. Tretje leto jo je naučil

vseh načinov skopuštva in jo tako izvežbal, da ji je brez bojazni izročil ključe.

Pet let je preteklo brez posebnih dogodkov. Vse se je gibalo kakor nihalo stare ure. Leta 1827. je začutil oče Grandet težo starosti in je razodel hčerki skrivnost svojega pozemeljskega imetja. Rekel ji je, naj se v stiski posvetuje z notarjem Cruchotom. Proti koncu tega leta se je »dobričnika« v starosti dva in osemdesetih let polotila vendarle paraliza, ki se je naglo razvijala. Evgenija, vedoč, da bo kmalu ostala sama na svetu, se je tesneje oklenila očeta. Oče se je dajal od ranega jutra voziti med pečjo svoje sobe in vrati kabineta, ki je bil poln zlata. Tam je ostajal, ne da bi se ganil, le včasih se je boječe ozrl po tistih, ki so ga obiskovali, in po vratih, ki so bila z železom obita. O vsakem ropotu, ki ga je slišal, so ga morali obvestiti. Prebudil se je iz dozdevne otopenosti vsak dan in vsako uro prav tedaj, ko mu je bilo sprejemati najemnino in izdajati pobotnice. Takrat je vselej pomikal svoj naslanjač na kolesih tako dolgo, dokler ni prišel do vrat svojega kabineta. Hčerka mu jih je morala odpirati; pazil je, kako je spravljala v skrivališče vreče denarja in kako je zapirala vrata. Potem se je tiho vrnil na svoje mesto, brž ko mu je izročila dragoceni ključ, ki ga je zmerom nosil v žepu telovnika. Slednjič so napočili dnevi smrtne boja, ko se je razkrajala močna skopuhova konstitucija. Hotel je obsedeti pri ognju, pred vrati svojega kabineta. Zvlekel je nase vse odeje in govoril svoji strežnici:

«Zategni, zategni tole, da me ne okradejo!»

Neprestano je obračal oči proti vratom kabineta, kjer so ležali njegovi zakladi, in izpraševal hčerko:

Konec na strani 243.

Moške čednosti

Dobrodečnost «Drži se ga, dekle, to ti pravim. Takšnih dandanes ni več. Le poglej, kako se vede k vsakemu v naši rodbini. Očetu nosi viržinke, da jih je veselje kaditi. Z menoj je kakor maslo, mama sem, mama tam, vse ga zanima, vse ve, pri vsem zna svetovati, in teta Tončka ne dovoli zle besede zoper njega, odkar ji je prinesel čudežno mazilo proti trganju v križu. Samo ti si taka k njemu...»

«Ampak, mama, jaz vse to priznavam. Gospod inženir je zelo dober človek, toda ima takšno plešo, in tisti njegov trebuh...»

«Molči, neumnica, takšni so najboljši. Neumna leta imajo že za seboj in znajo ceniti ženske. Inženir! Lahko bi si vzela sebi enako damo, toda zaljubljen se je vprav v hčerko obrtnika...»

«Ravno zato, mama...»

«To se vidi, da si neumna gos. Na koga pa čakaš? Pet in dvajset let ti je že; vsaka druga bi si oblizala vseh deset. Tak šarmanten in dobrodušen gospod! Dekle, ti imaš več sreče ko pameti. Samo radovedna sem, ali bodo sprejeli tudi teto v družbo za to podjetje, ki bo nosilo bogate dobičke. Jemene, to bo besed v sosedstvu, ko pride vse to na dan! —»

Besed je bilo res več kakor preveč, ko so sosedje brali v časopisih, da je znani ženitni slepar «inženir» F. izvabil obrtniku K. dvajset tisočakov.

*

Fair play. Veliko podjetje je sprejemalo nove moči, a vsi so morali delati sprejemni izpit, h kateremu jih je bilo pripuščenih okrog dvajset. V čakalnici sta se pred izpitom seznanila in dogovorila dva kandidata, gospod Čopič in gospodična Dora, da bosta sedela drug zraven drugega in si pomagala, kolikor bosta mogla. In potem sta res skupaj sedela. Gospodu Čopiču je manjkalo kos stenograma, ki mu ga je gospodična Dora rade volje dopolnila, on pa jo je spet opozoril na napako v knjigovodstvu. Gospod Čopič je bil sprejet, gospodična Dora pa ne. Nalogo iz knjigovodstva je namreč napravila slabo. Nikakor ni mogla razumeti tega, da je bil njen tovariš, ki ji je popravil knjigovodsko napako, sprejet. Berta, prijateljica gospodične Dore, je sicer izrazila mnenje, da ji je gospod Čopič, boječ se konkurence preveč sposobne tovarišice, nalašč povedal napačen rezultat, toda gospodična Dora je to ogorčeno zavrnila. Tako grdi pa ljudje vendarle niso.

*

Diskretnost. «To je izredna ženska. Malokdaj sem se srečal s takšno. Inteligentna, zabavna, vesela, izvrstna plesalka in lepota — pravim ti, dovršena lepota!»

«Katera?»

«Tamle tista v modri obleki z belo kožuhovino.»

Janko je pogledal damo, ki se je ravno obrnila. Ni hotel verjeti svojim očem. Ona, ki se je za njeno naklonjenost nekoč trudil in jo tudi dosegel — no, kaj bi govoril... Ampak počakaj, jaz ti bom podkuril!

«To je vendar Vanda!»

«Ti jo poznaš?»

«Seveda. Kakor svoje čevlje.»

«To je imenitno. Pripoveduj mi o nji! Zdi se, da je iz dobre rodbine in gotovo prav dostojna.»

«Hehe!»

«No, oprost! To ni mogoče! Takšno dekle, prisegel bi na njo! Kaj pa veš o njej?»

«Jaz? Nič. Saj vendar nisem rekel niti besede! (Sarkastičen smehljaj.)»

«Prav zato, ker nisi nič rekel. Ampak tvoj nasmeh govori cele knjige. To dekle me zares zanima, ampak če bi kaj izvedel... saj veš, ne bi rad... Povej mi torej...»

«Ampak zagotavljam ti, da ne morem nič slabega reči o njej... (Nesramen smehljaj.)»

«Lepo je sicer, da si tako diskreten, ampak to mi tudi zadostuje. Prav lepo sva se sporazumela in zdelo se mi je, kakor da se tudi ona zanima... Hm, škoda!»

Novo - lepo - poceni!

Oliščite nas ali zahtevajte naš brezplačni katalog, da boste lahko naročili po pošti. Denar vračamo ali zamenjemo blago, ako ne ustreza.

Z/1 Moderna bela torbica, ki se ne maže, odnosno se da, ako se umaže, oprati, ker je narejena iz galalita, z zrcalom in modernim okovjem. Din 105^{.-}

Z/2 Najnovejša torbica, z denarnico na verižici, z ogledalom, iz vtisnjenege rdečega, rjavega ali črnega svinjskega usnja, zelo praktična in elegantna. Din 78^{.-}

Z/3 Apartna torbica iz finega rdečega, rjavega ali črnega boksa, zelo elegantna, z modernim kovinskim okovjem, z denarnico in ogledalom, deloma kombinirana. Din 165^{.-}

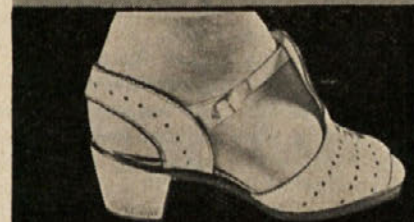

Z/4 Potna torbica iz črnega, drap ali rjavega svinjskega usnja, s posebnim našitim predelom kakor tudi s pregrado znotraj, moderno kovinsko okovje in usnj. držaji. Din 140^{.-}

Z/5 Potna torbica iz rdečega, drap ali črnega vtisnjenege svinjskega usnja, manjša oblika, zelo priročna in praktična za potovanje, izlete in za ulico.

Din 75^{.-}

Z/6 Ženske sandale, zelo okusne, lahke in udobne, iz antilop-usnja; kombinacije: belo-rdeče, belomodre, rdeče-modre in modro-rdeče, vse velikosti. Din 120^{.-}

V e l e b l a g o v n i c a

Kastner & Ohler

Z o g r o b, l i c a 4 1 6

Nov list v zgodovini negovanja zob!

Staro izginja in novo prihaja! Novo, boljše in zanesljivejše negovanje zob s **Pebeco**-penečim sredstvom. **Pebeco**-peneče sredstvo ne obsega mila, daje pa vendar čudovito nežno, obilno peno, ki prodira tudi v najmanjše koticke. Zato čisti **Pebeco**-peneče sredstvo usta temeljito in jih ob-

enem desinficira. Učinkovita sestavina **Pebeca** je **Pebecin**. Ta preprečuje usedanje zobnega kamna in dela zobe bleščeče bele. Čudovito sveži okus napravi, da je snazhenje zob pravo veselje. Uporabljajte **Pebeco**-peneče sredstvo, ker je v uporabi posebno uspešno.

«Ali so še tam? So še tam?»

«So, oče.»

«Pazi na zlato!... Daj zlato semle predme!»

Evgenija je nasula zlatnikov na mizo in on je po cele ure upiral pogled nanje in se smehljajal.

«To me greje;» je dejal včasih in na obrazu se mu je pojavil izraz blaženosti.

Ko ga je prišel župnik z Bogom spraviti, so mu oči, ki so bile na videz

že več ur mrtve, oživele pri pogledu na srebrni križ, srebrne svečnike in kropilnico. Ko je duhovnik približal njegovim ustnicam škrlatno razpelo in mu dal poljubiti Kristovo sliko, se je zagnal, da bi jo zgrabil, in ta poslednji napor ga je veljal življenje. Poklical je Evgenijo, ki je ni videl, čeprav je klečala pred njim.

«Oče, blagoslovite me!» je prosila.

«Skrbi mi dobro za vse! Dala mi boš račun tam doli», je rekel in omahnil za večno.

dnevi, spoznaš, kaj je prava pozemeljska in človeška godba.»

«Ko bi vsaj tega roganja ne bilo! In jaz nisem hotela!»

«Ne rogam se ti, Manica, samo smejem se; že dolgo mi ni bilo tako dobro kakor danes!»

Tu se je zgodilo, da je šlo eno Maničino oko izpod robca malo na pozvedovanje, čisto tako naivno, kakor delajo oči manjših deklic včasih sredi največjega joka.

«Samo če bi ti mogel verjeti; kar preveč bi bilo zabavno, ako bi se tudi tale diagnoza, ki si jo napravila sama na sebi, izkazala za napačno, hahaha, kakor takrat, ko si meni natvezla jetiko!»

Zdaj se je prikazalo tudi drugo Maničino oko; povohala je po zraku in rekla:

«Prosim te, menda vendar ne kadiš? Za Boga, Arnošt!»

«Moram, Manica, in še celo viržinke. Profesor Beneš mi je tako svetoval, da bi se...»

«Da bi se?»

«Da bi se tako ne redil!»

«On ti pravi, da se debeliš, in ti to verjameš?»

«Ako bi samo on to trdil, bi mu morada ne verjel, toda tu je še ena avtoriteta, in sicer taka, da ji ni mogoče ugovarjati.»

«Menda se sklicuješ na vso medicinsko fakulteto!»

K. M. Čapek — Chod:

PODTAKNJNI SOPROG

«To je vendar le malo prezgodaj», je rekel dr. Zouplna, stopivši v ordinacijsko sobo svoje žene dr. Manice Ullik-Zouplnove, ki je sedela za pisalno mizo in si tiščala robec na oči. Ni mu odgovorila, ni ga vprašala, kaj je prezgodaj. Precej časa je hodil okrog njenega stola, preden je v njej zmagala žena in je vprašala z besedami, razmočenimi v solzah:

«In kaj ti je tako strašno prezgodaj?»

«Ampak tole perilce tukaj, te pleniče!» je rekel Arnošt.

«Vsega sem se bolj nadejala kakor tega, da bo iz tebe cinik, Arnošt, poznala sem te kot idealista.»

«Sama si kriva,» je odvrnil Arnošt, «kdo je bil tisti, ki me je odvrnil od nadzemskih stvari, od mojih zvezdoslovnih študij, k pozemeljskim?»

«Zbadaš!» in beseda je spet utonila v solzah.

«Nikakor ne, draga Manica!» je rekel Arnošt veselo in brezobzirno. «Samo to sem še hotel pripomniti, da boš svojo sladko skrivnost s toliko solzami presolila! Strašno, kako izgubi še tako modra ženska razum prav takrat, ko bi ga najbolj potrebovala!»

«Takole govori on, ki mi je razodeval godbo nebeških sfer!»

«Čakaj, Manica, ko se dopolnijo tvoji

«Ah, ne! Sicer je to tudi ženska, toda brez diplome; to je gospa Petričeva z najnatančnejšo kontrolno tehtnico, in ta je nezmotljivo dognala, da sem postal v zadnjem mesecu spet poldrugo kilo težji!»

Zakonca sta govorila, o čemer nista hotela, posebno gospe doktorici je bil ta predmet zelo neljub kot spomin na njeno napačno diagnozo s pomočjo stričevega mikroskopa, na tisto nesrečno diagnozo, s katero je bivšega zvezdoslovca pognala naravnost v naročje hipohondrije.

«Kaj pa imaš pod suknjičem, da stojiš kakor zlomljen paragraf?» je zaskrivala Manica pogovor v drugo smer.

Arnošt je potrkal na to svojo skrivnost pod suknjičem in zazvenelo je, kakor če udariš po steklu.

«Prosim, gospod doktor, jetra so mi tako otrdela!»

Zavedel se je, da je rekel preveč. Zato je vzela skrivani predmet izpod suknjiča. Bila je težka steklena plošča z zlatim napisom:

«Dr. Arnošt Zouplna,

oblastveno koncesionirani in zapri-seženi revizor trgovskih knjig, se priporoča p. n. delniškim in vsem trgovskim družbam, industrijskim in kreditnim zavodom itd.»

«Kaj naj bo tole?» je tesnobno vprašala Manica.

«Tole? To je firma ali izvesek in skozi te štiri luknjice bo lepo pritrjen tam, kamor spada, to je na tretjem mestu, pod čevljarški izvesek očeta Zouplne in pod porodniški med. dr. M. Ullik-Zouplnove, in sicer se bo to zgodilo jutri dopoldne.»

Položil je ploščo na mizo.

«Izvrstno!»

«Kaj je spet?»

«Čakal sem nekaj časa in zdaj konstatiram, da ti je zmanjkalo solz.»

«Arnošt, ti nisi več tisti nepozabni kolega, s katerim sva se skupaj vračala od predavanj na univerzi, ko sta najini duši...»

«Prav mogoče je, da sem celo podtaknjen soprog; to bi bil nov, originalen motiv za veseloigro; škoda, da nisem dramatski talent!»

«Ampak tudi tvojega nekdanjega vzleta, ki te je tako visoko nosil nad vsakdanjostjo, ni več. Če si čisto zdrav — in jaz si nad tem umivam roke —, bi bila prej pričakovala, da se vrneš k svoji najvzvišenejši ljubezni, k znanosti.»

«No, vidiš, ne vračam se.»

«Namesto profesorja univerze koncesionirani računski revizor!»

«Najbolj fatalno pri tem je, da mi to zgrešeno življenje očitaš ravno ti!»

«Razumem te — ti očitaš, ne jaz! No, če smatraš to, da sva se vzela, za zgrešeno življenje, se lahko...»

«No, kaj se lahko?»

«... se lahko razideva, Arnošt!»

«Tebi gre za prakso najnovejše feministične teorije, da ne sme žena zahtevati od moža nič več kakor otroka!»

In brž ko ima to, naj postavi možu čevlje pred prag!»

«Žališ!»

«Ne? Potem sem vesel. Mislim torej, da se boš približala mojemu nazoru, da ne pojdeva narazen, zakaj za to zgrešeno življenje ne morem ne jaz, ne ti! Bila je pač zmeta, ki se ne da popraviti. Da bom kdaj računski revizor, tega se niti v sanjah nisem nikoli nadejal, najmanj pa tega, da bom kdaj oče!»

Manica je sklenila roke.

«O č! e! Slišiš, Manica, o č! e!»

Te besede so zveneale tako drugače, tako mehko, da se je Manica ozrla nanj. «Manica!» je zaklical še enkrat, razprostrl roke in se od srca zasmejal.

Zdaj ga je razumela!

Skočila je k njemu in mu sedla na kolena, česar ni doslej nikoli storila. Iskreno ga je objela. Tolikšne nežnosti si doslej nista nikoli izkazala.

«Stori me najsrečnejšega človeka pod soncem, pa joka zaradi tega od jutra do večera», si je zašepetal Arnošt.

«In ko sva se vzela, nisi bil srečen?»

«Če naj bom odkrit — bil sem! Čeprav le do neke mere. Sprejel sem sebično od tebe žrtev življenja. Nisem še doštudiral in ti si bila doktor medicine. Zdaj sem resnično srečen, le nekaj bi me moglo užalostiti: ako se namreč motiš glede svojega stanja.»

Potegnila je Arnošta k oknu pred zrcalo: «Poglej me dobro! Nič ne vidiš?» šla je s prstom po čelu do senc in po licnih kosteh: «Tukaj!» In Arnošt je na označenih mestih res videl temnejšo polt. Temne lise so bile ostro omejene kakor politična država na zemljevidu. «To je nevarljiv dokaz, da bom mati! Sem že dva meseca v tem, strašno bom grda.»

Nekaj je Arnoštu reklo, naj poljubi ženo na čelo in lica, a tega ni storil, ko je opazil, da je v obrazu tudi sicer, dasi komaj vidno, izpremenjena. Da je Manici malo otekel in pordel nos, to je lahko tudi posledica današnjega joka. Arnošta se je polastilo strašno sočutje s to bodočo materjo in jasno je začutil tragikomiko pudra, s katerim je iznova začela zabrisovati te sledove.

«Manica! Manica, ne predrzni se...!»

Ni odgovoril, začel je hoditi po sobi. Manica se je prenehala pudrati in ga je spremljala z očmi. Šele ko je trikrat obšel sobo, se je ustavil pri njej ter jo poljubil na čelo in lice:

«Vem, da tega nisi zmožna, a vendar mi priseži...!»

«Ne razumem te, moral bi biti blazen, ako bi me hotel morda sumiti nezvestobe!»

«Ne, toda ali ljubiš dovolj tega malčka?»

«Prisegam!» je dvignila Manica tri prste in šele čez nekaj časa dodala:

«Tega bi ne bil smel reči, Arnošt, tega bi ne smel misliti, kar misliš, zakaj vem, kaj misliš!»

«Odpusti, odpusti!» je zaklical. «Ne morem vedeti, kakšni nazori veljajo o tem pri vas feministkah.»

«Arnošt! Pusti feministke! Jaz sem izgubila pravice do tega častnega na-

slova in — kmalu se jim ne bom smela več niti zdaleka pokazati!»

Glas ji je bil že spet jasen, bilo je po žalosti, morda tudi zato, ker ji je zmanjkalo solz. Arnošt je to brž izrabil:

«Dokler boš torej mogla, se jim boš kazala. Obleci se in pojdeva!»

«Pa kam bi hotel zdajle zvečer?»

«Kam drugam, kakor na otvoritveni večer nove rezidence ‚ameriškega strica‘ Črneti! Povabil naju je osebno. To bi bila žalitev, ako bi ne šla. Sicer pa pride vsak hip gospa ravnateljeva sem; saj nisi pozabila, da smo si dali besedo!»

«Toda kaj naj oblečem?» je zatarnala dr. Ullik-Zouplnova.

«Doslej si oblekla vselej, kadar sva kam šla, poročno obleko in si se hvatila, kako je praktična, češ da se lahko vzame na izprehod, na obisk, v gledališče ali na koncert.»

Zdaj je bil dr. Zouplna že v svoji sobi in je govoril te besede skozi odprta vrata. Ko je Manica slišala te besede, ki jih je spremljalo čofotanje v umivalniku in zaključilo kratko zehanje, se je domislila obešenjaškega dovtipa Arnoštovega o podtaknjenem soprogu in se je zaman trudila, da bi združila v eno osebo oba Arnošta, sedanjega in onega pred tremi meseci, s katerim sta hodila po Dolgi cesti tako pazljivo, da se niti z lakti nista dotikala, ko sta bili njuni duši že davno zaročeni in se stiskali k sebi v zračnih višavah...

Zdelo se ji je, da je nečesa okradena, in na misel ji je prišel zadnji motiv njune dolge današnje debate. Šla je taka, kakršna je bila, v kombineži in visokih nogavicah, prav na prag Arnoštove sobe:

«Arnošt, še to sem ti hotela povedati: s takim sumničjem in takimi besedami, kakor danes, bi lahko meni in temu malčku več škodoval kakor kaj drugega...»

«O tem ne bova več govorila. Manica, ali vidiš moje oprsje, kakor model?» je vprašal in se potrkal z dlanmi po golih rebrih. «To je povedal profesor Beneš takoj pri prvi preiskavi...» je nadaljeval Arnošt, «... ti seveda mojega oprsja v samskem stanu nisi mogla videti...!»

In prisiljeno se je zasmejal.

Manico je dirnila beseda o tem, česar ni mogla videti v samskem stanu: hipoma se je s sramom zavedela, da je na pol naga, in je zbežala.

Pozvonilo je.

Manica se je brž oblekla in hotela iti odpirat.

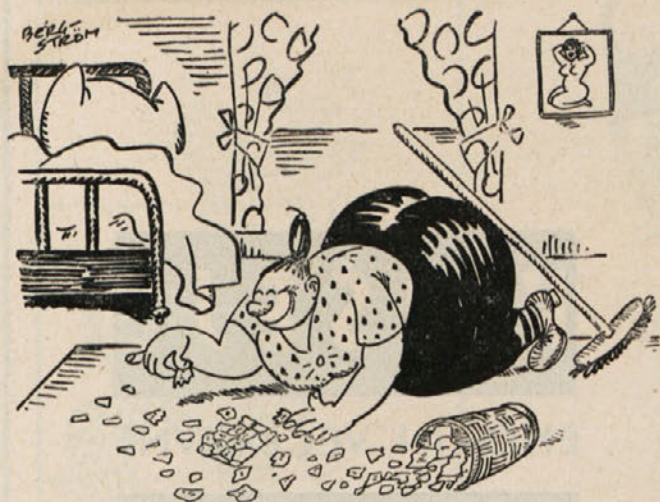
«Ne hodi, Manica, pojdem sam!»

Odprl je. Bila je ravnateljeva gospa z možem.

«Hotela sem vdruživiti pozvoniti,» je zagostolela, strašno mladostno oblečena, «toda mož je rekel, da bi se ne spodobilo, ko bi mladima poročencema dvakrat zaporedoma pozvonila, da je bolje, če počakava...»

★

Malokdaj se dva zakonca vračata z zabave srečnejša in željnejša svojega doma, kakor sta se vračala nocoj Manica in Arnošt.

«Ha, on misli, da ne morem brati njegovih pisem, če jih raztrga na drobne koščke!»

Jetniška.

Duhovnik je vprašal kaznjencea:

«Zakaj so vas pa zaprli?»

Kaznjence:

«Zamudil sem vlak!»

«Lejmo, lejmo, od kdaj se pa take reči kaznujejo?»

Kaznjence:

«Jaz mislim tisti vlak, s katerim sem hotel zbežati čez državno mejo!»

Pri zobnem zdravniku.

Pacient se čudi, da mu je doktor za izdiranje zoba toliko računal:

«Kaj — za izdiranje zoba 100 din?»

«Da, moram toliko računati, ker ste pri tem tako rjovel, da sta mi dva druga pacienta ušla!»

Slon.

Mali janezek vidi prvič slona in pravi:

«Jej, mama kakšna krava pa je to? V gobcu ima roge in z repom muli travo!»

Kdo je optimist?

Optimist je tisti, ki sede na tla in upa, da bo zaradi vrtenja zemlje prišel poceni v Ameriko.

Z Barbaro ali s Petrom?

V nekem trgu so imeli v cerkvenem zvoniku dva zvona, Barbaro in Petra. Kadar je bila poroka, je dal gospod župnik zvoniti z Barbaro, ako je bila nevesta devica, če ne, pa s Petrom.

Nekoč je bila spet poroka. Gospod župnik pokliče nevesto na stran ter jo obzirno vpraša, s katerim zvonom naj da zvoniti. Nevesta je bila nekaj časa v zadregi, potem pa je rekla:

«Zvonite z Barbaro, vmes pa včasih pocinglajte s Petrom.»

Previdnost.

Iz gostilne pride vsake pol ure gospod in pogleda na kip, ki mu predočuje kralja na konju. Šofer, ki stoji tam z avtom, ga vpraša, zakaj to dela.

«To je moja mera,» odgovori gospod. «Ko bom videl, da gre konj v dir, pojdem domov.»

Predor.

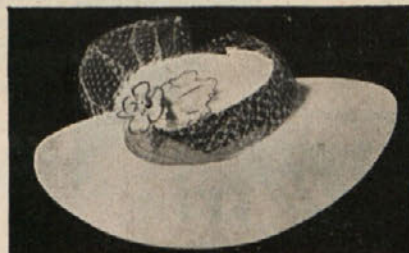
Mlad mož je rekel svoji sopotnici v vlaku:

«Ali veste, da je ta predor, skozi katerega smo se pravkar peljali, dolg dva kilometra in je veljal 15 milijonov?»

«Res?» je odgovorilo dekle in si popravljalo razkuštrane lase. «Ampak moramo priznati, da je tega denarja vreden.»

Novo - lepo - poceni!

Uspelo nam je, da smo združili dve stvari: modo in cenost. Ta svoj uspeh dolgujemo sto tisočim svojih zadovoljnih odjemalcev. Vabimo tudi Vas, da se jim pridružite!

Z/7 Klobuk iz volnene klobučine, v raznih modnih barvah, v vseh velikostih Din 68.—, iz fine, bele volnene klobučine, v vseh velikostih. Din 90.—

Z/8 Moderen klobuk iz fine volnene klobučine, v raznih modnih temnejših barvah in v vseh velikostih Din 68.—, iz bele dlakaste klobučine (Haarfilz). Din 110.—

Z/9 Eleganten klobuček iz fine, bele volnene klobučine v vseh velikostih Din 98.—, iz dlakaste klobučine (Haarfilz), v raznih barvah. Din 105.—

Z/10 Čeden klobuček iz fine volnene klobučine, v raznih temnejših barvah, v vseh velikostih Din 70.—, iz fine bele volnene klobučine. Din 90.—

Z/11 Dražesten klobuček iz fine volnene klobučine, bel, v vseh velikostih Din 80.—, v raznih modnih barvah, v vseh velikostih. Din 60.—

Z/12 Aparten klobuk iz fine volnene klobučine, v raznih modnih barvah, vse velikosti Din 68.—, iz fine bele, volnene klobučine. Din 90.—

Z/13 Ženske rokavice, kombinirane iz drap in rjavega usnja, zelo elegantne, par Din 78.—

V e l e b l a g o v n i c a

Kastner & Ohler

Z a g r e b, I l i c a 4 i 6

Ena

dva

tri

Z
Dr. Oetker-jevim
pecilnim praškom

Otona Ring-a tekoči lep
Syndetikon
skleji, zlepi, skita vse.

KLIŠEJE
ENO- IN VEČBARVNE
JUGOGRAFIKA
LJUBLJANA, SV. PETRA NASIP 23

Ali je gospodinji potreben mikroskop, da določi razliko med navadno praženim ječmenom in «Kneippovo»? Ni, ker se to lahko vidi tudi s prostim očesom, ako zrno zdrobimo. Navadno praženi ječmen ima rumenkasto, močnato jedro (opraženo moko), medtem ko je jedro «Kneippove sladne kave» temnorjavo, svetlikajoče in kristalino od karameliziranega sladkorja, ki daje kavi veliko redilnost in fin okus.

Horacijeva oda.

Rimski pesnik Horacij je napisal odo, v kateri med drugim pravi: ...oliva me krepi, cikorija osvežuje in godi mi slez... Torej so že Rimljani cenili osvežujoče delovanje te rastline. Danes je ona sestavni del naše vsakdanje hrane, v obliki dobre bele kave s «Pravim Franckom», ki se izdeluje iz korena domače plemenitene cikorije.

*Vsaka očala
po meri
zato dobrasedeča in
jasei pogled pri*

Lajec Dipl. optik
LJUBLJANA
PASAŽA
NEBOTIČNIKA

Ž **VILKO MASTERL**
I
M
A

**PREDILNICA ZA ŽIMO
STRAŽIŠČE RRI KRANJU**

*Izdeluje vsakovrstno žimo za žimnice,
blazine, fotelje, couche, otomane itd.
po najnižjih cenah*

Vzorci na zahtevo brezplačno!

Telefon interurban št. 6 Železniška postaja: Kranj

Hlačni gumbi.

Današnja moda.

Gospa se je vrnila domov. Mož jo začudeno pogleda in vpraša:

«Kaj se ti je pripetilo, Minka? Zakaj imaš nad levim očesom obliž?»

Minka se nasmehne: «To ni obliž, Emil, to je moj novi klobuk.»

Hoče biti kakor oče.

«Dečko, bodi vedno priden in poslušen, in ko boš velik, delaj zmeraj kakor gentleman.»

«Ampak jaz nočem biti kakor gentleman, jaz hočem biti kakor ti, očka!»

«Prav dobro vem, gospodična Mimi, da vas nisem vreden!»

«No, zakaj pa potem sedite še zmerom tukaj?»

Bolniki so povsod. Zato je nujno potrebno, da se pazi na urejeno prebavo. Zdravniki priporočajo Darmol odraslim in otrokom. Tudi pri večkratni uporabi ne pride v navado. Uporabljajte pri zaprtju dobro odvajalno sredstvo Darmol. Dobi se v vseh lekarnah. Reg. 25.801/37.

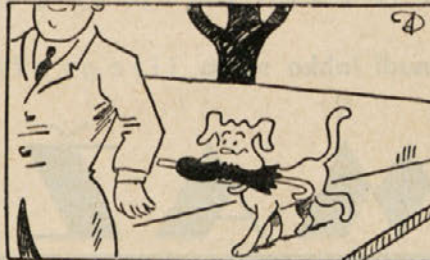

Rajši več kakor premalo!

Kdo jo na boljšem? Naravno oni z boljimi sestavinami. Podobno je pri kuhanju kave. Vedno vzemite dobro mero »Pravega Francka«, rajši več, kakor premalo, če hočete doseči smoter, to je dobro belo kavo, finega okusa, arome in lepe barve!

Franck

KAVNI PRIDATEK

Ko je Nero dežnik nosil.

Velikani med živalmi

V državi Utahu (USA) so odkrili tako imenovanega *titanosaura*, največjega zastopnika vrste dinosavrov, ki so bili v pradednih časih največje živali na svetu. Posebno zanimivo pri najdbi je bilo to, da so skalnate plasti, ki so skrivale ostanke *titanosavrov* iz tistih

dob, ki so veliko mlajše (za nekaj milijonov let) kakor doba, v kateri so po dosedanjih izsledkih učenjakov dinosauri že davno izumrli. In potem se je dokazalo, da je bil *titanosaurus*, prvi, ki so ga doslej odkrili v Ameriki, zelo podoben onemu, katerega okamenelne ostanke so našli v drugih delih sveta. Pri tem pa so dognali, da so se dinosauri, ki so bili takrat razširjeni po vsem svetu, znatno razlikovali med seboj v raznih krajih sveta. Ameriški učenjaki sestavljajo zdaj celi skelet redkega *titanosaura*, ki bo gotovo velika senzacija paleontoloških zbirk. Po velikanskih kosteh, katere so morali tu in tam najprej izsekati iz skale, ki jih je obdajala, pa se da že zdaj misliti, kakšen je bil približno ta velik pradednih časov. Ta strašna žival je bila šest in trideset metrov dolga in njen trup se je vzpenjal nad zemljo v višino petih metrov; tehtati je morala gotovo polnih dvajset ton. Sploh si človek ne more misliti, kako se je ta živa gora gibala na razmeroma šibkih nogah.

Na razstavi slovenskih vezenin na pomladanskem velesejmu od 3. do 12. junija bodo zastopani vsi slovanski narodi s svojimi značilnostmi kljub vsem težavam in oviram, ki jih dela težki čas prirediteljicam, Splošnemu ženskemu društvu in Zvezi gospodinj v Ljubljani. Poleg Slovenk, Hrvatice, Srbkinj, Bolgark bo pokazala Čehinja, Slovakinja, lužiška Srbkinja svoje bogastvo duha in srca, svojo vero in moč, pokazala bo Poljakinja in Rusinja, da prepleta bogastvo barv in idej vse Slovane. To bo neizčrpen vir novih idej za opremo naših domov in naših oblačil. Naj ne bo v nas tuje navlake, ne v naši miselnosti, ne v naši zunanosti.

BOGATO IZBIRO
VSAKOVRSNIH KOLEDARJEV

Vam nudi lahko samo litografija

ČE MAŽAR

JOSIP

Ljubljana, Izriška ulica št. 6 – Telefon št. 25-69
ki je vodilna jugoslovanska tovarna koledarjev

*

*Odlična izdelava in nizke cene presenečajo vsakogar
Zahtevajte obisk našega zastopnika, da se prepričate
o prednostih, ako kupite naravnost od proizvajalca*

*

«Prijatelj» izhaja vsakega 5. v mesecu. Rokopisi se ne vračajo.
Naročnina je: Letno 12 števil revije «Prijatelj» Din 62.—
Ce se plačuje v obrokih, je četrtletna naročnina Din 16.—

Odgovorni urednik Emil Podkrajšek v Ljubljani.
Uredništvo in uprava v Ljubljani, Dalmatinova ul. 8/I. Tel. 21-32.
Tisk Delniške tiskarne d. d. v Ljubljani. Za tiskarno odgovoren Francè Pintar.

Anekdote

Kolegialna kritika.

Saint-Saëns in Massenet sta bila nekega poletja v majhnem francoskem kopališču. Prišel je novinar ter obiskal najprej Saint-Saënsa, da bi ga intervjuval. Pogovor se je počasi sukali k Massenetu.

«Kako sodite o njem, mojster?»

«Massenet, hm... da... dober človek, ampak slab talent. Preveč nasladen. Brez domislekov...»

Novinar je nato odšel k Massenetu in na koncu razgovora je vprašal o Saint-Saënsu:

«Kako sodite o njem, mojster?»

«Saint-Saëns...oh... velik umetnik, poznavatelj klasikov, genialni domisleki...»

«To se pa čudim,» je rekel začuden novinar, «da vi govorite o njem s tolikim priznanjem, medtem ko pravi on o vas tako prezirljivo...»

«Nič ne de,» ga je prekinil Massenet, «najbrž sva se oba motila...»

*

Bil je izpit iz narodnega gospodarstva, in izprašujoči profesor M. ni mogel gospoda kandidata privedi na to,

kaj je menjava. Na vse načine mu je pomagal, slednjič pa rekel:

«No, spomnite se, kaj smo delali kot dečki, kadar nismo imeli...» Gospod kandidat ni pustil, da bi profesor povedal cel stavek, in je zmagovalno dejal: «Kradli smo!»

*

Vsemogočni kardinal Mazarin je zmeraj rad podaril malenkost od svojih milijonov prosilec, ki so mu ugajali. Ugajali pa so mu samo taki, ki so znali izreči svojo prošnjo kar najbolj na kratko.

Nekoč je prišel k njemu obubožan plemič ter prosil njegovega komornika, da bi mu kardinal dovolil povedati prošnjo s tremi besedami. Mazarin je takoj dovolil: «Naj vstopi, toda izrazi se naj le s tremi besedami.»

Plemič je vstopil in rekel:

«Lakota in mraz.»

Mazarin je pokimal in se obrnil k tajniku:

«Kruha in kurjave!»

*

Filozof David Hume se je peljal nekoč na ladji z lady Wallacovo, svojo zvesto prijateljico, v Leith. Nenadno je nastal hud vihar.

«Kaj bo z nama, dragi prijatelj?» je skrbelo damo.

«Kakor se zdi, si bodo naju privoščile ribe,» je odgovoril Hume.

Glavobol lahko odstrani

VERAMON.

Veramon se nadalje uporablja pri zobobolu, po preveč zavžitem alkoholu, pri bolečinah ran in boleštni menstruaciji.

Zavitki z 2 tabletama in z 10 ter 20 tabletami se dobe v vseh lekarnah.

VERAMON

Oglas reg. pod S. Br. 31896 od 5. XI. 1938.

Lady se je v svojem obupu tudi junaško pošalila:

«In koga izmed naju bodo ribe najprej požrle? Vas ali mene?»

Hume je strokovnjaško pogledal na svoj obsežni trebušček in dejal:

«Požrešne ribe planejo po meni, sladkosnede pa bodo dale prednost Vaši Svetlosti.»

*

Odgovor.

Sloveči angleški pridigar Swift je sedel nekoč pri veliki pojedini zraven starejše dame, ki ga je morila z neprestanimi vprašanji:

«Gospod dekan,» je hotela slednjič še vedeti, «ako se zjutraj opazujem v ogledalu in sem vesela svoje lepote, ali je to greh?»

«Ne,» je nejevoljno odgovoril Swift, «to ni greh — to je zmeta!»

Madame Sans Gene.

Madame Sans Gene je bila že stara, pa je imela še zmeraj častilce. Bourbonški princ ji je nekoč dejal:

«Madame, nič se niste izpremenili.»

«Postarala sem se, Sire,» mu je rekla.

«Sploh ne,» je trdil princ.

«Ampak — saj mi je šestdeset let!»

«To vendar še ni starost.»

«Za katedralo seveda ne, za žensko pa,» je menila velika ljubavnica.

Dr. P. W. Carron

ZDRAVJE

s pomočjo zdravilnih svojstev zelišč, odnosno «**Hersan čaja**», mešanice posebnih zdravilnih zelišč po predpisu doktorja R. W. Pearsona, šefa zdravnika v Bengaliji (Angl. Indija).

Po dolgoletnih izkustvih je določena vrednost «**Hersan čaja**», in sicer z nedvomnim uspehom

pri boleznih: pri poapnenju arterij, pri boleznih krovnega obtoka, ženskih boleznih, med menstruacijo (mesečnim perilom), pri migreni, revmatizmu, boleznih ledvic in jeter, motnjah v želodcu, pri zastrupljenju, zapeki, protinu, črevesnih boleznih, hemeroidih, pri splošnem in prenašnem debelenju, zoper zgago. — «**Hersan čaj**» se dobi v vseh lekarnah. Vzorec Vam pošlje brezplačno:

RADIOSAN, ZAGREB, Dukljaninova 1

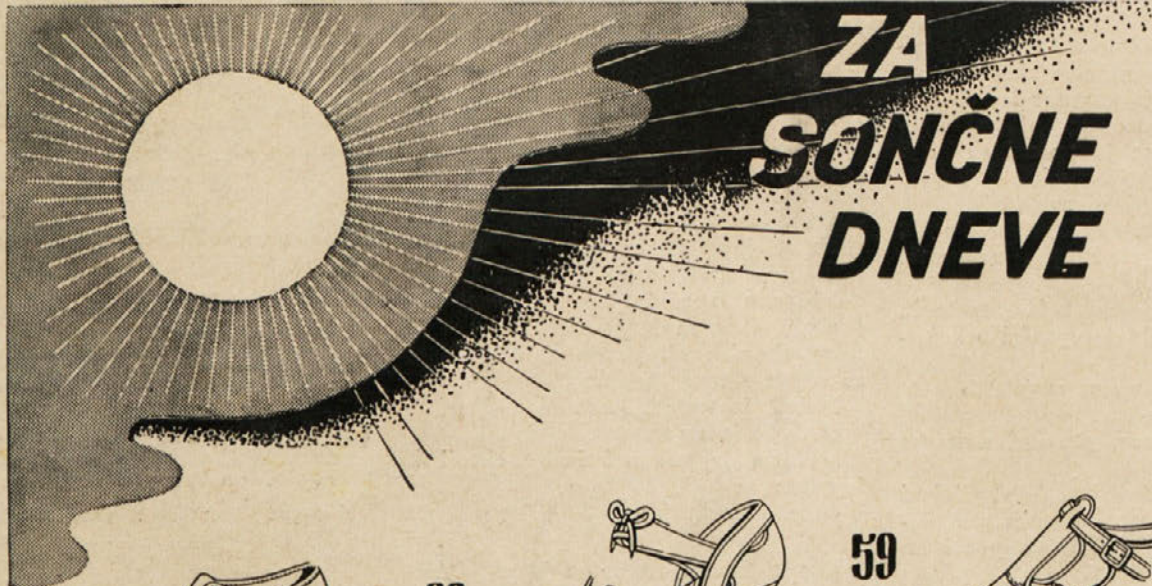
Reg. št. 14.001/1935

BAL

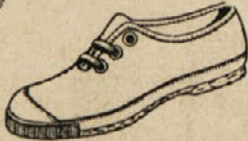
**Zjutraj seveda,
posebno pa zvečer:**

Chlorodont-zobna pasta

ZA SONČNE DNEVE

12

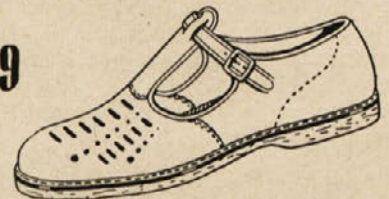
45301-2204
Za lepe dneve najcenejši in najudobnejši otroški čevljički z gumiastim podplatom. Otroški Din 12.- in 15.-, ženski Din 19.-, moški Din 25.-

39

60995-8092
Vaše noge potrebujejo zraka! V teh čevljih iz belega ali drap platna bodo imele Vaše noge dovolj zraka. Zelo so prikladni za pomladne sprehode.

59

2967-42000
Lahke moške usnjene sandale s krep podplatom. Luknjice na vrhni strani obuvala dajejo nogi dovolj zraka.

19

40891-7063
Otroške sandale iz močnega platna s protnim podplatom in zaponko.

59

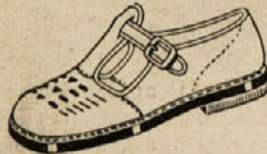
3985-15176
Predvsem udobnost! Lahke in udobne sandale iz finega usnja, moderno izrezane.

79

9337-2626
Gospodom dobrega okusa se najbolj prilgajo k poletni obleki ti čevlji iz belega ali sivga platna, ki je kombinirano z lakom.

35

5961-43864
Fina otroška upogibljiva sandala z okrasom in zaponko. Fidinim otrokom za pomlad in poletje.

79

3985-95154
Dovršeno lepi čevljički za poletje, iz finega usnja, v modro-beli ali rdeče-beli kombinaciji, z usnjanim podplatom in peto. Prilegajo se lepo k vsaki poletni obleki.

99

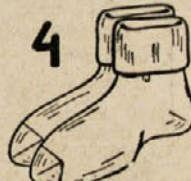
38697-2278
Elegantne moške sandale izdelane iz močnega angleškega sukna z elastičnim potplatom prožaja Vašim nogam udobnost in dovolj zraka.

25

25425-8405
Udobni čevlji iz močnega angleškega platna z gumiastim podplatom in peto.

4

HAVAJKA
ženske nogavice iz finega »Makos bomba« v raznih okusnih barvah.

9

JADRAN
Praktične in močne nogavice gospodom za poletje. Ne potrebujejo podveze, ker imajo na vrhu opleteno gumo, ki jih drži.

Rata